

ŽELEZAR

JESENICE, dne 25. avgusta 1983

ŠTEVILKA 31 • LETO: XXXII

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajst-dnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl - Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

VPLIV ZNIŽANJA OZIROMA ZVIŠANJA PLANIRANIH STROŠKOV NA POSLOVNI REZULTAT V JULIJU

V juliju smo prodali 27.037 ton proizvodov osnovne dejavnosti. Vrednost prodanih proizvodov skupaj s storitvami po lastni ceni je bila 1.270 milijonov dinarjev. Vrednost, ki nam jo je priznal trg, pa 1.710 milijonov dinarjev. Pozitivna razlika je torej 440 milijonov dinarjev, v sedmih mesecih letošnjega leta pa 706 milijonov dinarjev.

Za nabavljeni material smo v juliju morali odšteti 30 milijonov več, kot smo vkalkulirali v planske cene. Z izvozom smo dosegli pozitivni učinek v višini 33 milijonov dinarjev (drseči tečaj dinarja). Stroški delovnih skupnosti, ki niso vkalkulirani v ceno izdelkov oziroma storitev, so bili 54 milijonov dinarjev. Zaloge gotovih izdelkov in polizdelkov so se v tem mesecu zmanjšale za 1.580 ton v primerjavi z začetkom meseca. Fiksni stroški v zalogah so se zmanjšali za 17 milijonov dinarjev.

Vsota vseh omenjenih kategorij, ki je v tem mesecu pozitivno vplivala na rezultat, je bila 406 milijonov dinarjev. V sedmih mesecih pa je vsota teh kategorij še vedno negativna in je 27 milijonov dinarjev (visok porast cen nabavljenega materiala ter povečanje zalog nedovršene proizvodnje, polizdelkov in gotovih proizvodov v primerjavi z začetkom leta).

Po drugi strani pa so bili v juliju dejanski stroški v temeljnih organizacijah višji od planiranih za 40 milijonov dinarjev ter nižji za 699 milijonov dinarjev v vseh sedmih mesecih letošnjega leta.

Temeljne organizacije morajo poleg omenjenih stroškov pokriti še obveznosti do skupne in splošne porabe, ki niso vkalkulirane v ceni, pogodbene in ostale zakonske obveznosti, izredne materialne stroške in različne med vkalkuliranimi in izplačanimi osebnimi dohodki.

V sedmih mesecih letošnjega leta nam je po plačani realizaciji ostalo

za sklade še 59,8 milijona din (po konsolidirani bilanci).

Temeljne organizacije so načrtovane stroške presegle za 39,8 milijona dinarjev. Višji od načrtovanih so bili stroški pri predelavi (za 46 milijonov dinarjev), predvsem zaradi nedoseganja planirane proizvodnje po posameznih TOZD. Stroški vložka pa so bili nižji za 6,2 milijona dinarjev.

Planirani izplen so presegle v TOZD JEKLARNA (elektro jeklarna), VALJARNA ŽICE in PROFILOV, VALJARNA DEBELE PLOČE-

VINE, HLADNA VALJARNA JESENICE, ŽICARNA, PROFILARNA, VRATNI PODBOJI, JEKLOVLEK ter ŽEBLARNA. Ostale TOZD planiranega izplena niso dosegle. Zaradi nedoseganja načrtovanega izplena v TOZD Valjarna bluming štekel so bili stroški iz tega naslova na nivoju delovne organizacije višji za 8 milijonov dinarjev. Načrtovanih dobropisov pri proizvodnji temeljne organizacije niso dosegle in so bili stroški vložka zato večji za 6,5 milijona dinarjev. Znižanje za 2,3 milijona dinarjev pa je zaradi manjše porabe kovinskih dodatkov v TOZD Je-klarna ter sprememb v asortimentu proizvodnje. Nižje cene nabavljene-ga vložka so stroške znižale za

(Nadaljevanje na 7. strani)

ORGANIZACIJA CENTRALNE PRIPRAVE PROIZVODNJE

Eden od ciljev poslovne politike Železarne Jesenice v letu 1983 je tudi uvedba centralne priprave proizvodnje, ki bo omogočala koordinacijo proizvodnega procesa med TOZD za uspešno izvajanje skupno dogovorjenih proizvodnih načrtov. Centralna priprava proizvodnje je tudi sestavni del poslovnega računalniškega projekta OR-EN, ki vsebuje uvedbo informacijskega sistema planiranja, spremljanja in kontrole proizvodnje in naročil.

Analiza sedanjega stanja je odkrila slabe strani na področju koordiniranja proizvodnega procesa med TOZD. Projekt OR-EN postavlja centralni pripravi proizvodnje nove naloge, predvsem v odgovornosti in pooblastilih v zvezi s koordinacijo proizvodnje med TOZD. V skladu s sprejeto poslovno politiko za leto 1983 smo začeli z akcijo združevanja delavcev operativnih priprav dela iz TOZD v oddelek za operativno plani-

ranje proizvodnje Železarne. V TOZD še vedno ostanejo naloge programiranja in terminiranja po strojih oziroma agregatih. Po tem načrtu bi sedanji oddelek za operativno planiranje proizvodnje povečali s sedanjih sedem na 17 delavcev. V sedanji situaciji bi deset delavcev iz TOZD disciplinsko in strokovno vključili v oddelek za operativno planiranje proizvodnje Železarne, lokacijsko pa bi ti delavci še vedno ostali v TOZD. Nadomeščanje navedenih delavcev bi v dogovoru z vodji TOZD opravljali tako kot doslej.

V samoupravnem sporazumu o (Nadaljevanje na 2. strani)

ZAKLJUČNE PRIPRAVE NA GRADNJO JEKLARNE 2

Glavne aktivnosti so bile v zadnjem času usmerjene v pridobivanje potrebnih soglasij in dovoljenj, predvsem za zadolževanje v tujini in uvoz opreme. V zvezi s tem je bil na zahtevo Železarne Jesenice in SOZD Slovenske železarne organiziran sestanek vseh izvajalcev nalog na Izvršnem svetu Skupščine SRS.

Na sestanku so bile sprejete konkretne zadolžitve posameznih sekretariatov in komitejev ter ZB Ljubljanska banka. Posredovano je bilo pismo zveznemu izvršnemu svetu, v katerem republikli izvršni svet poudarja nujnost in prioriteto izgradnje jeklarne 2. To pismo je bilo posredovano tudi sekretariatu za pravosodje in za zunanjo trgovino pri zveznem izvršnem svetu. Prvi je že dal pozitivno mnenje, drugi pa takšnega mnenja še ni podal. Ta procedura je potrebna, preden zvezni izvršni svet da nalog Narodni banki Jugoslavije za izdajo pisma o prioriteti,

ki je osnova za sklepanje pogodb z inozemstvom. Vsa ta procedura je v teku, kakor tudi aktivnosti, potrebne v Zvezni republikli Nemčiji.

Še vedno dobro napreduje združevanje sredstev za razvoj črne metalurgije, kjer so glavni deleži namenjeni za izgradnjo jeklarne 2. Do 30. junija so vse tri železarne izstavile obremenitev za 220 mio dinarjev, od tega Železarna Jesenice 148 mio din, ali 67,4%; realizirano je 85 mio din, za železarno Jesenice oziroma projekt jeklarna 2 67 mio din, ali 78,5% celotnih združenih sredstev. Podpi-

(Nadaljevanje na 3. strani)

PREDLOG UKREPOV ZA IZBOLJŠANJE PROIZVODNJE V TOZD VALJARNA BLUMING ŠTEKEL

Izpolnjevanje planskih obveznosti v letu 1983 v Železarni ne teče po predvidevanjih. Vzroki za to so tudi pomembni izpadi dobav polizdelkov, tako žice kot ploščatih izdelkov. Ob tem je uspelo delavcem TOZD Jeklarna izdelati predvidene količine lastnega jekla, pridobili pa smo tudi več jekla s predelavo kot pa smo prvotno načrtovali.

Tako je pripravljeni vložek za vročo predelavo (predvsem v TOZD Valjarna bluming štekel) zaradi okvare na pogonskem motorju štekel ogrožja še povečal problem preskrbe v tolikšni meri, da so bile TOZD, ki dobivajo vložek iz te valjarne, prisiljene zmanjševati svojo proizvodnjo zaradi veliko slabše oskrbljenosti. Ob dobro organiziranem popravilu motorja in osnovnih naprav v TOZD Valjarna bluming štekel smo pričakovali, da bo do konca drugega trome-sečja ter v naslednjih mesecih proizvodnja v tej valjarni tekla bolje od planirane. V juniju je rezultat že kazal na take možnosti, medtem ko je v juliju proizvodnja nenadoma močno padla. Vzroki za to so tako naprave, kakor tudi organizacijski pri-

jemi za normalno obratovanje in rešitve izjemnih primerov.

V drugi polovici meseca julija je poslovodni odbor odredil obvezno dežurstvo vodstvenih delavcev iz TOZD Valjarna bluming štekel, Vzdrževanje in Remontne delavnice z nalogo, da natančno ugotovijo vzroke in poskušajo odpraviti okvare in druge motnje v proizvodnji. Ukrep je že dal prve pozitivne rezultate, vendar se situacija v celoti še ni normalizirala, zato izvajanje tega ukrepa še vedno teče.

Vzpostavljeno s to aktivnostjo je bila na skupnem sestanku vodstev in družbenopolitičnih organizacij temeljnih organizacij. Valjarna bluming štekel, Vzdrževanje in Re-

(Nadaljevanje na 3. strani)

UMRL JE NEUKLONLJIV BOREC ZA DELAVSKE PRAVICE — MIHA MARINKO

V petek, 19. avgusta 1983 je zdravniški konzilij sporočil, da je ob 9,57 v Kliničnem centru v Ljubljani v 83. letu starosti zaradi oslabele-sti srca umrl tovariš MIHA MARINKO, narodni heroj, predvojni revolucionar, prvi komisar slovenske partizanske vojske, dolgoletni član centralnega komiteja KPJ in centralnega komiteja ZKJ, sekretar centralnega komiteja Komunistične partije in centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, predsednik ljudske skupščine LRS in pred-sednik vlade LRS, predsednik glavnega odbora SZDL Slovenije in član sveta federacije.

Miha Marinko je bil rojen 8. septembra 1900 na zgornjem koncu trboveljske doline, v Kašči pod Klekom. Komaj star 13 let je že začel delati v zagorski steklarni, leto za tem pa že v hrastniškem rudniku. V tem času so otroci hitro doraščali in hitro dojemali kruto usodo delavstva in revno življenje njihovih družin, kar je še posebno občutil Miha Marinko kot nezakonski otrok, ki je bil poleg revščine deležen tudi človeškega ponižanja. Tu je tudi začetek njegove revolucionarne poti; ki se je končala z njegovo smrtjo, kajti bil je ustvarjalen do konca svoje življenja.

V svojem dvajsetem letu je že postal član SKOJ, štiri leta kasneje pa član Komunistične partije Jugoslavije. Sodeloval je v stavkah in drugih delavskih manifestacijah. Ker je bil odpuščen z dela, je moral na delo v francoske rudnike, kjer je tudi nadaljeval s političnim delom in vedno bolj razmišljal, da bi se ves posvetil revolucionarnemu delavskemu gibanju. Ta želja se mu je uresničila leta 1931, ko je odšel v Moskvo, kjer se je vpisal na komunistično univerzo nacionalnih manjšin zahoda. V tretjem semestru, oziroma po dveh letih šolanja so ga poslali na politično delo nazaj v domovino, ravno v času, ko so mladi komunisti na Slovenskem zastavili vse sile za obnovo partije.

Leta 1934 je bil izvoljen v centralni komite Komunistične partije Jugoslavije in delal v njem skoraj polnih petinadeset let. Policija mu je bila vedno za petami, ga preganjala, zasliševala, zapirala, nečloveško mučila, vendar ni nikoli klonil. Komaj se je vrnil iz zagrebških zaporov, že je bil med organizatorji ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije, ki je bil leta 1937 na Čebinah in kjer je bil izvoljen za člana centralnega komiteja. Ko je leta 1939 tovariš Tito oblikoval novo partijsko vodstvo na domačih tleh, je v njega izbral tudi Miha Marinko.

To pa je bil čas, ko je fašizem že ogrožal mir v svetu in začeljal svojo osvajalno vojno in ko se je za revolucionarje in ves delavski razred pri nas začeljo najgrozovitejše, hkrati pa najsvetlejšje obdobje v naši zgodovini. Miha Marinko je bil med organizatorji narodnoosvobodilnega gibanja in oborožene vstaje, postal prvi politični komisar v glavnem štabu slovenskih partizanskih čet, potem opravljal druge dolžnosti dokler ni bil decembra 1941 aretiran. Prestal je vse muke, ki sta si jih lahko izmislili italijanska in nemška policija. Težko je bilo prestopiti v Italijo, od koder se je po kapitulaciji Italije prebil v partizane in ponovno prevzel odgovorne in pomembne naloge v Sloveniji in kasneje tudi v Jugoslaviji.

Le nekaj njegovih funkcij smo našli v uvodu, ki jih je Miha Marinko opravljal po osvoboditvi z njemu lastno revolucionarno privrženostjo in odgovornostjo in to v najbolj zahtevnih časih povojne obnove in izgradnje domovine, v času spopada z informbirojem in v začetkih uveljavljanja socialističnega samoupravljanja. Vse to je opravljal z veliko vero in zaupanjem v slovenski in jugoslovanski delavski razred, kateremu je pripadal in bil zvest od zgodnje mladosti do smrti. Vse to je opravljal z veliko doslednostjo in odgovornostjo ter humanim in kulturnim odnosom do vseh ljudi.

S prve fronte socialistične revolucije je odšel velik, skromen, vendar pa ponosen Slovenec in Jugoslovčan, ki je bil tudi velik prijatelj je-seniških železarjev in se zelo rad odzival njihovim vabilom. Zadnji-krat, čeprav že bolehen, je bil med železarji pred dvema letoma na Mežakli ob srečanju borcev in aktivistov NOV ter mladine — delavcev delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne, vendar pa vendar in razpoložen.

Najlepsi spomin nanj bomo jeseniški železarji ohranili, če bomo uresničevali njegova revolucionarna, prodorna, humana in knapovsko klena sporočila, ki se niso nikdar razhajala z njegovim življenjem in delom.

BREZ KORENITIH SPREMENB V NAŠIH ODNOSIH, OBNAŠANJU IN DELU NE BOMO URESNIČILI PROGRAMA STABILIZACIJE

Če kdaj, nam je ravno v teh zaostrenih pogojih gospodarjenja, ko se še vedno v mnogih primerih obnašamo nedelavno, neodgovorno in nedosledno, ko še marsikje poskušamo z leporečjem prikazovati stvari drugače kot v resnici so, potrebna pogumna kritična, samokritična in poštena beseda. Ena od naših slabosti, ki jo bomo morali odločno preseči in ki je še marsikje prisotna, je ravno prikazovanje stvari drugače kot so, olepšane, nestrokovno in neznanstveno utemeljene pa tudi nelogično opredeljene. Za to pa je potrebno imeti veliko poguma pa tudi znanja in poznavanja resničnih razmer in problemov, pa tudi pota in metode za njihovo reševanje. To namreč običajno pomeni tudi spopad z močno prisotnim oportunizmom, familijarnostjo, kameleontstvom, licemerstvom, lažnim obnašanjem, neskrupuloznostjo in podobno. Še posebno, če so pri tem prizadete različne personalne unije, profesionalni družbenopolitični delavci, ki večkrat poskušajo lastno slabo in neodgovorno delo skrivati za lakiranimi poročili, leporečjem in demagoškimi nastopi. To pa je ta čas v nasprotju z vsem tistim za kar si prizadevamo — odkrito in kritično pogledati resnici v oči in se na osnovi dolgoročnih stabilizacijskih usmeritev spoprijeti s problemi in težavami, ki nas ovirajo na poti do opredeljenih ciljev in nalog.

Kljub temu, da je bil mesec julij v slovenskem in jugoslovanskem merilu izredno razgiban in da se tako v delegatskem, kot političnem življenju ponavlja, da ne smemo niti dneva odlašati pri konkretnih analizah in ocenah stanja v vseh okoljih in na osnovi tega opredeliti, izhajajoč iz dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, konkretne naloge in cilje ter jih takoj začeti dosledno uresničevati, v naši jeseniški občini ne bi mogli reči, da smo kaj posebno aktivni v tem pogledu, lahko bi celo rekli, da nas še vedno prežema počitniška lagodnost, kar se predvsem nanaša na aktivnost družbenopolitičnih organizacij. Vendar pa v informaciji o aktivnosti občinske organizacije ZKS Jesenice za mesec julij lahko preberemo: »V tem času so osnovne organizacije zveze komunistov posvečale izjemno pozornost uresničevanju politike gospodarske stabilizacije in nadaljnjemu razvoju samoupravljanja.«

Po ustitih informacijah nam je znano, da se precej osnovnih organizacij zveze komunistov sestaja zelo poredko, da so sestanki zelo posplošeni, večkrat tudi po naročilu občinskega vodstva zveze komunistov, da je v tem času tudi občinsko vodstvo šele po intervenciji doseglo sklepno sejo, so na občinskem vodstvu brez odgovornosti za sedanjost in do posledic za prihodnost, delo osnovnih organizacij zveze komunistov ocenili posplošeno in nekritično. Pri tem ne dvomimo, da so se posamezne osnovne organizacije temeljito spoprijete s stabilizacijskimi nalogami, nikakor pa to ne bi mogli niti smeli posploševati, ob znanih težavah in problemih, ki so prisotni in katerih reševanje se ne premakne nikamor.

Resnično aktivnost subjektivnih socialističnih sil v občini, z zvezo komunistov na čelu, bi morali ocenjevati in vrednotiti po doseženih rezultatih pri uresničevanju letnega in srednjeročnega družbenega plana oziroma konkretnih nalog in ciljev v posameznih okoljih. Polletni rezultati pa nam kažejo, da v mnogih primerih odstopamo od začrtanih nalog, pri tem je seveda tudi nekaj objektivnih vzrokov, mnogo pa tudi subjektivnih (neodgovornost, slaba organizacija dela, neizkoriščenost proizvodne zmogljivosti, delovna in tehnološka nediscipliniranost in podobno), da se že več let neuspešno pogovarjamo o združevanju dela in sredstev kovinsko-predelovalne industrije v občini z bazično industrijo, da se kljub zelo konkretnim sklepom in opredelitvam na aktivno komunistov gostinsko-turističnih delavcev, na tem področju v Gornjesavski dolini stvari nikamor ne pomikajo. V posameznih krajevnih skupnostih vlada pravo mrtvilo, čeprav so po sklepu občinskega vodstva zveze komunistov nekateri člani zveze komunistov v svojih organizacijah združenega dela razbremenjeni zato, da delajo v svojih krajevnih skupnostih.

Mnogo neresenih nalog in odprtih problemov bi lahko še navajali, na osnovi katerih bi morali ocenjevati aktivnost subjektivnih socialističnih sil z zvezo komunistov na čelu, vključno z delovanjem delegatskega sistema, ki očitno stagnira. Šele na takih osnovah bomo ugotovili aktivne in neaktivne osnovne organizacije zveze komunistov in seveda, predvsem aktivnost in angažiranost komunistov v njih. Na teh osnovah bi morali narediti tudi selekcijo med člani zveze komunistov, pri čemer bomo ugotovili, da nekateri le vedrijo v organizaciji ali jim je organizacija le neke vrste kamuflaža.

Seveda pa, če bi tako kritično in samokritično ocenjevali razmere, kar bi vsekakor morali, potem bi morali ugotoviti, da tudi občinsko vodstvo zveze komunistov, ne deluje tako kot bi moralo.

Na zadnji seji centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije je bilo večkrat poudarjeno, da je treba odgovornost povečati do maksimuma. To pa prav tako velja za ocenjevanje stanja, kakor tudi za informiranje o stanju. Stabilizacije ne bomo uresničili z lakiranimi besedami in apeli, ampak s trdim delom v praksi.

ORGANIZACIJA CENTRALNE PRIPRAVE PROIZVODNJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

zdržitvi TOZD v delovno organizacijo Železarna Jesenice je v temeljnih načelih sicer opredeljen odnos pri koordiniranju proizvodnje med TOZD. V poglavju IV. 75. člena tega sporazuma je opredeljena funkcija oddelka za operativno planiranje proizvodnje, in sicer: »TOZD so spoznamne, da del nalog, ki izhajajo iz koordiniranja delovnega procesa, opravlja za TOZD oddelk za operativno planiranje proizvodnje, ki deluje v delovni skupnosti E-TKR-NG. Oddelk za operativno planiranje proizvodnje (COPP) koordinira naloge v proizvodnem procesu, izhajajoč iz naročil proizvodnje in vložka, na podlagi navodil poslovnega odbora.«

Analiza sedanjega stanja je pokazala v glavnem naslednje pomanjkljivosti:

1. V obstoječem sistemu koordiniranja proizvodnje med TOZD ima OOPP premalo vpliva oziroma pooblastil za posege v proizvodne programe TOZD.

2. OOPP v obstoječem normativom delovnih nalog (7 oseb) ne zmore nalog, ki jih zahteva sodobna centralna priprava dela. Od teh sedmih delavcev delata dva na projektu OR-EN.

3. V tako povezanem tehnološkem procesu kot je v Železarni, je neizvedljivo, da ima vsaka TOZD pravico programirati proizvodnjo zase. Zato bo potrebna sprememba statuta TOZD, ki se nanaša na sprejemanje mesečnih operativnih planov. Brez celotnega pregleda med naročili, za logami surovin in polproizvodov, stanja in zasedenosti kapacitet in doseganja optimalnih ekonomskih učinkov, ni mogoče uspešno voditi proizvodnjo na nivoju Železarne.

Z namenom izboljšati stanje na področju operativnega planiranja na nivoju Železarne so bili sprejeti naslednji ukrepi:

1. Vsi vodje oddelkov prodaje, skupaj z vodji ali referenti OPP iz TOZD, izdelajo mesečne operativne programe od 15. do 18. v tekočem mesecu za naslednji mesec.

2. Mesečni operativni program mora temeljiti na poslovnih politiki Železarne, oziroma letnem gospodarskem proizvodnem načrtu in trenutni tržno-ekonomski situaciji. Pri sestavi morajo obvezno upoštevati naslednji vrstni red:

- ekonomičnost proizvoda,
- izvoz,
- namensko proizvodnjo,
- devizno participacijo,
- medsebojne dobave SOZD Slovenske železarne in
- usluge prevajanja.

Izdelani mesečni operativni programi morajo biti najkasneje do 20. v mesecu dostavljeni oddelku za operativno planiranje proizvodnje, ki mora na osnovi teh programov izdelati tedenske programe za TOZD Jeklarne. Od TOZD Jeklarne se zahteva, da se dosledno drži tedenskega in dnevnega programa vlivanja sarž. Nabavni oddelk je odgovoren, da preskrbi potrebne surovine za nometeno delo v jeklarni. Ker se tržna situacija stalno spreminja, ali pa nastopi višja sila, je dogovorjeno, da se program lahko spremeni, vendar samo z vednostjo grupe, ki je program sestavila in s soglasjem poslovnega odbora.

Naloge centralne priprave proizvodnje v računalniškem sistemu OR-EN so opredeljene v projektu in so v glavnem naslednje:

- sodelovanje pri oblikovanju letnega količinskega plana,
- polnjenje tedenskih kapacitet,
- kontrola zasedenosti kapacitet,
- mesečni operativni program,
- specifikacija naročil,
- združevanje naročil in pozicij,
- planiranje in evidenca o nabavi tujega vložka,
- izdelava tedenskih programov,
- spremljanje tedenskih programov,
- preterminiranje dobavnih rokov,
- informacije iz proizvodnje,
- podatki o kupcih in ažuriranje podatkov,
- evidenca in analiza izpolnjevanja programov.

Za vse navedene naloge in opravila so izdelani oziroma se še oblikujejo blok diagrami, ki do podrobnosti razčlenjujejo posamezne operacije z računalnikom. Razumljivo je, da nov informacijski sistem ne bo prevzel pomembne naloge v odločanju, ki bo naloga delavcev centralne priprave proizvodnje.

Za prehodno obdobje (čas, ko bomo v OOPP uvajali računalnik) smo v skladu s projektom OR-EN predvideli organizacijo »centralne priprave proizvodnje« (CPP). Predlog organizacije je 30. maja letos obravnaval poslovni odbor Železarne in poslovni kolegij in ga pozitivno ocenil s priporočilom, da ga sprejmejo tudi delavski sveti TOZD. V začetku junija so bili delavskim svetom TOZD poslani predlogi za ukinitev desetih delovnih nalog, ki bi jih združili v centralni pripravi dela.

V juniju sta predlog zavrnili delavski svet TOZD Valjarna blumingštel in delavski svet TOZD Valjarna žice in profilov, medtem ko sta delavski svet TOZD Valjarna debele pločevine in delavski svet TOZD Jeklovlek predlog sprejela. V mesecu juliju je predlog sprejel delavski svet TOZD Hladna valjarna Bela in ga nato na seji 3. avgusta naknadno zavrnili. Druga avgusta je predlog zavrnil tudi delavski svet TOZD Žičarna. Devetega avgusta sta predlog potrdila delavska sveta TOZD Valjarna blumingštel in TOZD Hladna valjarna Jesenice, medtem ko je delavski svet TOZD Profilarna predlog zavrnili; 10. avgusta je predlog sprejel tudi delavski svet TOZD Valjarna žice in profilov.

Iz gornjega je razvidno, da je izvedba projekta OR-EN odvisna od sklepov delavskih svetov TOZD. Vemo pa, da brez CPP izvedba projekta OR-EN in s tem uporaba računalnika za vodenje proizvodnje ni možna. Neresnost pri sprejemanju predloga je odraz nerazumevanja projekta OR-EN in funkcije centralne priprave dela.

Ob pomanjkanju lastnega jekla in manjših količin nabavljenega vložka moramo razpoložljive količine opti-

malno izkoristiti. Zato moramo v največji meri zagotoviti realizacijo osnovnih obvez, dobavo kupcem, ki izpolnjujejo dogovore in samoupravni sporazum o združevanju dinarskih in deviznih sredstev, ter istočasno dosegati optimalne ekonomske učinke. Tudi v bodoče bo ob pomanjkanju jekla prišlo do različne oskrbljenosti TOZD, vendar po vnaprejšnjem dogovorjenem programu. Tak način dela naj bi preprečil neopravičeno ustvarjanje zalog v posameznih TOZD, kakor tudi usmerjanje proizvodnje v končne faze predelave, mimo dogovorjenih ciljev.

Zavračanje predlogov, ki se nanašajo na izvedbo načrtovanih projektov, pomeni zaviranje izvajanja skupno dogovorjene poslovne politike Železarne oziroma letnega gospodarskega načrta, ki so ga sprejele delovne skupnosti in TOZD.

Oddelk za organizacijo dela na sektorju za ekonomiko in organizacijo je predlagal delavskemu svetu Železarne, da do vprašanja reorganizacije centralne priprave proizvodnje in njene vloge v Železarni in v zvezi s tem do izvedbe celotnega projekta OR-EN, ki ga načrtujemo že od leta 1980 dalje, sprejme ustrezno stališče. V primeru, da nekateri delavski sveti TOZD ne bi sprejeli pozitivnega sklepa, so ogroženi interesi Železarne in njena poslovna politika.

KAKŠNI SO OSEBNI DOHODKI PREDSTOJNIKOV REPUBLIŠKIH ORGANOV?

Na predlog zbora združenega dela skupščine občine Slovenska Bistrica postavlja skupina delegatov za Zbor združenega dela s področja gospodarstva občine Slovenska Bistrica naslednje delegatsko vprašanje:

— V gradivu za skupščino SRS o zakonu o zaključnem računu za leto 1982 so pri posameznih sekretariatih navedene postavke osebnih dohodkov predstojnika in njegovega namestnika, ki so izredno velike vsote. Zahtevamo obrazložitev in detaljno razčlenitev vseh postavk, ki so nad milijon dinarjev.

— Zahtevamo učinkovitejšo reševanje vprašanja zaposlovanja funkcionarjev po preteku mandata in takojšnji ukinitev vseh ugodnosti, ki izhajajo iz položaja funkcionarja.

— Ne strinjamo se tudi z izplačilom 7.000 din zveznim funkcionarjem, saj njihovi osebni dohodki niso majhni. Nikjer v gospodarstvu nismo izplačali regresa v takšni višini, mnoge delovne organizacije pa zaradi nedoseganja dohodka niso izplačale regresa za letni dopust.

Na vprašanje je odgovorila Ada Gorjup, republiška svetovalka v izvršnem svetu Skupščine SR Slovenije:

1. Višino osebnih dohodkov predstojnikov republiških organov in organizacij ter njihovih namestnikov določata komisija Skupščine SR Slovenije za volitve, imenovanja in administrativne zadeve in komisija izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije za kadrovske in administrativne zadeve na osnovi pravilnikov in sklepov o določitvah osebnih dohodkov voljenim in imenovanim funkcionarjem. V republiških upravnih organih in organizacijah je bilo v maju 1983 zaposlenih 70 funkcionarjev, ki jih voli Skupščina SRS in 27 funkcionarjev, ki jih imenuje Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Iz republiškega proračuna se dodeljujejo organom za osebne dohodke predstojnikov in njihovih namestnikov sredstva po odločbah, vključno s prispevki in drugimi družbenimi dajatvami, ki se zagotavljajo iz republiškega proračuna. Odstopanja, ki nastajajo pri porabi sredstev za osebne dohodke v posameznih organih, so posledica različnega števila funkcionarjev.

V predstavniki telesih SR Slovenije (predsedstvo SRS, Skupščina SRS, Ustavno sodišče SRS) in republiških pravosodnih organov so na postavki »osebni dohodek predstojnika in njegovega namestnika« zajeta sredstva za osebne dohodke vseh voljenih funkcionarjev in sodnikov, kar povzroča na tej postavki letno tudi porabo več mio dinarjev. Že v obrazložitvi zaključnega računa proračuna SR Slovenije za leto 1982 je bilo navedeno, da so se osebni dohodki funkcionarjev v letu 1982 usklajevali istočasno in v enaki višini kot osebni dohodki delavcev delovnih skupnosti.

Po aktih, ki določajo višino osebnih dohodkov funkcionarjev, je za predstojnike republiških upravnih organov — člane izvršnega sveta — mesečna osnova neto osebnega dohodka brez dodatka za minulo delo 33.148 din, za njihove namestnike pa od 30.045 din do 31.489 din, pri čemer je osebni dohodek večine namestni-

kov na spodnji meji tega razpona. Mesečni osebni dohodki predstojnikov republiških organov, organizacij in strokovnih služb, ki jih imenuje izvršni svet, se gibljejo v razponu od 23.838 din do 30.175 din, njihovih namestnikov pa od 27.414 din do 30.076 din. Poleg navedenih zneskov pripada funkcionarjem tudi del osebnega dohodka na podlagi minulega dela v višini 1 do 12 % od osnove. Upoštevanje še dodatek za minulo delo, se osebni dohodki članov izvršnega sveta gibljejo od 37.126 din, njihovih namestnikov pa do 35.268 din.

Pravice funkcionarjev, ki jih voli ali imenuje Skupščina SR Slovenije, ureja poseben zakon (Zakon o delu in pravicah republiških poslancev in funkcionarjev, ki jim je prenehala funkcija — Uradni list SRS, št. 16/67). Po tem zakonu lahko ti funkcionarji uveljavljajo po prenehanju funkcije določen čas pravico do dela v Skupščini SR Slovenije oziroma v drugem organu. V SR Sloveniji se te možnosti uporabljajo le izjemoma, in to za krajši čas, do prevzema druge delovne dolžnosti. Ta čas pa ti funkcionarji opravljajo v skupščini, izvršnem svetu ali drugih organih naloge, ki se jim določijo glede na njihove izkušnje in delo, ki so ga opravljali.

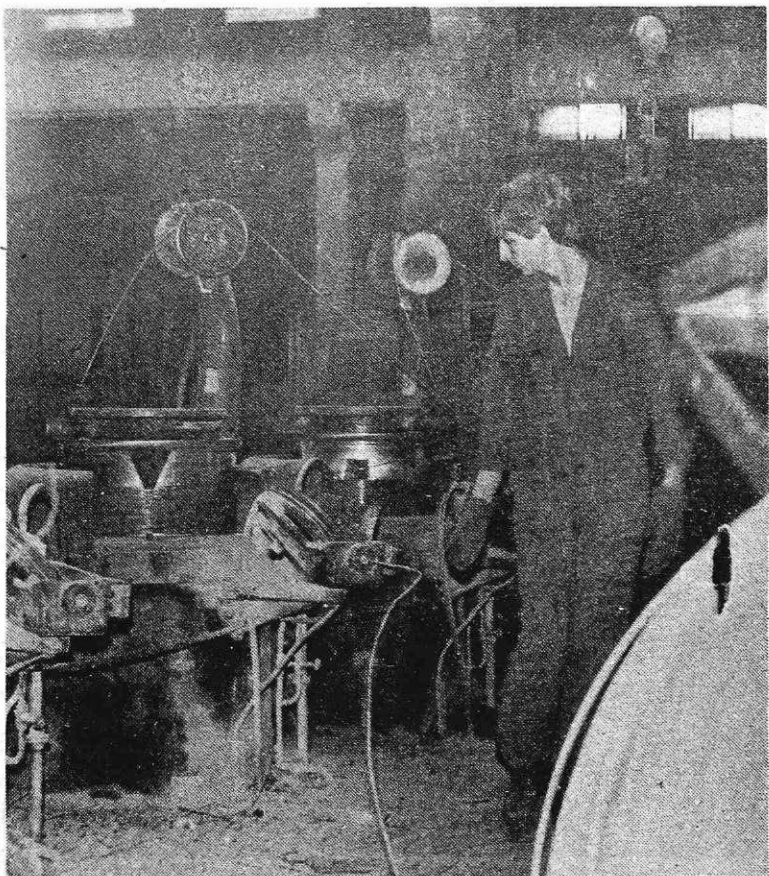
Predstojniki republiških upravnih organov in njihovi namestniki, ki jih imenuje izvršni svet, takih pravic nimajo.

Funkcionarjem in vodilnim delavcem v zveznih upravnih organih pa daje zakon o temeljih sistema državne uprave in o Zveznem izvršnem svetu in zveznih upravnih organih (Uradni list SFRJ, št. 23/78 in 21/82) znatno večje pravice. Funkcionarji in vodilni delavci v teh organih, ki imajo najmanj 35 let (moški) oziroma 30 let (ženske) delovne dobe in ki po razrešitvi niso razporejeni na drugo dolžnost, obdržijo vse pravice iz statusa, dokler ne izpolnijo pogojev za prenehanje delovnega razmerja po samem zakonu, to je do upokojitve.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je v zvezi s tem že dal Zveznemu izvršnemu svetu pobudo za spremembo navedenih zakonskih določb. Enako pobudo je dal tudi Zvezni družbeni pravobranilec samoupravljanja.

3. V zvezi z višino nadomestil za letni dopust zveznim funkcionarjem je Izvršni svet že 17. 5. 1983 opozoril Zvezni izvršni svet na kritične pripombe, ki so bile dane na več sestankih, na katerih so bila obravnavana gospodarska gibanja v tem letu. Pri tem je opozoril, da je rast sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v zveznih organih znatno večja kot v republiških in občinskih organih v SR Sloveniji ter zahteval, da se tudi pri določanju teh sredstev v zveznih organih dosledno upoštevajo dohodkovni okviri za usklajevanje osebnih dohodkov in skupne porabe v organizacijah združenega dela.

(Delegatski Poročevalec 19/IX, 2. avgust 1983)

Sodelavec v žičarni (foto I. Kučina)

POLLETNI REZULTATI GOSPODARJENJA NA GORENJSKEM

Gospodarska gibanja v prvih šestih mesecih ocenjujemo na Gorenjskem kot še dokaj ugodna. Ne moremo pa biti zadovoljni, ker je letošnja stopnja rasti celotnega prihodka v pretežni meri posledica hitreje rasti cen proizvodov, storitev in blaga.

Če analiziramo finančne rezultate, so organizacije združenega dela na Gorenjskem ugotovile 36,4 % večjo rast prihodka kot lani v istem obdobju, kar je rahlo nad slovensko rastjo. Rast dohodka je 36 %, čistega dohodka pa 31 %. Akumulacije je 53 %, v Sloveniji pa 42 %. Izgube so se povečale za 37 % (v Sloveniji za 88 %).

Po občinah se je celotni prihodek povečal: v Kranju za 43 %, Jesenicah 33 %, Radovljici 33 %, Škofji Loki 25 % in Trzinu 45 %. Različna rast celotnega prihodka po občinah je posledica različne sestave gospodarstva in dinamike cen gotovih izdelkov, storitev in blaga.

Lanski realen obseg poslovanja je na Gorenjskem rahlo presežen ob praktično enakem številu zaposlenih (0,3 % manj zaposlenih), kar pomeni tudi malenkostno povečanje produktivnosti dela.

Fizični obseg industrijske proizvodnje pa je le 0,7 % nad lanskim, kar je manj, kot je predvidevano, zato bo v drugem polletju potrebno vložiti dosti več naporov, če hočemo doseči predvideno realno rast proizvodnje.

Po občinah je rast fizičnega obse-

ga industrijske proizvodnje, v odnosu na enako obdobje v lanskem letu, naslednja: Kranj 104 %, Jesenice 99,4 %, Radovljica 94,4 %, Škofja Loka 99,8 % in Trzin 98,5 %.

Po panogah pa je bila rast naslednja:

- črna metalurgija 102,4 %,
- kovinska predelava 101,6 %,
- strojna industrija 113,9 %,
- proizvodnja električnih aparatov in strojev 96,7 %,
- proizvodnja žaganega lesa in plošč 106,4 %,
- končnih lesnih izdelkov 101,2 %,
- proizvodnja usnjene obutve in galanterije 103,1 %,
- izgotovljenih tekstilnih izdelkov 98,1 %,
- preje in tkanin 102,9 %, itd.

Na področju zunanje trgovine na Gorenjskem niso doseženi predvideni rezultati. Konvertibilni izvoz je sicer za 1,7 % večji kot lani v tem obdobju, če pa upoštevamo še julij, pa je le za 0,1 % večji od lanskega v tem obdobju.

Po občinah so bili doseženi naslednji rezultati v primerjavi z enakim obdobjem lani (v %):

	izvoz na konv. področje	izvoz na klirinško podr.	skupaj
Kranj	106,9	53,0	84,6
Jesenice	70,2	117,3	85,4
Radovljica	137,7	62,0	101,3
Škofja Loka	102,5	94,0	99,6
Trzin	74,0	68,4	71,0
Gorenjska	101,7	69,8	88,4

Celokupni izvoz je upadel kar za 12 % od uvoza, ki je za 6 % manjši kot lani. Glede na republiški dosežek so rezultati slabši, saj se je izvoz v Sloveniji povečal na konvertibilnem področju za 15,4 %, celokupni pa za 5,4 %.

Uvoz je na nivoju republike za 4,1 % večji od lanskega, konvertibilni uvoz pa je upadel za 3,6 %. To so le skromni rezultati izvoznih prizadevanj na Gorenjskem, kar narekuje večjo aktivnost in prizadevanja v naslednjem obdobju.

Izgube: V polletju so znašale skupne izgube 499,8 milijonov dinarjev, kar je za 37 % več kot lani v šestih mesecih, vendar pa je za 32 % ali za 234,4 milijonov din manjša kot v prvih treh mesecih. Izgube izkazuje 32

organizacij združenega dela, lani jih je bilo 28, šest organizacij ima prvič izgubo, druga pa so jo imele že v tromesečju.

Tudi vzroki za izgube so v glavnem isti, to je neustrezna oskrba s surovinami, navajajo tudi neustrezne cene, ponekod pa gre za visoke neplačane terjatve, obresti od kreditov, tečajne razlike itd. Analize bi morale pokazati, kolikšen je vpliv neracionalne izbire delovnega časa, nediscipline, neustrezne strukture proizvodnje in slabe dohodkovne povezave, tako glede zagotavljanja surovin in materiala, kot tudi delitve z izvozom ustvarjenih deviznih sredstev. Po občinah je bila izguba naslednja:

	število 1982	TOZD 1983	indeks
Kranj	6	7	171
Jesenice	13	9	96
Radovljica	7	12	196
Škofja Loka	1	3	680
Trzin	1	1	—

Zneski izgub so največji v industriji in gostinstvu. Od večjih so: železarna Jesenice, Sava Kranj, KZK Kranj, Elektro Kranj, Iskra TGA Rateče, LTH Škofja Loka (zmrzovalne skrinje), Veriga Lesce (TOZD TIO in Vijakarna), DO RTC Kravec, Hotel Stane Žagar v Bohinju in

Toplice na Bledu.

Glede naložb v osnovna sredstva je ugotovljena nekoliko večja rast kot lani (3.042 milij. din), vendar je ob 20 % rasti cen investicijskih del realna rast manjša kot lani.

Po občinah znaša indeks za:

	vlaganja med letom	in osnovna sredstva dana v uporabo
Kranj	157	174
Jesenice	137	108
Radovljica	121	263
Škofja Loka	127	120
Trzin	349	158

Po resolucijah občin naj bi investicije v osnovna sredstva gospodarstva rastle z rastjo družbenega proizvoda. Po občinah je ta delež zelo različen, skupno pa investicije zaostajajo za rastjo družbenega proizvoda.

Pozitivno je, da investicije naraščajo v izvozno usmerjeni proizvodnji in na področju kmetijstva.

Višina in rast osebnih dohodkov na delavca v polletju letos po občinah:

	1982	1983	indeks
Kranj	14044	17069	122
Jesenice	13370	16158	121
Radovljica	12979	15184	117
Škofja Loka	13096	15410	118
Trzin	12514	16876	135

Ta slika sicer ne pokaže celotne problematike, ker bi po panogah dobili boljše sliko. Vendar SDK ugotavlja,

da so rasti razmeroma skromne in osebni dohodki realno upadajo, če pri tem upoštevamo rast cen življenjskih potrebščin.

Poročilo SKD tudi ugotavlja, da je gibanje skupne in splošne porabe na Gorenjskem zadovoljivo, ker zaostaja za rastjo dohodka, kar daje realno oceno, da bodo na Gorenjskem v letu 1983 dosežena resolucijska predvidevanja. Moramo pa računati na težave, ki se pojavljajo predvsem v zdravstvu in šolstvu, kar bo ob proizvodnih problemih in njihovem reševanju tudi treba upoštevati.

PREDLOG UKREPOV ZA IZBOLJŠANJE PROIZVODNJE V TOZD VALJARNA BLUMING ŠTEKEL

(Nadaljevanje s 1. strani)

montne delavnice spejeta odločitev, da se pripravijo ukrepi, ki bodo konkretno za vse tri dejavnosti določili rešitve z odgovornimi nosilci nalog in predvidenimi termini za realizacijo.

Vse tri temeljne organizacije so v predvidenem roku, to je do 15. avgusta, pripravile predloge ukrepov in to tudi že obravnavale in sprejele na sejah delavskih svetov in ostalih samoupravnih organov.

Poslovodni odbor je skupaj z vodstvi vseh treh temeljnih organizacij obravnaval predlagane ukrepe in zagotovil naslednje:

Predvideni ukrepi ob zagotovljeni kontroli izvajanja omogočajo trajnejše izboljšanje stanja in proizvodnih rezultatov v TOZD Valjarna bluming štekel. Nekateri predlagani ukrepi sicer pomenijo izvajanje nalog, ki bi morale teči vselej v normalnem proizvodnem procesu in pomenijo stalne naloge, zato njihova opustitev predstavlja neizvajanje delovnih dolžnosti.

Drugi sklop ukrepov predstavlja kratkoročne naloge, predvsem z vzdrževalnega in organizacijskega področja. Izvedba teh ukrepov bo omogočala boljšo obratovalno pripravljenost naprav, kar naj bi dvignilo količino, predvsem pa izboljšalo kvaliteto izdelkov.

Tretji sklop ukrepov pa je dolgoročnejša značaja in naj bi zagotavljali normalnejše delo v daljšem obdobju.

Posebej je potrebno poudariti sodelovanje vseh treh temeljnih organizacij od preventivnih ukrepov, prek ugotavljanja trenutne situacije do kurativnih posegov. Vključene so tudi nekatere naloge izven običajnih nalog teh temeljnih organizacij, predvsem iz področja izboljšanja in nabave rezervnih delov, priprave letnih planov in podobno.

Za izvedbo predvidenih aktivnosti bo v nekaj naslednjih mesecih nujno potrebna večja prisotnost za izvajanje nalog v TOZD Valjarna bluming štekel, tako v vzdrževalnem smislu kakor tudi v reševanju organizacijskih in kadrovskega problema.

Delavski svet Železarne je to informacijo obravnaval na včerajšnji seji in sklepal o prioriteta, ki bodo omogočale izvedbo nalog, ki so si jih zadale temeljne organizacije Valjarne bluming štekel, Vzdrževanje in Remontne delavnice.

ZAKLJUČNE PRIPRAVE

(Nadaljevanje s 1. strani)

sanih je že skoraj 90 % vseh samoupravnih sporazumov za združevanje, tako da bi ob normalnem poteku oziroma izvajanju sporazumov lahko pričakovali v naslednjih mesecih še intenzivnejši dotok sredstev.

V mesecu avgustu bo organiziran tudi konzorcij temeljnih bank združene banke — Ljubljanske banke za realizacijo razvoja črne metalurgije v SR Sloveniji s poudarkom na projektu jeklarne 2.

Pred podpisom je pogodba o zagotovitvi sredstev za povečanje priključne moči za jeklarne 2. V tej pogodbi so upoštevana vsa dosedaj združena sredstva za razvoj energetike, kar naši železarni zagotavlja 22 MW dodatne moči, za razliko od potrebnih 47 MW pa bo Železarna v okviru projekta jeklarne 2 združila dodatnih 1,105 mio dinarjev, od tega 700 mio din v letu 1983 ter razliko v letu 1984.

Na ta način bo zagotovljena energija in izpolnjen pogoj za izdajo energetskega soglasja, ki je potrebno pred izstavitvijo gradbenega dovoljenja. O podpisu pogodbe je delavski svet Železarne sklepal na včerajšnji seji, 24. avgusta.

S tem bo izpolnjen eden izmed osnovnih pogojev za realizacijo projekta jeklarne 2. Republiška komisija za oceno primernosti investicij bo o projektu jeklarne 2 ponovno razpravljala, ko bodo posredovani dokumenti, ki so v izdelavi.

Medtem pa normalno potekajo tehnične priprave za pričetek gradnje jeklarne 2.

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 29. AVGUSTA DO 4. SEPTEMBRA

29. avgusta, Marin GABROVŠEK, član poslovnega odbora, Bled, Ribenska 8/c, tel. št. 78-157.

30. avgusta, Vito GRICAR, vodja TOZD Valjarna debele pločevine, Jesenice, Titova 2, tel. št. 81-279.

31. avgusta, Jernej HOČEVAR, vodja prodaje, Jesenice, Kejžarjeva 38, tel. št. 82-118.

1. septembra, Sašo JEZERŠEK, vodja TOZD Hladna valjarna Bela, obvestiti telefon 061-266-191.

2. septembra, Gregor HUDRIČ, vodja TOZD Vratni podboji, Jesenice, Svetinova 8/b.

3. septembra, Franc GASSER, vodja TOZD Profilarna, Žirovnica, Moste 22/b.

4. septembra, Vinko ROTAR, vodja TOZD Remontne delavnice, Jesenice, Cesta talcev 8/a.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 15. ure do 7. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 7. ure do 7. ure naslednjega dne.

V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po železarni, svoje vtise vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva podpredsedniku poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 29. 8.	BRANE CEPIČ	IVAN KAVČIČ
TOREK — 30. 8.	MIRKO ZUPAN	PRIMOŽ ŽVAB
SREDA — 31. 8.	AHMED TELALOVIČ	ANTON BURJA
ČETRTEK — 1. 9.	IGOR MEŽEK	JANEZ FALETIČ
PETEK — 2. 9.	BOŽIDAR ČERNE	RADO LEGAT
SOBOTA — 3. 9.	VOJKO MENCINGER	STANE ERŽEN
NEDELJA — 4. 9.	STANE MENCINGER	PAVEL ŽMITEK

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 3549

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 15.00 do 19.00 ure
nočni pa od 19.00 do 7.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 7.00 do 19.00 ure
nočni pa od 19.00 do 7.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 29. avgusta do 3. septembra bodo delale naslednje obratne ambulante:

DOPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel in III. obratna ambulanta — dr. Želimir Cesarec.

POPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Marija Može-Kovačič.

V soboto, 3. septembra, samo dopoldne: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Marija Može-Kovačič.

ZOBNE AMBULANTE:
DOPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražisar in III. zobna ambulanta — dr. Bela Gazafi.

POPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.

V soboto, 3. septembra, samo dopoldne: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.

JUBILANTI 50-LETNIKI

V mesecu septembru bodo praznovali petdeset let svojega življenja naslednji sodelavci: ANDREJ SMOLEJ, Remontne delavnice — 3. septembra; JOŽE ŠPAROVEC, Transport — 4. septembra; MARIJA JEZERŠEK, DS KO-FI — FRS — 4. septembra; MARJAN BEG, DS ETN — oddelek za obr. plan. — 7. septembra; FRANC BUNDERLA, Valjarna žice — 10. septembra; MILOŠ STANIŠIČ, Valjarna debele pločevine — 14. septembra; MILAN RUPAR, Transport — 16. septembra; JOŽE PALOŠNIK, Strojne delavnice — 19. septembra; HALIM PAŠIČ, DS KSI — splošna varnostna služba — 21. septembra; FRANCKA JENSTERLE, DS ETN — OTK — 22. septembra; ALEKSANDER DEŽELAK, Remontne delavnice — 23. septembra; SRETAN MILOJEVIČ, Valjarna bluming štekel — 24. septembra in JANEZ OVEN, Hladna valjarna Jesenice — 28. septembra.

Vsem sodelavcem iskreno čestitamo!

RAZPIS ZA ŽERJAVOVODSKI TEČAJ

Razpisujemo vpis v žerjavovodski tečaj za delavce TOZD in delovnih skupnosti železarne Jesenice. Kandidati morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- da so vsaj eno leto zaposleni v železarni Jesenice,
- da imajo vsaj šest razredov osnovne šole,
- da imajo odslužen vojaški rok,
- da bodo izpolnjevali psihofizične zahteve.

Kandidati dobijo obrazce (prijava) pri personalnih delavkah TOZD, katerim pravilno in čitljivo izpolnjene vrnejo do 9. septembra 1983.

Interesenti naj se prijavijo do roka, ker poznejših prijav ne bomo sprejemali.

Prednost pri izbiri bodo imeli kandidati iz TOZD, v katerih se žerjavi uporabljajo.

Po sklepu odbora za delovna razmerja TOZD Energetika, z dne 17. avgusta 1983 in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih

OBJAVLJAMO PROSTA DELA OZIROMA NALOGE

DISPEČER VODE šifra 3336 D-3 9. kategorija 1 oseba

POGOJI:

- poklicna šola kovinarske stroke,
- izpit za strojnika kompresorskih in črpalnih postaj.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi na kadrovske sektor železarne Jesenice, z oznako »za TOZD Energetika«.

DOPISUJTE
V ŽELEZARJA

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Remontne delavnice

4. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Predsednik delavskega sveta TOZD Remontne delavnice Miha Šlibar je 16. avgusta sklical četrto redno sejo. Na osnovi poročila o izvajanju sklepov prejšnje seje so ugotovili, da so izvršeni.

Delegati so v nadaljevanju ugotovili, da je iz zapisnikov samoupravnih delovnih skupin razvidno, da so delavci TOZD Remontne delavnice sprejeli program ukrepov za izboljšanje stanja proizvodnih naprav v TOZD Valjarna bluming štelov z naslednjima dodatki:

— Za zagotovitev kakovostnih popravil delovnih naprav in tekočega vzdrževanja mora komercialni sektor poskrbeti za vsaj minimalne zaloge potrebnih materialov v skladiščih. Pri prevzemu materialov je treba poostri voden kontrolo. Za nalogo je odgovoren komercialni sektor.

— Zaradi izjemno težke kadrovske situacije, posebej v oddelkih strojno remontnih delavnic, se prične uvajati ure za manjkajoče za vsa normirana dela. Normiranje se izvede v tehničnih službah TOZD Remontne delavnice na osnovi planov popravil, ki jih posredujejo področne priprave dela vzdrževanja.

V skladu s sklepom prejšnje seje delavskega sveta so delavci v javni razpravi za boljše delo in poslovanje v drugem polletju predlagali:

— Dosledno je treba spoštovati program ukrepov za izboljšanje stanja proizvodnih naprav.

— Pospešiti je treba ureditev nove delavnice elektro strojev na Javorniku zaradi varnejšega dela in zagotovitve pogojev, ki bodo omogočili izvajanje zahtevnejših in kvalitetnejših del.

— Z angažiranjem zunanjih kooperantov je treba poizkušati v največji možni meri realizirati dela, planirana z operativnim mesečnim planom, ker lastne zmogljivosti zadostujejo le še za izvedbo najnujnejših del.

— Pri navajanju večjih okvar v poročilu temeljne organizacije je po možnosti treba pridobiti ugotovitve o vzrokih okvar in okvirni višini povzročenih škod.

Stroške temeljne organizacije bi bilo potrebno podati v taki obliki, da bi se ugotavljale višine po posameznih stroškovnih vrstah za vsak obrat posebej.

Na predlog finančno računovodskega sektorja in sindikata Železar-

ne je delavski svet sprejel sklep, da se spremeni višina predčasnega izplačila akontacije osebnega dohodka s 1.500 din na 4.000 din. Ostali pogoji ostanejo nespremenjeni.

Finančno računovodski sektor bo po tem sklepu začel poslovati prvi naslednji mesec po dnevu, ko bo delavski svet Železarne ugotovil, da so delavski sveti vseh TOZD in delovnih skupnosti, za katere opravlja finančno poslovanje finančni sektor, sprejeli ta sklep.

Na podlagi zapisnikov samoupravnih delovnih skupin je delavski svet ugotovil, da delavci TOZD Remontne delavnice pristopajo k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi interesne skupnosti za razvoj smučarskega centra Kobla v Bohinjski Bistrici, soglašajo pa tudi s predlogom sprememb in dopolnitve samoupravnega sporazuma o temeljnih plana občinske zdravstvene skupnosti Jesenice za obdobje 1981–85.

V nadaljevanju seje so ugotovili, da so se delavci temeljne organizacije odločili za pričetek delovnega časa, kot je opredeljen v 76. členu veljavne pravilnika o delovnih razmerjih (prva varianta predloga delovne skupine).

4. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Predsednik odbora za delovna razmerja pri delavskem svetu TOZD Remontne delavnice Ivan Kavčič je 16. avgusta sklical 4. redno sejo, na kateri so bili poleg članov odbora tudi vodja temeljne organizacije Vinko Rotar, delegat odbora samoupravne delavske kontrole Anton Konič in kadrovnik Miro Mohorič. Na osnovi poročila o izvajanju sklepov prejšnje seje so ugotovili, da so izvršeni, razen sklep številka 10, ker kadrovski sektor ni uspel pridobiti potrebnih manjkajočih delavcev.

Na počitniško delo so sprejeli osem delavcev, na novo pa je bilo sprejetih 11 delavcev, ki so bili razporejeni za opravljanje ustreznih delovnih nalog.

Obpravnavali so vlogo Rudija Trošta za sprejem v delovno razmerje za opravljanje del in nalog elektro tehnik v obratu RTA ter sklenili, da bodo o sprejemu dokončno odločili

Za izredno prizadevanje pri demontaži in sestavi valjavnikega ogrodja motorja valjarne štelov je delavski svet naknadno odobril enkratne nagrade naslednjim sodelavcem: Marcelu Vogelniku, Stanku Debelaku, Radu Drolcu, Matjažu Feldinu, Miranu Štendlerju in Francu Kocjančiču. Delavski svet je prizadevnim sodelavcem izrekel čestitko za uspešno izvedeno delo.

TOZD Valjarna debele pločevine

4. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V ponedeljek, 8. avgusta, je bila četrta seja delavskega sveta TOZD Valjarna debele pločevine, ki jo je sklical njegov predsednik Franc Justin.

Po pregledu sklepov zadnje seje so delegati ugotovili, da so bili vsi sklepi izvršeni, razen sklepa o ukinitvi delovnih nalog vodja OPP, ki ostane neizvršen, dokler ga ne bodo sprejeli tudi delavski sveti ostalih proizvodnih TOZD v Železarni.

V nadaljevanju seje so obravnavali poslovno poročilo TOZD Valjarna debele pločevine za prvo polletje 1983 in po obravnavi sprejeli naslednje sklepe in ugotovitve:

1. Delavski svet je ugotovil, da so poslovno poročilo za prvo polletje 1983 obravnavale vse samoupravne delovne skupine in ga sprejele brez pripomb.

2. TOZD Valjarna debele pločevine je v drugem kvartalu poslovala bolje kot v prvem in tako prvo polletje zaključila brez izgub.

Delegati so bili seznanjeni tudi o poteku del na razvidu delovnih nalog ter z odgovorom sektorja za ekonomiko in organizacijo glede žigosanja kartic.

Zadovolžili so vodjo temeljne organizacije, da zaradi slabe kvalitete hrane v kantinah organizira razširjeni sestanki z vodstvenimi delavci TOZD Družbena prehrana. Na vse kantine naj se izobesi obratovalni čas.

Vodstvo obrata strojno remontne delavnice naj preveri možnost, da bi delovodje na področju Bele lahko podpisovali tudi črke za režijski material.

ZK

prinese temeljni organizaciji največji ostanek dohodka,

— z energijo je treba varčevati na vseh področjih,

— z boljše tehnološko in delovno disciplino je treba zmanjšati število plošč, ki so zvaljane na zalogo (prekratke, preozke, preklasificirane zaradi slabih mehanskih rezultatov itd.),

— znižati je treba zalogo končnih izdelkov in nedovršene proizvodnje, — skrbeti, da bodo naročila za izvoz realizirana v celoti in v rokih, ki so dogovorjeni s kupci.

Po razpravi so poslovno poročilo za prvo polletje 1983, predložene ugotovitve in sklepe ter kazalce uspešnosti soglasno sprejeli.

Na osnovi mnenja samoupravnih delovnih skupin so sprejeli tudi samoupravni sporazum o spremembah in dopolnitvah samoupravnega sporazuma o temeljnih plana SIS elektrogospodarstva SR Slovenije za obdobje 1981–1985 in kontinuiteti do leta 1990, za podpisnika pa pooblastili predsednika delavskega sveta.

Soglasno so sprejeli še predložene ugotovitve in sklepe v zvezi z uravnavanjem višine osebnega dohodka v drugem polletju 1983 in sklep, da se spremeni del sklepa v točki 3.1 18. seje delavskega sveta z dne 22. septembra 1980 tako, da se višina predčasnega izplačila akontacije poveča s 1.500 na 4.000 din, ostali pogoji pa ostanejo nespremenjeni.

V zvezi s pričekom dela v zimskem in letnem času v Železarni so se odločili za prvo varianto, ki predvideva enoten pričetek dela za vse delavce Železarne v zimskem in letnem času ob 6., 14. in 22. uri.

Za strokovno in prizadevno delo so Jerneja Markeža po členu 61. pravilnika o osnovah in merilih za delitev osebnega dohodka in dela sklada skupne porabe nagradili z enkratno nagrado v višini 2.000 din.

Seznani so se, da bo od 1. septembra 1983 dalje TOZD Valjarna debele pločevine razdeljena na tri oddelke: proga, adjustaža in OTOP. V OTOP bo organizirana samostojna samoupravna delovna skupina.

Na koncu seje so razpravljali še o problematiki dela na žerjavu št. 5 v poletnih mesecih in ugotovili, da so razmere zaradi vročine v kabini žerjava nevzdržne. Ker ni mogoče nabaviti klime naprave, so sklenili, da ustrezna strokovna komisija prouči možnost, da bi v poletnih mesecih (junij, julij in avgust) na dopoldanski in popoldanski izmeni delala na žerjavu št. 5 dva žerjavovodja.

IS

3. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V torek, 16. avgusta, je bila v TOZD Valjarna debele pločevine tretja redna seja odbora za delovna razmerja, ki jo je vodil predsednik Branko Remšan. Pri pregledu izvrševanja sklepov zadnje seje so ugotovili, da so bili izvršeni.

V nadaljevanju so obravnavali dopis republiškega komiteja za delo, s katerim temeljni organizaciji daje soglasje za občasno uvedbo nočnega dela žensk na delih in nalogah avtogenskih rezalec.

Pri obravnavi kadrovske problematike so bili seznanjeni s gibanjem zaposlenosti v juniju in juliju. V juniju je bila odsotnost 646 dni ali 16,91 %. Od tega je bilo 222 dni odsotnosti zaradi bolezni, 267 dni zaradi rednih dopustov in 96 dni zaradi nezgod. Neupravičenih izostankov je bilo 17 dni.

V mesecu juliju je bila odsotnost 906 dni ali 23,73 %. Od tega je bilo 660 dni rednih dopustov, 152 dni odsotnosti zaradi bolezni in 58 dni zaradi nezgod. Neupravičenih izostankov je bilo 8 dni.

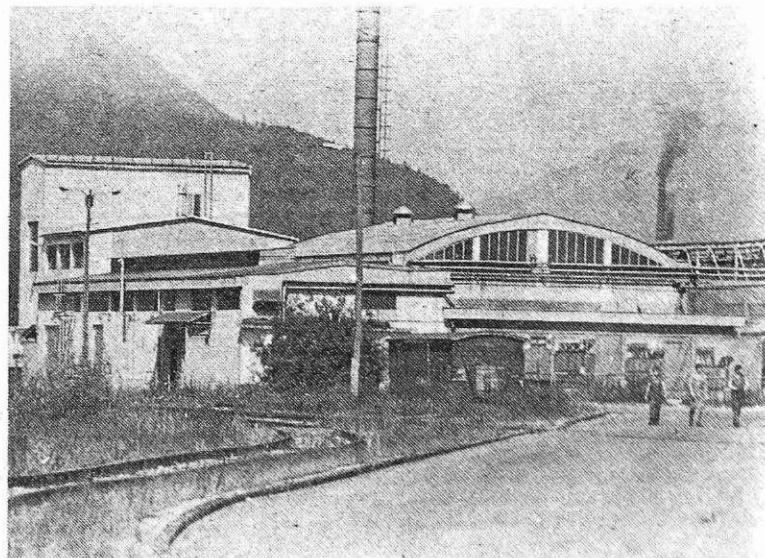
Obravnavali so prijave za objavljene delovne naloge žerjavovodja žerjava št. 13. Na omenjene delovne naloge se je prijavilo pet kandidatov. Eno delavko so na ta dela in opravila razporedili, za drugega žerjavovodja pa bodo prijave ponovno obravnavane na naslednji seji.

Na koncu seje so enega delavca razporedili za nedoločen čas, enega pa za določen čas. Dva delavca so premeštili.

IS

Dopisujte

V ŽELEZARJA

Energetika postaja na Beli (foto S. Kokalj)

DS za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje

3. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Delegati delavskega sveta delovne skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje so se na 3. seji sestali 12. avgusta. Poleg standardnih točk (pregled sklepov prejšnje seje in razno) so obravnavali še:

polletne poslovne rezultate delovne organizacije in delovne skupnosti, spremembe in dopolnitve samoupravnega sporazuma ter aneksa k samoupravnemu sporazumu o temeljnih plana interesne skupnosti elektrogospodarstva SRS za obdobje 1981–1985 in kontinuitete do leta 1990, samoupravni sporazum o ustanovitvi interesne skupnosti za razvoj smučarskega centra Kobla v Bohinjski Bistrici, potrditev poročila inventurne komisije, spremembe sporazuma o temeljnih občinske zdravstvene skupnosti Jesenice za obdobje 1981–1985, delovni čas, pritožbe in dopolnilo k navodilu za izplačevanje dodatka za deficitarnost del in nalog z dne 14. aprila 1981.

Najprej so delegati ugotovili, da so sklepi druge seje izvršeni. Seznanjeni so bili tudi z odgovorom na delegatsko vprašanje, v nadaljevanju pa obravnavali pritožbo delavke iz oddelka splošne administracije na sodišču združenega dela Kranj v zvezi s sklepom oziroma odločbo delavskega sveta delovne skupnosti ter sprejeli ustrezne sklepe.

Polletne poslovne rezultate delovne organizacije in delovne skupnosti so obravnavale vse samoupravne delovne skupine in niso imele bistvenih pripomb. V nadaljevanju je delavski svet sprejel tudi sklep o povečanju osnovnih postavk osebnih dohodkov za 5 % z veljavnostjo od 1. avgusta dalje. Delavski svet je potrdil tudi predlog finančno-računovodskega sektorja za spremembo višine predčasnega izplačila akontacije s 1.500.— na 4.000.— din.

Omenjena samoupravna sporazuma pod tretjo in četrto točko so delegati potrdili brez pripomb.

Poročilo inventurne komisije o izvršeni inventuri v skladišču št. 92 — sanitetni material in skladišču št. 95 — gasilci je delavski svet potrdil brez pripomb, ker so ugotovili, da

sta skladišča v redu poslovala in ni bilo razlik med knjižnim in dejanskim stanjem.

Delavski svet je obravnaval in sprejel tudi spremembe sporazuma o temeljnih občinske zdravstvene skupnosti Jesenice za obdobje 1981–1985 brez pripomb.

Pod sedmo točko so delegati obravnavali predlog začetka delovnega časa, ki ga je pripravila posebna delovna grupa. Delegati so sprejeli prvo varianto iz predloga, to je da se z delom prične 27. septembra ob 6., 14. in 22. uri, torej tako, kot je že opredeljeno v veljavnih samoupravnih aktih.

V nadaljevanju seje so delegati obravnavali dve pritožbi, eno na sklep odbora za stanovanjska vprašanja, drugo na sklep odbora za delovna razmerja in sprejeli ustrezna stališča.

Delavski svet je na predlog kadrovskega sektorja sprejel v zvezi s predlogom dopolnil navodila za izplačevanje dodatka za deficitarnost del in nalog naslednji sklep: »To določilo pa ne velja v primerih, ko delavce začasno premeščamo z deficitarnih del in nalog na druga deficitarna dela in naloge. V takih primerih naj se izplača dodatek za dela in naloge, ki jih delavec začasno opravlja.«

Pod točko razno pa je delavski svet odobril izplačilo enkratne nagrade, obravnaval pa je tudi vlogo za spremembo kategorije in sklenil, da jo odstopi komisiji za pripravo kataloga. Sprejel je tudi sklep, da se pravi službi Železarne omogoči opravljanje nalog v zvezi z reševanjem pravnih zadev graditeljem v stanovanjski zadrugi Železar s tem, da se določijo pavšalni stroški za vsako stanovanjsko enoto.

Z. V.

ZK

TITO

Tania Kastelic

VELIKA BRITANIJA

Po britanskih podatkih se je zaradi gospodarske recesije znižala svetovna dobava železove rude iz prekomorskih dežel v letu 1982, v primerjavi z letom 1981, za 11,2 %, in sicer s 304 milijona ton na 270 milijonov ton. Samo v ZDA je doseglo zmanjšanje 51 %, in sicer z 19,22 milijona ton na 9,39 milijona ton. Japonski uvoz železove rude se je tudi zmanjšal za 22 % in v zahodni Evropi za 17 %. Samo skandinavski izvozniki te železarske surovine so imeli lani za 33 % manjši izvoz kot leta 1981, ko se je tudi že pričel zmanjševati. V bližnji prihodnosti pričakujejo, da bodo morali izvozniki železove rude še nadalje znižati svoje cene in tudi že obstoječe dolgoročne pogodbe ne bodo avtomatično podaljšane.

Z namenom, da povečajo proizvodnjo svoje železarske industrije in postanejo čim manj odvisni od uvoza, je petletni načrt za obdobje 1951–1955 predvideval modernizacijo obstoječih in gradnjo novih železarskih agregatov. Leta 1955 bi naj dosegla proizvodnja grozolja 2 milijona ton, surovega jekla prek 3,1 milijona ton in valjanih izdelkov 2,2 milijona ton. Naj-

Bolezen	Smrtnost	Antibiotska terapija	Cepljenje z vakcino
Mrzlica chikungunya	nizka (manj kot 1 %)	nemogoča	ni mogoče
Denga	nizka (manj kot 1 %)	nemogoča	ni mogoče
Konjski encefalitis	visoka (več kot 60 %)	nemogoča	v pripravi
Venezuelski konjski encefalitis	nizka (manj kot 1 %)	nemogoča	v pripravi
Klopji encefalitis	različna do 30 %	nemogoča	v pripravi
Influenca	nizka, razen v posebnih primerih	nemogoča	mogoče
Rumena mrzlica	visoka do 40 %	nemogoča	mogoče
Kju-mrzlica	nizka (manj kot 1 %)	uspešna	v pripravi
Psitakoza	izjemno visoka	uspešna	nemogoče
Antraks	skoraj vedno se konča s smrtjo	uspešna, če se prične zgodaj	mogoče
Kolera	izjemno visoka — do 80 %	uspešna	mogoče
Sakagija	skoraj vedno se konča s smrtjo	neuspešna	nemogoče
Melioidoza	skoraj 100 %	neuspešna	nemogoče
Kuga	100 %	neuspešna	mogoče
Tularemija	60 %	uspešna	mogoče
Tifus	100 %	neuspešna	mogoče
Dizenterija	včasih nizka, včasih visoka	uspešna	nemogoče

Viri: Nonmilitary Defence: »Chemical and Biological Defenses in Perspective«. Washington 1981.
Rose S.: »Chemical and Biological Warfare« Boston 1981.
Rothschild J. H.: »Tomorrow's Weapons«. New York, Mc Graw-Hill 1980

Opazovanje jedrske eksplozije in kemijskega napada na določeni teritorij nadzirajo (kontrolirajo) vizuelno – opazovalne postaje, ki jih določijo strokovni organi pri občinskih skupščinah. Vizuelno opazovalna postaja (ali več teh opazovalnic) je stalne sestave. Takšno postajo (opazovalnico) vodi komandir in v njegovem sestavu je šest opazovalcev. Ker je v vojnem času organizirano troizmensko delo je v vsaki izmenici dveje opazovalcev.

Nadaljevanje

Leta 1974 je bil pripravljen načrt za veliko modernizacijo železarske industrije v NDR, ki je bil zaključen v letu 1975. Po tem načrtu je bila izvedena rekonstrukcija in modernizacija tako v jeklarnah kakor tudi v valjarnah in predelovalnih obratih nekaterih železarn.

Razpredelnica prikazuje proizvodnjo surovega jekla v Nemški demokratični republiki v letih 1974—1981 po posameznih proizvodnih postopkih (v milijonih ton):

leto	kis. konv.	el. peč	SM peč	Th konv.	ostali
1974	0,252	1,285	4,411	0,164	0,053
1977	0,643	1,483	4,665	—	0,060
1979	0,653	1,702	4,561	—	0,108
1981	0,669	2,144	4,543	—	0,111

KOMUNIST NE MORE BITI NEPRIZADET OPAZOVALEC DRUŽBENEGA ŽIVLJENJA

Ne nameravam dati kakršnih koli receptov, kakšen naj bi bil lik komunista. O tem je bilo v naši partiji mnogo govora, žal, tudi mnogo abstraktnega pridigarstva fraziranja, ki je moralo postati odurno, odbijajoče. Niti zdaleč ne gre za to, da bi ustvarili kakšen enoten idealni vzorec, ker bi bilo to absurdno. Tudi najboljši komunisti so ljudje z različnimi dobrimi in slabimi lastnostmi, zlasti glede osebnega značaja, ker so pač ljudje z individualnimi karakternimi lastnostmi. Tudi razlika med absolutno dobrim in absolutno slabim ni tako jasna, da bi lahko po njej razvrščali ljudi na dobre in slabe. (Tu ne pride v poštev subjektivna ocena, ki vodi do zelo različnih sodb.) Ker se dobre in slabe strani med seboj prepletajo, dopolnjujejo ali blažijo, gre pač za to, katera stran prevladuje. To velja nasploh. Pri komunistih pa, kjer gre za oceno obče družbenega, kot pravimo, javnega delavca, pa moramo upoštevati objektivne obče družbene kriterije. Tudi tu igra vlogo relativnost dobrega in slabega. Komunist, na primer, ki je sicer dobro podkovan v znanju, je pa prevelika dobričina, ki mu torej manjka borbenosti, bo slabo uporabljiv pri družbenem delu, kjer ima opravka bodisi z odkrito ali potuhnjeno sovražno dejavnostjo bodisi samo z zaostalostjo in konservativnostjo množice, ker je pač premehak in se prepušča toku. Nasprotno pa se bo lahko onemogočil najboljši človek z razvitim čutom odgovornosti do socializma, če v njem prevladujejo jezljivost in podobne lastnosti, zaradi katerih postane prepirljiv, oblasten, diktatorski pri delu in nalogah, ki zahtevajo osebno marljivost, znanje in vztrajno prepričevanje. Pri tem seveda ne govorimo o nepoštenosti, intrigantstvu, nelojalnosti ali podobnih lastnostih, ki označujejo bolno ambicioznost, niti ne o malomeščanskem demagoštvu in še manj o prikritih sovražnih namenih. Naše okolje, ki je v bistvu zdravo, je zlasti v okolju, kjer so elementarne socialistične težnje žive, že doslej vedno ali največkrat pravilno ocenilo posameznika-komunista po njegovi dejanski družbeni vrednosti, po kakršni ga je spoznala pri njegovem delu in po rezultatih. Našli so pravilno merilo in so znali iti mimo posameznih nevspešnih karakternih lastnosti.

Kot vidite, torej ne gre za kakršen koli poizkus, da bi zgoraj določili recepte, s katerimi bi hoteli krojiti in preoblikovati človeške značaje komunistov, kar bi bilo jalov napor in boj z mlini na veter. Takšen poskus bi se konec koncev moral zmaličiti v težnjo, da bi po vzorcu stalinske politike zmehanizirali ljudi v avtomatične stroje, ki bi brez samostojnega osebnega razmišljanja pokorno služili neki absolutno centralizirani stvari. To pa je lahko vse kaj drugega, samo ne socializem.

Niti ne gre za to, da bi kakor koli učili kadrovske politike naša politična vodstva. Izredno važno pa je, da se pri komunistih poglobi občutek odgovornosti pred družbo,

da se poglobi zavest, da se presoja vrednost družbenega dela, ki ga opravljajo, po objektivnih merilih glede na dosežene rezultate, in po tem, kako osnovne socialistične sile družbe ocenjujejo njihovo delo. V današnjih oblikah socialistične demokracije je ta ocena objektivna in mnogo oostrejša kot prej. Ni statična, marveč se stalno stopnjuje, ker je relativno odvisna od stopnje politične zavesti, razgledanosti in kritičnosti množice. Te lastnosti pa se v naših oblikah demokracije razvijajo in stopnjujejo neprimerno hitreje kot prej.

To dejstvo neizprosno zahteva, da komunisti ne zaostajajo za razvojem socialističnih odnosov ter zavesti in aktivnosti množic niti glede idejnopolitične razgledanosti in moralnopolitičnih kvalifikacij niti glede praktične družbene dejavnosti.

Danes postaja nemogoče, da bi se kdo zaradi slave in zaslug zveze komunistov za naš socialistični razvoj v družbi osebno uveljavljal zgolj s člansko legitimacijo ali s kakršnim koli frazerskim poziranjem brez stvarne akcijske vsebine. Glavno jedro sklepov VI. kongresa in sledečih plenarnih zasedanj CK in osnovno za spremembo imena KPJ v Zvezo komunistov, je borba za to, da bo Zveza komunistov povezovala v svojih vrstah ljudi, zares komuniste, ki bodo vsak po svojih osebnih močeh in sposobnostih v praktičnem delu dokazovali svojo predanost socializmu. Povezuje jih zato, da bi se v njeni organizaciji usposobili, da bi vsak na svojem mestu s čim večjim uspehom izvrševal svojo nalogo v družbi. Takšno usposabljanje je tudi osnovna naloga našega kongresa.

Četudi smo v zadnjih mesecih močno napredovali pri iskanju in izboljševanju poti in načinov boja komunistov za razvijanje in usmerjanje družbenega življenja, imamo še široko področje za razpravo. Ta razprava bo našemu usposabljanju za bodoče naloge tem bolj koristila, kolikor bolj bo povezovala znana načelna stališča VI. kongresa in posebej zadnjih dveh plenarnih zasedanj z našo živo prakso ter jo konkretno soočila z našimi slabostmi.

Ker v naših organizacijah, zlasti v tistih, kjer prevladuje malomeščanski element, odmaknjen od živvega in konkretnega boja, ki se bi je na temelju socialističnih proizvodnih odnosov, še nismo razčistili z liberalističnimi malomeščanskimi pojmi demokracije, ki so hromili akcijsko sposobnost komunistov ter jih zavajali v mlalnost in indiferentnost spričo pojavov, na katere bi kot komunisti morali reagirati — opozarjam na jasen poudarek načela o demokratičnem centralizmu, ki ga je v zaključnem govoru dal tovariš Tito na zadnjem plenumu. V življenju naših organizacij moramo doseči obvezno aktivno delo vseh članov pri izvrševanju sprejetih sklepov in v borbi za uresničevanje naše socialistične politike pri konkretnih nalogah. To bo najuspešnejša praktična preizkušnja za sleherne-

ga člana naše zveze. Pri delu naj se izkaže, kdo je dejansko komunist, kako je predan socializmu, in kdo ni. Če bodo pri tem odpadli karieristični spekulant, bo to samo koristilo ugledu naše zveze in njeni aktivnosti. Z velikim uspehom se bodo oblikovali, razvijali in utrjevali značaji komunistov, če bo vsaka organizacija zveze komunistov postavila v ospredje dolžnost komunistov, da praktično deluje na tem ali onem področju družbenega življenja, da na svojem torišču s praktičnimi predlogi in delom uresničuje politiko utrjevanja socialističnih pozicij, odnosov in množične zavesti.

Zal je danes dokaj primerov, da imamo sicer člane zveze, ki pa niso komunisti niti po trdnosti prepričanja niti po družbeni aktivnosti. Najtežje breme pa so tisti, ki se motovili v filozofskih razglabljanjih, ki dvomijo o vsem, ki pred težavami tonejo v malodušje in v naši stvarnosti ne vidijo bistvenih socialističnih temeljev, ki že odpirajo ohrabrujoče perspektive. Le prečesto njihovo početje praktično učinkuje tako, da seje dvom in malodušje na okolico, na organizacijo in s tem hromi njeno celotno aktivnost. Drugi pa sicer imajo več ali manj zgrajeno prepričanje, a ga ohranjajo le za sebe in ga zatje in zamolče, kadar so v okolju, kjer prevladujejo omahljivost, dvom, zaostalost in celo očitne protisocialistične težnje. Tu ne mislim toliko na nekakšno vsiljevanje ideološkega materialističnega prepričanja povsod in po vsej sili, temveč na torišče stalnega družbenega delovanja v socialistični zvezi, sindikatu, delavskem svetu, zboru volivcev, občinskem ljudskem odboru itd., kjer razpravljajo in odločajo o praktičnih ukrepih. Tu je komunist dolžan, da po svoji najboljši vesti in sposobnosti predlaga, kar se mu zdi najboljše, da predloge zagovarja in ljudi prepričuje, ne glede na nevarnost, da ostane v manjšini. S tem preizkuša svoje znanje in s tem si prizadeva, da bi živa praksa pokazala, kaj vodi k napredku in kaj ne. Nič ne koristi, kdor pusti, da teče življenje nemoteno mimo njega. Komunist ne more biti neprizadet opazovalec družbenega življenja...

... Da bi se ta mogočni socialistični demokratični proces v naši družbi pospešeno razvijal v realizacijo socializma, da bi osnovne delovne množice čimbolj učinkovito in konstruktivno delovale pri izvrševanju svojih pravic v družbenem upravljanju, za to težko nalogo je potrebno, da se naše politične družbene organizacije kvalitativno usposobijo skladno s tem procesom. Nadaljnji tempo razvoja demokracije in realizacije socializma je odvisen od stopnje zavesti, znanja in aktivnosti naših organizacij. Gre torej v bistvu za to, da bi vsi čimbolj obvladali znanje, ki nam ga bogato nudijo naši osrednji voditelji s Titom na čelu, da bi to znanje uporabljali sleherni dan pri delu in da bi se tudi sami s praktičnimi izkušnjami te borbe izpopolnjevali. Tako znanje in taka sposobnost naj postane last širokih ljudskih množic v njihovem enotnem prizadevanju za socialistični napredek.

ŽALNA SEJA V SPOMIN NA REVOLUCIONARJA MIHA MARINKA

Spomin na velikega revolucionarja Miha Marinka so počastili tudi delovni ljudje in občani jeseniške občine. V ponedeljek, 22. avgusta, je bila v sejni dvorani Skupščine občine Jesenice žalna seja, katere so se udeležili člani predsedstva Skupščine občine Jesenice, izvršnega sveta, občinskega komiteja zveze komunistov Jesenice, vodstva ostalih družbenopolitičnih organizacij, železarne Jesenice in predstavniki večjih delovnih kolektivov.

O liku velikega borca za delavske pravice je govoril predsednik občinske konference SZDL Jesenice Mirko Rabič.

J. R.

Miha Marinko na Jesenicah leta 1980

Miha Marinko (levo s klobukom) je bil v spremstvu tovariša Tita, ko smo na Jesenicah 1. avgusta 1946 prižgali drugi plavž

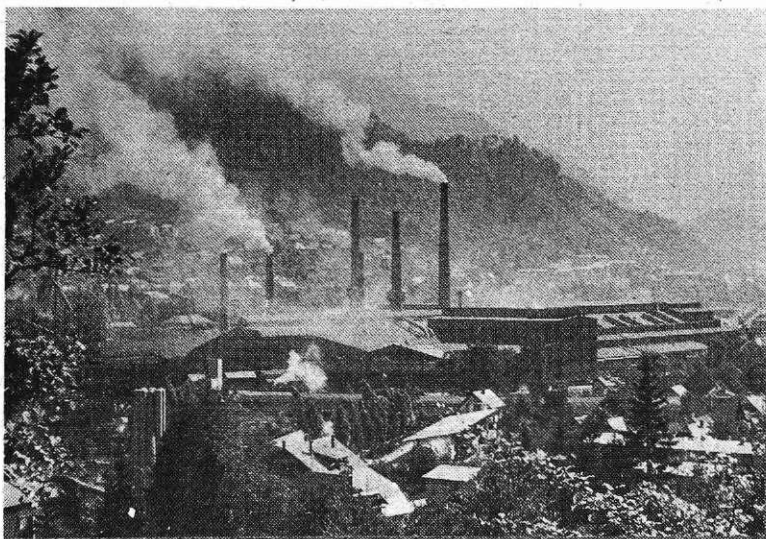
Miha Marinko pri predaji Titove štafete na Jesenicah leta 1962

Miha Marinko na srečanju borcev NOV na Poljanah leta 1979

Miha Marinko na slavnostni seji delavskega sveta železarne ob 30-letnici samoupravljanja leta 1980

Železarne (foto I. Kučina)

VPLIV ZNIŽANJA OZIROMA ZVIŠANJA PLANIRANIH STROŠKOV NA POSLOVNI REZULTAT V JULIJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

(v 000 din — po fakturirani realizaciji)	julij	jan.—julij
Razlika med prodajno in lastno ceno	+ 439.578	
Odstopanje cen R-3 od planiranih	+ 705.966	
Stroški izvoza	- 29.923	- 256.231
Stroški delovnih skupnosti	+ 33.180	+ 4.846
Fiksni stroški v povečanih zalogah	- 54.370	- 372.306
	+ 17.392	- 108.928
	+ 405.857	- 26.653
Znižanje planiranih stroškov	- 39.779	+ 698.606
	+ 366.078	+ 671.953

18,4 milijona dinarjev. Pri uporabi tujega vložka so TOZD imele za 5,8 milijona dinarjev dodatnih stroškov.

V juliju so imele nižje stroške od načrtovanih naslednje TOZD: VALJARNA ŽICE IN PROFILOV, HLADNA VALJARNA JESENICE, ŽIČARNA, ELEKTRODE, ENERGETIKA in TRANSPORT.

V TOZD PLAVŽ so načrtovane stroške presegli za 11,4 milijona dinarjev. Stroški vložka so bili višji za 10,9 milijona dinarjev, zaradi večje porabe predelane rude na plavžu. Višja je bila tudi poraba koksa. Stroški predelave so bili višji za 0,5 milijona dinarjev. Največje zvišanje stroškov pri predelavi odpade na večjo porabo pare, zraka za vetrila in kisika.

V TOZD JEKLARNA so planirane stroške presegli za 0,1 milijona dinarjev.

V SM jeklarni so načrtovane stroške presegli za 24,8 milijona dinarjev. Večja poraba domačega surovega železa namesto starega železa ter interne reklamacije so stroške vložka zvišali za 16,9 milijona dinarjev. Manjša poraba kovinskih dodatkov pa je stroške znižala za 5,5 milijona dinarjev. Vrednost proizvodnje je bila višja za 2,2 milijona dinarjev. Stroški pri predelavi so bili višji za 15,7 milijona dinarjev.

V elektro jeklarni pa so za načrtovanimi stroški zaostali za 19,5 milijona dinarjev. Stroški vložka so bili nižji za 66,6 milijona dinarjev zaradi presegevanja planiranega izplena (2,2 milijona dinarjev) ter večje porabe starega železa namesto surovega in nižje porabe kovinskih dodatkov. Hkrati pa je bila vrednost proizvodnje nižja za 44,4 milijona dinarjev zaradi manj odlitih nerjavnih jekel. Stroški predelave pa so bili višji za 2,6 milijona dinarjev.

Nižji stroški od načrtovanih so bili tudi na kontilivu (boljši asortiment oddanih gredic v valjarno žice) ter v PTO oddelku, kjer so izkopali 970 ton starega železa ter prodali 8.194 ton žlindre.

V TOZD LIVARNA so planirane stroške presegli za 1,6 milijona dinarjev. Višji so bili stroški vložka predelave.

V juliju so v TOZD VALJARNA BLUMING ŠTEKEL predvidene stroške presegli za 38,8 milijonov dinarjev.

Nedoseganje planiranega izplena na blumingu in preklasifikacije so stroške vložka zvišali za 13 milijonov dinarjev. Zvišanje za 6,8 milijonov dinarjev je zaradi dvakratnega valjanja domačih slabov, za 1,5 milijona din pa zaradi nedoseganja planiranih dobropisov za odpadke. Interne reklamacije so stroške vložka znižale za 3,3 milijona dinarjev. V skupnem so bili stroški vložka višji za 18 milijonov dinarjev. Zaradi nedoseganja planirane proizvodnje, slabše doseženega asortimenta ter visokih stroškov energije so bili stroški pri predelavi višji od načrtovanih za 20,8 milijona dinarjev.

V TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV so v juliju imele za 3,9 milijona dinarjev nižje stroške od planiranih.

Stroški vložka so bili nižji za 2,1 milijona dinarjev zaradi presegevanja planiranega izplena (za 1,3 milijona dinarjev) ter nižjih cen gredic iz kontiliva.

Stroški pri predelavi so bili nižji za 1,8 milijona dinarjev zaradi nižjih stroškov orodja, materiala za popravilo in vzdrževanja ter energije.

Načrtovane stroške so za 2,1 milijona dinarjev presegli tudi v TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE.

Stroški vložka so bili nižji od načrtovanih zaradi presegevanja planiranega izplena. Višji od planiranih so bili stroški predelave, predvsem zaradi nedoseganja planirane proizvodnje.

V TOZD HLADNA VALJARNA BELA so v juliju načrtovane stroške presegli za 10,9 milijona dinarjev.

Stroški vložka so bili nižji za 4,7 milijona dinarjev. Planiranega

izplena niso dosegli, kar jim je stroške vložka zvišalo za 1,7 milijona dinarjev. Z internimi reklamacijami in nedoseganjem planiranega asortimenta proizvodnje so imeli za 6,4 milijona dinarjev nižje stroške na vložku.

Stroški pri predelavi so planirane presegli za 15,6 milijona dinarjev predvsem zaradi nedoseganja planirane proizvodnje.

V TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE so imeli za 13,3 milijona dinarjev nižje stroške od planiranih.

S presegevanjem načrtovanega izplena so stroške vložka znižali za 0,4 milijona dinarjev, za 0,2 milijona dinarjev pa z internimi reklamacijami. Nižje cene nabavljenih TVT so stroške znižale za 13,5 milijona dinarjev. Zaradi uporabe tujega vložka so imeli za 5,4 milijona dinarjev dodatnih stroškov. Končni učinek stroškov vložka je znižanje za 14,1 milijona dinarjev. Predelavni stroški so bili višji za 0,8 milijona dinarjev zaradi nedoseganja planirane proizvodnje ter sanacijskih del v lužnici.

Tudi v TOZD ŽIČARNA so imeli za 0,6 milijona dinarjev nižje stroške od predvidenih.

Stroški vložka so bili nižji za 1,8 milijona dinarjev zaradi presegevanja planiranega izplena (1 milijon dinarjev) ter nižjih cen nabavljenih žic (0,8 milijona dinarjev). Z uporabo nabavljenih žic so imeli za 0,4 milijona dinarjev več stroškov.

Stroški predelave so bili višji za 1,2 milijona dinarjev zaradi nedoseganja planirane proizvodnje.

V TOZD PROFILARNA so načrtovane stroške presegli za 1,4 milijona dinarjev. Stroški vložka so bili nižji za 1,1 milijona dinarjev zaradi presegevanja planiranega izplena (0,7 milijona dinarjev) ter nižjih cen nabavljenega vložka (0,4 milijona dinarjev). Stroški pri predelavi so bili višji

za 2,5 milijona dinarjev, predvsem zaradi nedoseganja načrtovane proizvodnje.

V TOZD VRATNI PODBOJI so načrtovane stroške presegli za 0,1 milijona dinarjev.

Zaradi presegevanja planiranega izplena so bili stroški vložka nižji za 0,2 milijona dinarjev. Predelavni stroški pa so bili višji za 0,3 milijona dinarjev, zaradi nedoseganja planirane proizvodnje.

Načrtovane stroške so presegli tudi v TOZD JEKLOVLEK za 0,2 milijona dinarjev. Stroški vložka so bili nižji za 0,4 milijona dinarjev, zaradi presegevanja planiranega izplena. Stroški predelave so bili višji za 0,6 milijona dinarjev, predvsem zaradi presegevanja planiranih stroškov za osebne dohodke.

Nižje stroške od načrtovanih (za 3,1 milijona dinarjev) izkazuje tudi TOZD ELEKTRODE.

Zaradi nedoseganja planiranega izplena so bili stroški višji za 1,3 milijona dinarjev, za 1,9 milijona dinarjev pa zaradi porabe surovine PO-TASA, ki ni bila planirana. Nižje cene kupljene Emone pa so stroške znižale za 3,7 milijona dinarjev. Stroški vložka so bili tako nižji za 0,5 milijona dinarjev. Predelavni stroški so bili nižji za 2,6 milijonov dinarjev zaradi presegevanja planirane proizvodnje, neobračunane licenice ter manjše porabe pri predelavi.

V TOZD ŽEBLJARNA so načrtovane stroške presegli za 2,3 milijona dinarjev.

Stroški vložka so bili višji za 1,4 milijona dinarjev, zaradi večje porabe domačega vložka, kot je bilo planirano, čeprav so planirani izplen presegli in s tem stroške zmanjšali za 0,1 milijona dinarjev, zaradi nedoseganja planirane proizvodnje ter večje porabe.

Načrtovane stroške so presegli tudi v TOZD STROJNE DELAVNICE, REMONTNE DELAVNICE in VZDRŽEVANJE zaradi nedoseganja planiranega števila izdelavnih ur (velika plačana odsotnost zaradi koriščenja letnih dopustov).

V TOZD ENERGETIKA so imeli za 20,4 milijona dinarjev nižje stroške zaradi manjše porabe mazuta.

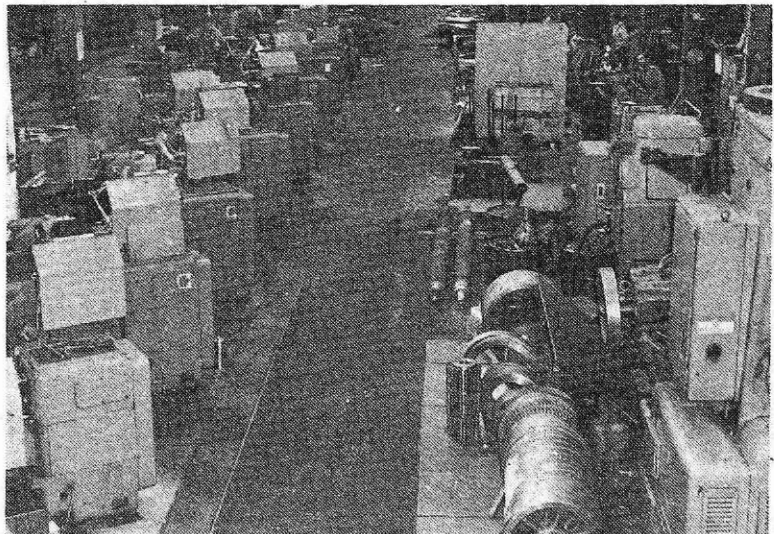
Nižje stroške so imeli tudi v TOZD TRANSPORT, zaradi nižjih stroškov pri materialu na delovni nalog, energije ter ostalih primarnih stroškov.

Stroški delovnih skupnosti so se gibali v planiranih mejah, razen v delovni skupnosti KO-FI, kjer so stroški precej višji zaradi višjih cen nabavljenega materiala v centralnih skladiščih.

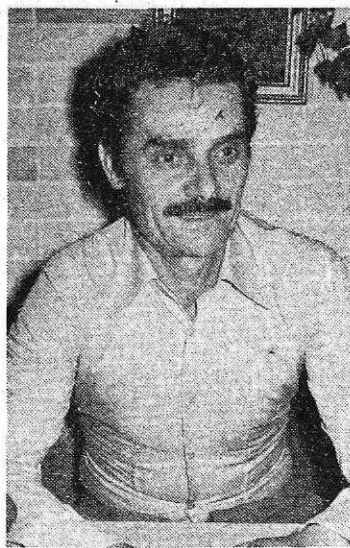
ZVIŠANJE — ZNIŽANJE NAČRTOVANIH STROŠKOV ZA JULIJ

TOZD	julij	jan-julij	poprečno
Plavž	11.468.035	34.566.959	4.938.137
Jeklarina	137.363	-113.781.213	-16.254.459
Livarna	1.575.687	-3.720.193	-531.456
Valjarna bluming-štekel	38.899.296	-1.688.847	-241.264
Valjarna žice in profilov	-3.966.490	-48.151.238	-6.878.748
Valjarna debele pločevine	2.146.711	-41.896.688	-5.985.241
Hladna valjarna Bela	10.869.327	-216.155.419	-30.879.346
Hladna valjarna Jesenice	-13.286.253	-81.595.469	-11.656.496
Žičarna	-578.713	-51.688.460	-7.384.066
Profilarna	1.389.850	-9.703.326	-1.386.189
Vratni podboji	140.921	-667.321	-95.331
Jeklovlek	270.785	-32.600.097	-4.657.157
Elektrode	-3.122.212	-18.311.432	-2.615.919
Žebllarna	2.274.410	4.004.542	572.077
Strojne delavnice	3.285.938	6.772.933	967.562
Remontne delavnice	4.951.921	13.984.855	1.997.836
Vzdrževanje	4.320.741	13.193.934	1.884.848
Energetika	-20.361.658	-140.005.524	-20.000.789
Transport	-637.077	-11.164.358	-1.594.908

SKUPAJ: 39.778.584 -698.606.362 -99.800.909

V Strojnih delavnicah na Jesenicah (foto S. Kokalj)

MILOŠU CVETKOVIČU V SLOVO

Redko katera novica gre tako hitro od ust do ust, kot je šla novica o hudi nesreči, ki je doletela našega sodelavca pri opravljanju delovnih nalog MILOŠA CVETKOVIČA. Če bi ga naše skrite želje lahko ohranile pri življenju, potem bi še ostal med nami, žal pa so bile poškodbe prehude in morali smo se sprizniti s trpkim in bolečo resnico, da klenega jeklarja, komunista in družbenopolitičnega delavca Miloša ne bo več med nas.

Miloš Cvetković je bil rojen 21. septembra 1929 v Gračacu blizu Gospiča v Liki, v skromni in siromašni srbski družini. Niti se še ni dobro zavedal, ko so našo deželo zasedle fašistično-nacistične okupacijske sile in skupaj z domačimi izdajalci poskušale zatreti upor in vstajo jugoslovanskih narodov. Že leta 1941 so mu ustaši umorili očeta in mama je ostala sama s šestimi otroki. S sestro sta, čeprav še otroka, kmalu spoznala, kdo se resnično bori za novo lepše življenje in sta po svojih močeh pomagala partizanom z zbiranjem hrane, cigaret, prenašanjem pošte in podobno.

Svobodo je dočakal v rodni Liki pripravljen, da pomaga pri obnovi in izgradnji porušene in oropane domovine. Že leta 1946 je prostovoljno sodeloval pri izgradnji posavskega kanala in bil kot prizadeven mladinec sprejet v SKOJ. Leto kasneje je delal v mladinski delovni brigadi pri izgradnji proge Samac-Sarajevo, leta 1948 pa pri izgradnji avtoceste »bratstvo in enotnost«. Tega leta so ga kot udarnika poslali v industrijsko metalurško šolo na Jesenice, kjer se je vključil tudi v delo mladinske organizacije, dokler leta 1949 ni odšel na odsluženje vojaškega roka v Valjevo. Leta 1951 je bil sprejet v komunistično partijo, oziroma sedanjo zvezo komunistov.

Po odsluženju vojaškega roka se je znova vrnil na Jesenice, in sicer v jeklarino, kjer se je tudi začel usposabljal za svoj poklic. Delal je na pripravi vložka kot rezalec, nato kot žerjavovodja in kasneje kot delovodja. Kot najbolj izkušen vodilni delavec je leta 1971 prevzel naloge vodje priprave vložka, to je skrb in organizacijo dela za preskrbo obeh jeklarn — martinarne in elektro jeklarne. Napredovanje ni bilo pogojeno samo z njegovim formalnim znanjem, ampak z njegovo veliko izkušnostjo, preudarnostjo, odločnostjo, nepristranostjo in tovarištvom. Z naravno prirojeno inteligenco je z veliko zaveštnostjo in odgovornostjo uspešno opravljal zaupane naloge. Pod njegovim strogo roko je skrival mehko srce, ki je vedno prisluhnilo težavam sodelavcev.

Težko je z besedami izraziti njegov velik prispevek k razvoju proizvodnje surovega jekla. Vedno večje kvalitete zahteve je bilo potrebno naprej speljati ravno v pripravi vložka, kar je bilo zaupano

njemu, ki so ga sodelavci cenili kot odličnega strokovnjaka in organizatorja. Miloš Cvetković je prizadeto in ustvarjalno sodeloval tudi pri uvajanju novih naprav za izboljšanje pogojev dela in se veselil vsake izboljšave, ki je razbremenila težko delo jeklarjev. Izkazal se je kot odličen upravljalca naprav, ki jih je tudi vestno in z vso občutljivostjo vzdrževal.

Svojega ugleda pa si Miloš ni pridobil samo kot vzoren delavec, temveč tudi kot zavzet in revolucionarni aktivist v sindikalni organizaciji, v zvezi komunistov in v delavskem samoupravljanju. Več let je bil sekretar osnovne organizacije zveze komunistov in predsednik delavskega sveta jeklarne. Kot sekretar je leta 1974 v imenu jeklarjev sprejel obvezo, da bodo jeklarji v počastitev desetega kongresa Zveze komunistov Jugoslavije prvič v zgodovini izdelali pol milijona ton jekla. To obvezo so jeklarji tudi izpolnili, pri tem pa je z vso zavzetostjo in revolucionarno gorečnostjo ter zgledom sodeloval tudi Miloš. Miloš je bil moč beseda, kakor pravimo, za njegovimi besedami so stala tudi dejanja. Nikdar mu ni bilo žal prostega časa, da je pri delu priskočil na pomoč, če je bila potreba. Živel je predvsem za jeklarino, kjer se je tudi končala njegova življenjska pot.

Poleg odgovornega dela in družbenopolitičnih odgovornosti v svoji jeklarni, je bil izvoljen tudi v nekdanji tovarniški komite zveze komunistov in kmalu za tem tudi v občinski konferenco in komite zveze komunistov Jesenice. Po krajšem premoru je bil v zadnjem mandatu ponovno izbran v občinski komite in njegovo predsedstvo, v katerem je opravljal funkcijo izvršnega sekretarja za družbenoekonomske odnose. Deloval pa je tudi v predsedstvu stalne akcijske konference zveze komunistov Železarne.

Ob odgovornem delu v Železarni in ob vseh družbenopolitičnih aktivnostih je Miloš ostal jako bori malo prostega časa. Kljub temu pa je bil vedno vder, vedno je našel tudi čas za svoje delovne tovariše pa tudi njihove drobne življenjske probleme in težave. Bogata življenjska šola ga je prekovala v odločnega borca revolucije, v borca, ki je na vsakem koraku z delom in zgledom dokazoval svojo pripadnost zvezi komunistov in socialistični samoupravi v družbi. Svoje osebne interese je vedno podrejal skupnim, družbenim interesom in resnično deloval z vsem žarom, da sedanje generacije nikdar ne bi preživljale takšnega otroštva in zgodnje mladosti kot jo je moral on.

Njegovo aktivnost, načrte in snovanja je nenadoma pretrgala tragična smrt, ki nas je močno prizadela — sodelavce v tovarni in v družbenopolitičnih organizacijah in organih. Čeprav je Miloš Cvetković fizično odšel od nas, bo med nami ostal njegov zgled, njegova skromna, vendar ponosna osebnost, z nami bo ostalo vse tisto veliko delo, ki ga je v 35 letih opravljal v Železarni in jeseniški občini.

PREGLED SESTANKOV SDS

Nadaljujemo s pregledom sestankov samoupravnih delovnih skupin iz prejšnje številke Železarja. Kot običajno bomo iz sicer pestre samoupravne aktivnosti povzeli predvsem tiste pripombe, predloge in stališča SDS, ki se nanašajo na ožjo delovno in obratno problematiko.

IZ TOZD STROJNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, priprava dela, materialna služba, težka obdelava Javornik, strugarna 1 in 2, orodjarna, konstrukcijska delavnica 1 in 2, strugarna valjev Javornik in Bela, ključavničarji strojev ter kovačnice-kalilnice. SDS vodstvo TOZD je v zvezi s poslovanjem v prvem polletju podala več predlogov. Predlagala je, da bi bila mejna vrednost nedovršene proizvodnje 16 % planiranih izdelav-nih ur. Pripombe ima tudi na sedanji sistem premiranja. Po njem mnenju je višina premije v primerjavi s proizvodnimi temelj-nimi organizacijami prenizka. »V proizvodnem procesu smo po-trební vsi, zakaj potem participacija, se vprašuje. «Vse premije v vseh TOZD bi morale biti odvisne od rezultata železarne.«SDS za-hteva da se primerja premije v TOZD storitvenih dejavnosti s TOZD proizvodne dejavnosti in v skupnih službah za opravlja in naloge tajnice. Pod razno ugotavlja, da administratorko personal-ne evidence nadomešča tajnica in obratno in predlaga, da se v pri-hodnje od tega ne odstopa. SDS materialna služba ugotavlja, da so delavci izpolnili normo in se vprašuje, zakaj ni premij za julij. SDS težka obdelava Javornik vprašanje izplačevanja premij za-stavlja nekoliko drugače. Vprašuje, zakaj dobi zaradi nedovršene proizvodnje posameznik (delavec za strojem) manjši osebni doho-dek, »ko pa vemo, da on nima neposrednega vpliva na zmanjšanje nedovršene proizvodnje«. SDS strugarna podobno vprašanje za-stavlja v zvezi s poslovnim poročilom: »SDS meni, da nedovršena proizvodnja ne bi smela toliko vplivati na premije, ker pač nismo mi tega krivi; obenem pa opozarja na majhno zainteresiranost-kadra za njihov obrat, prav zaradi nagrajevanja. Pod razno pred-laga povečanje vrednosti bona za malico, opozarja pa tudi na slabo kvaliteto brusnih plošč in na potrebo, da se uredi prostor za se-stanke SDS. SDS strugarna 2 meni, da nedovršena proizvodnja ni-ma takega vpliva na premije, kajti zaradi pomanjkanja delavcev in potrebe po izdelavi večjega števila rezervnih delov izven plana »ne moremo več vplivati na zmanjšanje«. Tudi SDS orodjarna 1 predlaga, da se vrednost bona za malico poveča glede na rast cen. SDS konstrukcijska delavnica 1 in 2 pa se podobno kot nekatere skupine, ki smo jih že omenili, pritožujeta zaradi premijskega si-stema: »Kljub temu, da smo dobro delali in naredili dovolj rezerv-nih delov, nismo dobili premije.« Pritožujeta se tudi nad slabo in celo napačno dostavo materiala za izdelavo konstrukcij. Zanima jih tudi, kdaj bodo odstranjene DELS škarje iz že tako utesnjene-ga obrata. SDS strugarna valjev Javornik in Bela sta pod razno pooblastili svojega delegata, da bi zanje veljalo žigosanje kartic v tolerancij +10 — 5 minut. Pri povijanju obračunskih postavk naj bo povijanje za vse enako, predlaga SDS ključavničarji strojev, kajti po njenem mnenju je razkorak med grupami prevelik. Poleg tega predlagajo, da bi spremenili 48. člen pravilnika za otežkočena dela v tem smislu, da bi se povečal odstotek dodatka za brušenje.

Iz TOZD REMONTNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, tehnična služba, ključavničarji 1 in 2, instalacija 1 in 2, montaža 1 in 2, žerjavni oddelek, hidravlika in pnevmatika, elektrodelavnica, elektrožerjavni, delavnica elektrostrojev 1 in 2, vodstvo gradbenoremontnih delavnic, tesarji, mizarji, pleksarji, kleparji, zidarji, plastika, gradbenoremontna delavnica Javornik ter RTA 1, 2, 3, 4, 5 in 6. SDS vodstvo TOZD in tehnične službe sta med drugim obravnavale (kot tudi ostale SDS) program ukrepov za izboljšanje stanja proizvodnih naprav v TOZD Valjar na bluming štekel. V zvezi z njimi še posebej opozarja, da je treba določiti prioriteto del v kritičnih situacijah ter zagotoviti zadostno število delavcev v njihovi TOZD. Pod razno pa je sklenila, da se v okviru sindikalne skupine še v avgustu organizira pohod delavcev tehničnih služb na Triglav. SDS ključavničarji 1 in 2 pod razno predlagata, da se v času pomanjkanja delavcev dovoli delati po 48 nadur na mesec. SDS instalacija 1 in 2 pa v zvezi s programom ukrepov za izboljšanje stanja proizvodnih naprav v TOZD Bluming štekel takole ocenjuje: »Kljub večkratnim opozorilom še vedno ni rezervnih delov za izdelavo remontov. Med remontni proizvodnja ne čisti okrog strojev. Menimo, da nam ne moreta dve pripravi dela pošiljati programov za delo. Če imamo pripravo dela, naj ona vskladi vse priprave remontov v železarni in eden naj vodi delo, ne pa kdor hoče. Zaradi tega nastajajo nesporazumi pri delu. Enodnevni remonti so težko izvedljivi, dostikrat zaradi nečistoče

okrog delovnih naprav (škaja, koronine, olje, masti). Težaven je dostop do strojev. Dežurni instalater na Beli pri enodnevnih in letnih remontih sodeluje s ključavničarsko skupino, namesto da bi sodelovalo z nami in nam pokazal, kje so okvare, da bi jih hitreje odpravili. »SDS sta dobili tudi odgovor na vprašanje, zakaj je malica v kantinah dražja kot v trgovini ter zakaj je vrednost bona premajhna, vendar ocenjuje, da je odgovor pomanjkljiv in preveč splošnega značaja, »s katerim delavci nismo zadovoljni«. Takole pravijo: »Spravujemo se, zakaj malica ni dobra za vse delavce znotraj železarne, ne pa, da nekateri lahko hodijo med delovnim časom v Kazino in GEŽ. Saj vemo, da taka malica ne traja le pol ure. Vrednost bona glede na sedanje cene je premajhna. V kolikor se hrana ne izboljša, zahtevamo, da se nam namesto bona nakaže denar in bomo nosili malico od doma, saj je v trgovinah in mesnicah vse ceneje kot v kantinah.« Ocenjujejo tudi, da je peta plačilna skupina za skladiščno in instalacijski delavnici premajhna, z ujemljivostjo, da bi »vzorna in vestna in sama vodi skladišče«. Nadalje predlagajo, da bi bilo tudi delovodjem v remontnih delavnicah dovoljeno pisati čerke za režijo (»saj vsi drugi to lahko podpisujejo«), kajti ta prepoved po njihovem mnenju zavira delo v proizvodnji in med remontu. »Za pisanje teh čekov naj bi bil odgovoren delovodja, ki je odgovoren za delo in varnost pri delu, ne pa vodja oddelka«. Stanje naprav v TOZD Valjarna bluming štekel zelo kritično ocenjuje tudi SDS montaža 1: »Spravujemo se, zakaj ni vedno časa za odpravo vseh pomanjkljivosti? Vedno se dogaja, da napravu ali stroju popravimo za silo, za detaljnije popravilo pa ni časa zaradi pritiska na plan proizvodnje. Poleg tega smo prepričani, da sta sistem in organizacija celotnega vzdrževanja (to velja za celo železarno) nepravilna. Predlagamo, da strokovne službe organizacijo vzdrževanja raziščejo in najdejo ugodne rešitve; vzdrževanje naj se vsaj deloma reorganizira«. Tudi to skupino moti način nagajevanja (premiranja): »TOZD Plavž in Jeklarna imata (poleg ostalih) izgubo: zakaj in kako to, da imajo delavci teh dveh TOZD (in vzdrževalci) kljub izgubi v tem mesecu (in tudi prejšnje mesece) premije, naš TOZD pa jih nima, izgube pa tudi nimamo? Pripombe imajo tudi na pomoč žerjavov pri remontih: »Če te žerjavovodja pozna, dobi žerjav takoj, drugače čakaš nanj tudi po več ur. Tu se premalo gleda na skupni interes vseh, ki sodelujejo na remontih.« Skupina na koncu opozarja tudi, da so skladišča izredno slabo založena z materialom in strojnimi deli. Člani SDS montaža 2 očitno niso zadovoljni z informacijami, ki jih dobivajo v zvezi s poslovanjem železarne, saj so v zapisnik zapisali: »Radi bi bili seznanjeni z dejanskim stanjem in poslovanjem ŽJ. Radi bi konkretne odgovore na to temo. Mislimo, da smo kot delavci v neposredni proizvodnji upravičeni do jasne obrazilitve.« Podobnega mnenja so tudi člani SDS hidravlika in pnevmatika: »V točki razno, ki je bila praktično za nas najpomembnejša, smo vodje sestanka opozorili, da bi radi bili seznanjeni z resničnim finančnim in materialnim stanjem ŽJ in da nam podaste eventualne rešitve za odpravo tega (po našem mnenju) zelo perečega stanja. Prosimo, da date na to kompleten odgovor in mislimo, da smo kot delavci v proizvodnji upravičeni do odgovora.« SDS delavnica elektrostrojev 2 meni, da je treba program ukrepov za izboljšanje proizvodnih naprav v TOZD Valjarna bluming štekel dopolniti v tem smislu, da mora biti v skladišču vedno dovolj izolacijskega materiala in žic za previtje elektromotorjev. Opozarjajo pa, da primanjkuje tudi lakov. SDS izraža tudi dvom v izpraznitev brusilnice na Javorniku: »Zakaj to stoji na mrtvi točki? Imamo občutek, da do spraznitve sploh ne bo prišlo in tako bomo ostali brez prostorov za boljše delo.« Prosijo tudi, da se za delavnico elektrostrojev in elektrovzdrževanja Javornik tudi zaposli novo čistilko. Sedanja namreč s 26. oktobrom odhaja v pokoj, dotlej pa bo болоvala. SDS vodstvo GRD predlaga povečanje vrednosti bona za malico, prav tako pa tudi SDS plastika. SDS RTA 1 navaja v zapisniku več pripomb, ki naj bi se bodoče upoštevale pri izdelavi poslovnega poročila. Tako med drugim izraža svoj dvom v realno planiranje remontov: »Pri 65 % izvedenih planiranih večdnednih remontih nam že primanjkuje delavcev.« Pod 2. točko poročila bi bilo po njihovem mnenju smiselno dodati vzroke nastalih okvar in zastojev (izrabljenost naprav, malomarnost, slabo vzdrževanje itd.). Dodati bi bilo treba tudi stroške popravila ter izpad dohodka zaradi zastojev. »Delavci bi potem lahko kvalitetneje razpravljali (povečan interes) in dajali predloge za preprečevanje nastalih napak v prihodnje«, meni SDS. Poleg teh so opozorili še na nekatere druge konkretne pomanjkljivosti: nejasnost in neskladja v poslovnem poročilu. SDS RTA 3 meni, (v zvezi s poslovnim poročilom), da je za takšen gospodarski položaj »poleg drugih zavirateljev kriva tudi slaba organizacija dela«. Tudi osebni dohodki po mnenju SDS ne spodbujajo k boljšemu delu. SDS RTA 6 podpira program ukrepov za izboljšanje stanja proizvodnih naprav v TOZD Valjarna bluming štekel, hkrati pa zahteva, da se dosledno izvajajo.

Iz TOZD VZDRŽEVANJE smo prejeli zapisnike SDS vzdrževanje Plavž 1 ter vzdrževanje Bela 2,3,4 in 5. SDS vzdrževanje Be-

la 2 je med drugim razpravljala tudi o zaostreni situaciji na področju vzdrževanja Bela. Meni, da ji bilo treba okrepiti dnine, ker so vse bolj obremenjeni s pripravo valjev za žično valjalno in bluming-šteklo, tako, da jim za pripravo rezerve ostane zelo malo časa (sestanek je bil 4. avgusta). Nadalje menijo, da se na ravni železarne premalo skrbi za povečanje proizvodnje rezervnih delov, posebej še za skrajšanje terminov od naročila do izgotovitve. Od vodstva TOZD pričakujejo, da jim bo ob koncu meseca dalo podatke o zastojih, in sicer za vsako dnino posebej. Razen tega zahtevajo, da se uredi garderobe ter da se izdela klima naprava za strojnike v strojinah bluming-štekla. SDS vzdrževanje Bela 3 in 5 v zvezi s stanjem naprav na bluming šteklu od obratov zahteva, da poskrbijo za boljše čiščenje strojev in okolice (problematične so 8, 9, 10 in 11 valjna miza na blumingu). Skupini zahtevata, da premijo za boljše delo dobijo od obratov, ki jih vzdržujejo. Ugotavljata tudi, da je »potrebno delavnico pospraviti in ukiniti bifeje, ležišča in skrivalnice«. SDS vzdrževanje Bela 4 v zvezi s situacijo na področju vzdrževanja Bela zahteva, da bodo vse dnine, ki delajo 4 + 1 polno zasledene. Vprašujejo se, »zakaj nimamo vzdrževalci v poslovnem odboru človeka, ki bi usklajeval delo med vzdrževalci in proizvodno na strokovni ravni«.

„Iz TOZD ENERGETIKA smo prejeli zapisnike SDS vodstva TOZD, energetiki 1, 2, 3 in 4, parne naprave 1, 2, 3 in 4, delavnica elektroenergetije, delavnica PIV energije ter PIV energija 1, 2, 3 in 4. SDS vodstvo TOZD v zvezi s poslovnim poročilom med drugim omenja, da je treba ugotoviti odsotnost dveh delavcev, ki sta bila na izredno plačanem dopustu ter zahtevati od strokovnih služb ustrezno tolmačenje izplačila osebnega dohodka glede na razmeje med čistim osebnim dohodkom na delavca in dohodkom na delavca. To je v letu 1982 znašalo 29,3 % v letu 1983 pa 20,3 %. SDS parne naprave 1 naslavlja na delavski svet in odbor za delovna razmerja vprašanje, zakaj se nista držala sklepa delavskega sveta prejšnjega mandata, da se na MDA ne pošilja mladincev iz proizvodnje, temveč stipendiste železarnar. Vprašuje tudi, katere naloge in dela je zajela sprememba normativa v toplotni energiji (dopis iz SEO z dne 1/7—83) in kot je razvidno iz sklepa delavskega sveta št. 28. Zahtevajo tudi odgovor na vprašanje, kaj je s povečanjem grupe vodjem izmen, o čemer je razpravljali tudi delavski svet ter poslal v nadaljnjo obravnavo na SEO. Prvi zahtevek za povečanje je bil poslan na SEO 14. 1. 1983, rešen pa doslej še ni. Tudi SDS parne naprave 3 se vprašuje, »kaj je s povečanjem grup vodjem izmene in zakaj je vse zamrlo?« ter zahteva odgovor. Isto se vprašuje tudi SDS parne naprave 4. Povzemimo na kratko tudi stališča SDS delavnica elektroenergetije v zvezi s poslovnim poročilom. SDS ugotavlja, da je v poslovnem poročilu TOZD, ko je govora o problematiki po dejavnostih, pomanjkljivo prikazano vprašanje raznih defektov, predelav, zamenjav in dopolnitev na objektih visoke napetosti. V zvezi z »nerazumljivo visoko izredno plačano odsotnostjo« (0,99 %) zahteva skupina pismeni prikaz. Vprašuje tudi, kako more TOZD Plažv polnoletno poslovanje zaključiti z izgubo, ko pa v sredstvih javnega obveščanja (v Železjarju) neprestano hvalijo z rezultati čezplanske proizvodnje. Zanima jih, zakaj se v čistem dohodku TOZD poslovni uspeh tistih tozd, ki so poslovala rentabilno in tistih, ki so poslovale z izgubo, finančno ne razlikuje. SDS je zaradi nenehne rasti živilskih artiklov v kantinah predlagala povečanje vrednosti bona za malico. Ker je dobila v zvezi s poizkusom uveljavljanja beneficirane delovne dobe za nekatera dela v delavnici elektroenergetije negativen odgovor, meni, da je potrebno pripraviti ustrezno pisno razlago teh del in nalog in dati v obravnavo odboru za delovna razmerja. SDS delavnica PIV energije opozarja na nepravilno vrednotenje opravil in nalog strugarja (strugar v delavnici TE ima 10. grupo, v PIV pa 9. grupo). Vprašuje: »Zakaj niso enaka merila za TOZD in ŽJZ?« SDS PIV energija takole komentira poslovno poročilo: »Poslovno poročilo izgleda za nas kar v redu, čudimo se pa, kako da so v izgubi TOZD, ki dobro delajo in nam jih dajejo za zgled.«

S pregledom sestankov iz TOZD TRANSPORT in DRUŽBE NA PREHRANA ter iz ostalih TOZD ter iz vseh treh delovnih skupnosti bomo nadaljevali v prihodnji številki Železarija.

Center za proučevanje samoupravljanja
ter informiranje — Božidar Lakota

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČ

ŽELEZOVA RUDA — PROBLEMI S CENO IN PREVELIKO PROIZVODNJO

V letošnjem marcu je bila v Atenah konferenca o problematiki proizvodnje železove rude na svetu. Osnovna tema konference je bila: »Dobavitelji proti kupcem — konflikt ali sodelovanje?« Vzrok za to sta bila manjša dobava in za 11 % nižja cena v letošnjem letu (v primerjavi z lansko). Razprava o tej problematiki je bila živahna in včasih tudi ostra. Kratki izveščki iz podanih poročil ter razprave so navedeni v današnjem sestavku.

V razpredelnici so navedeni podatki o gibanju cen železove rude v letih 1979, 1981 in 1983, ko so bile organizirane prve tri konference o svetovni problematiki železove rude, dobavljene v zahodno Evropo s strani treh velikih rudarskih družb — brazilske CVRD; švedske LKAB in liberijske Lamco.

Leto	CVRD, %	LKAB, %	Lamco
1979	+ 9	+ 13	+ 8
	+ 20	+ 30	+ 16
1981	+ 6	0	- 3
	+ 16	+ 5	+ 22
1983	- 11	- 13	-

Komercialni direktor največje britanske železarske družbe British Steel Co. je v svojem referatu »Napetosti odnosov med dobavitelji in kupci« poudaril, da je razmerje med usodo dobaviteljev železove rude in železarsko industrijo zelo zapleteno. Rudniki železove rude so popolnoma odvisni od železarske industrije in zato imajo železarne proti njim določeno odgovornost. Na drugi strani pa se morajo rudniki zavedati, da tržišče določa količine, ki jih je mogoče prodati. V preteklih osmih letih je bila trikrat (1975, 1980 in 1982) precej povečana cena te železarske surovine, čeprav je bila zaradi znane gospodarske recesije proizvodnja železarske industrije v zadnjih letih precej nižja kot so njene zmogljivosti. Tako so se železarne ob slabi konjunkturi soočile s povečanimi cenami za svojo osnovno surovino.

Povečanju cen v letih 1975 in 1980 je sledilo v naslednjih letih znižanje, ki pa ni bilo nikoli tako veliko kot prejšnje zvišanje. Skupni problem železarske industrije in rudnikov so bile njihove prevelike proizvodne zmogljivosti. Vendar zaradi znane situacije ni bilo mogoče, da bi železarska industrija zaradi prevelikih zmogljivosti rudnikov pristala na ustrezno višjo ceno rude. Kljub temu pa je naloga železarske industrije, da prouči posebno situacijo, v kateri so rudniki, ki so dejansko njen del in mora biti lojalna do njih kot dolgoročnih dobaviteljev.

V zvezi s problemom odnosov med dobavitelji in kupci je predstavnik britanske družbe uporabil besedo »konflikt«. Vzrok trenja med obema partnerjema je bil, da obstoječe pogodbe niso ustrezale, kajti nastala je drugačna situacija, kot so jo pričakovali, glede na delovanje prostega tržišča. Pogodbe so imele za posledico visoke stroške za rudo in to v času zmanjševanja in viška proizvodnje, kar se pri normalnih pogojih prostega tržišča ne bi smelo zgoditi.

Po mnenju predstavnikov britanske družbe bi morali to neskladje med železarsko industrijo in rudniki urejati s posegi posameznih vlad, ki naj bi subvencionirale ceno tako dolgo, dokler bi se nadaljevalo neskladje med njeno proizvodnjo in prodajo. Ker kaže, da bo zmanjševanje zmogljivosti v zahodnoevropski železarski industriji trajalo še precej časa, bi morali proučiti, če so rudniki s svoje strani storili dovolj, da bi se situacija uravnovesila.

Vpliv zmanjšanja proizvodnje železarske industrije na rudnike železove rude sta obravnavala v svojem referatu predstavnik ameriških rudarskih družb Amax Minerals in Amax Iron Ore Co. Pomanjkanje naročil in zmanjševanje proizvodnje je potekalo v železarski industriji znatno hitreje kot so predvidevali.

Za ZDA sta navedla podatek, da bi do leta 1985 (ali nekoliko kasneje) železarne morale zmanjšati svoje jeklarske zmogljivosti za 15 do 20 milijonov ton, v državah evropske gospodarske skupnosti pa naj bi v istem obdobju dosegli količino od 30 do 35 milijonov ton. V japonskih železarnah, ki imajo okoli 120 milijonov proizvodnih zmogljivosti v kisikovih konvertorjih, bodo ti še nadalje slabše izkoriščeni in določeno prednost pri proizvodnji bodo imele zaradi manjših stroškov za vložek obločne električne peči. Za obdobje do leta 1988 sta predvidela povprečno rast proizvodnje surovega jekla manj kot 0,1 % letno.

Takšno zmanjšanje proizvodnje surovega jekla se bo obdržalo tudi v manjšem uvozu železove rude, ki bi naj do leta 1988 dosegel v povprečju 0,2 % letno zmanjšanje. To bi naj veljalo za industrijsko razvite dežele, ki porabijo danes okoli 79 % železove rude, ki pride na mednarodno tržišče. V zahodni Evropi bi predvidoma padla poraba rude s 137 milijonov ton v letu 1979 na 107 milijonov ton v letih 1986 do 1988, s povprečnim zmanjšanjem 2,7 % na leto. V ZDA se bo v istem obdobju zmanjšal njen uvoz s 36 milijonov ton na 19 milijonov, oziroma povprečno za 6,7 % na leto. Na Japonskem bodo te številke 121 oziroma 114 milijonov ton, oziroma 0,6 % na leto. To zmanjšanje uvoza v industrijsko razvite dežele zahodnega sveta bo delno omilili uvoz v socialistične in manj razvite dežele.

Svetovna proizvodnja železove rude se bo v letih 1979—1988 povečala s 852 milijonov ton na 962 milijonov ton, oziroma z letno povprečno rastjo 0,9 %. V teh letih bodo rudniki osredotočili svojo proizvodnjo na visoko kakovostne proizvode, ki so koncentrirani in peleti. To predvideno povečanje proizvod-

nje že upošteva 35 milijonov ton nove količine v brazilskem rudarskem projektu Carajás, ki bo pričel obratovati leta 1986.

Oba predstavnika ameriških rudarskih družb sta poudarila, da je treba njuna predvidevanja o proizvodnji in izvozu železove rude sprejeti bolj kot vodilo za tržišče, kakor pa kot resno napoved. Obe družbi uporabljata to predvidevanje za načrtovanje tržne strategije in politiko preživetja v zvezi z razmerah možnim največjim dobičkom. V bližnji prihodnosti bodo morali biti izvozniki železove rude zelo prilagodljivi pri svojem načrtovanju proizvodnje in proizvodnih stroškov ter uravnavanju med ponudbo in povpraševanjem. Samo takšno ravnanje lahko prepreči zmedo na tržišču in omogoči doseganje cene, ki bo ustrezala inflacijskim proizvodnim stroškom.

Dva druga avtorja iz ZDA sta v svojem referatu omenila možnost bodočega znižanja proizvodnje železove rude v Severni Ameriki. Rudnike na tem področju tarejo štirje glavni problemi: predvideno bodoče zmanjšanje domače železarske proizvodnje, povečanje proizvodnje surovega jekla na osnovi jeklenega odpadka v obločnih električnih pečeh, povečanje izpela na pri železarskih proizvodih in s tem manjša potreba po surovem jeklu in uvoz železove rude po konkurenčno nizkih cenah. Poleg tega imajo v Severni Ameriki proizvodne zmogljivosti za pelete, ki presegajo za 50 milijonov ton potrebe domačega tržišča, če obratuje železarska industrija z 49 % svoje zmogljivosti, kot je bil to primer v letošnjem januarju. Če bi želeli doseči ravnesvesje med dobavami železove rude in porabo v železarnah, bi morale slednje izkoriščati svoje zmogljivosti 85 %.

Vendar je bilo v tem referatu, kljub navedenemu stanju, tudi nekoliko optimizma. Letošnje zaloge železove rude so bile v zadnjih mesecih v Severni Ameriki precej znižane, in sicer v promerjavi s 1. januarjem 1982 za okoli 8 milijonov ton.

V referatu, ki ga je prebral predstavnik svetovne banke, je obravnaval strukturne spremembe na svetovnem tržišču železove rude in železarskih izdelkov. V letih od 1980 do 2000 predvidel skupno povečanje prodaje železove rude v svetu za povprečno 0,7 % letno. V industrijsko razvitih deželah se bo v letih 1980 do 2000 znižala poraba rude v povprečju za 0,8 % letno. To zmanjšanje bo nastalo predvsem zaradi večje proizvodnje in porabe jeklenega odpadka v obločnih električnih pečeh. Proizvodnja železove rude se bo še nadalje prenašala iz Severne Amerike in zahodne Evrope v druge dežele, kot sta Avstralija in Brazilija. Njena proizvodnja se bo v letih 1980 do 2000 zmanjšala v zahodni Evropi in Severni Ameriki povprečno za 2,2 % letno, medtem ko se bo v Avstraliji in Braziliji v istem obdobju povečala za 1,3 %.

Po mnenju predstavnika svetovne banke ima sedanja kriza železarske industrije hude posledice za proizvodnjo in prodajo železne rude. Rudniki svojo strategijo niso prilagodili stalnim spremembam na tržišču in ekonomski stvarnosti. Trgovske ovire omogočajo kratkoročne ukrepe glede na nastale ekonomske probleme. Za rudnike in železarsko industrijo ve-

KADROVANJE POSLOVODNIH ORGANOV IN DELAVCEV S POSEBNIMI POOBLASTILI

Delegati zborov Skupščine SR Slovenije bodo na sejah 3. oktobra obravnavali celovito poročilo o uresničevanju družbenega dogovora o kadrovski politiki v letih 1980-1982 ter akcijske usmeritve (objavljene v 29. številki *Železjarja*). Danes objavljamo iz poročila poglavje o kadrovanju poslovnih organov in delavcev s posebnimi pooblastili.

Spremljanje uresničevanja družbeno dogovorjene kadrovske politike pri kadrovanju poslovnih organov je stalna naloga udeležencev republiškega in občinskih družbenih dogovorov o uresničevanju kadrovske politike že od leta 1976. Širšo oceno stanja kadrovanja poslovnih organov je v letih 1980 do 1982 obravnaval odbor za spremljanje izvajanja republiškega družbenega dogovora. Udeleženci so ocenili izva-

janje kadrovske politike na tem področju in se zavzeli za nadaljevanje aktivnosti. V občinah so izdelali lastno oceno kadrovanja na tem področju in kadrovanja za delavce s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, ali pa so obravnavali analitični pregled stanja kadrovanja poslovnih organov v SR Sloveniji za preteklo leto.

Obravnavanje ocene kadrovanja poslovnih organov po letih:

Organ	1980	1981	1982
Organ za spremljanje izvajanja druž. dogovora	16	28	37
Koordinacijski odbor OK SZDL	21	36	39
Predsedstvo občinske konference SZDL	16	25	26
Skupščina občine	12	17	22
Komisija za volitve, imenov. in kadrovske zadeve	15	19	39
Izvršni svet skupščine občine	15	28	33
Drugi (ZSS, ZK, ZSM)			16

V občinah je glede na opravljene lastne ocene kadrovanja poslovnih organov zaznati pri tem več narčnosti.

Ob obravnavi ocen so udeleženci posebej govorili o izvajanju sprememb republiškega družbenega dogovora glede konkretizacije opredeljenih moralnopolitičnih zahtev, ki so še v nekaterih občinskih družbenih dogovorih neustrezno opredeljene kot »moralnopolitična primernost« in so zato, na primer, v objavah razpisov objavljene »moralnopolitične vrline«.

Vlogi in nalogam poslovnih organov v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela so dajali ključni pomen v družbenopolitičnih organizacijah. Kadrovanje poslovnih organov je spremljano v koordinacijskih odborih za kadrovska vprašanja pri predsedstvih občinskih konferenc SZDL, ki aktivno sodelujejo pri kadrovanju poslovnih organov. Prav tako so aktivno vključene v kadrovanje organizacije sindikata, zveze komunistov in njihovi organi.

Ob obravnavi ocen so bili sprejeti sklepi oziroma stališča, da je potrebno doseči boljše rezultate gospodarnosti in večjo stabilnost tudi z ustreznostjo izbire kadrov, da je potrebno dosledno upoštevati v republiških in občinskih družbenih dogovorih opredeljena načela in merila pri kadrovanju poslovnih organov; pospešiti večjo in stalno skrb evidentiranju sposobnih in družbenopo-

litično aktivnih strokovnjakov, ki bi bili po funkcionalnem izpolnjevanju voljni prevzeti odgovorne naloge in dolžnosti; da se ob izbiri kandidata ugotavlja njegov prispevek k poslovnemu uspehu organizacije združenega dela in skupnosti ter k razvoju samoupravnih odnosov, njegovo aktivnost in ne le formalne pogoje razpisa, da mora biti temeljni kriterij ob ponovni izbiri ocena uresničevanja planskih nalog, vključevanja v mednarodno delitev dela, izvajanja družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov ter razvoja samoupravnih odnosov in da napravi oceno s širšega družbenega vidika izvršni svet občinske skupščine.

Ocene uspešnosti so bile v letu 1982 podane pri 40 % imenovanih, kar je enako kot v letu 1981. V letih 1980 in 1981 v 10 občinah preverjanje uspešnosti še ni bilo kriterij izbire, v letu 1982 pa v 14 občinah. Merila za vrednotenje njihovega dela so pripravili nekateri občinski sveti zveze sindikatov. Pripravljajo se enotna merila, nosilec naloge je Gospodarska zbornica Slovenije.

Delo razpisnih komisij v trojni sestavi je ocenjeno kot uspešno. Razpisne komisije vse odgovorneje razpravljajo o kandidatih pred podajo predloga samoupravnemu organu. V razgovorih s kandidati želijo ugotoviti, ali bodo njihovi predlogi poslovnih odločitev taki, da bodo v planu začrtane naloge opravljene, kakšna bo njihova pripravljenost za skupniško delo in prizadevanja za nadalj-

nji razvoj samoupravljanja in aktivno delo družbenopolitičnih organizacij v organizaciji združenega dela. V letu 1982 so razpisne komisije, zavedajoč se odgovornosti pri predlaganju primerne kandidata, odklanjale kandidate, ki niso izpolnjevali vseh pogojev, četudi se je na razpis javil en sam kandidat, pred letom 1982 je bil to le redek primer.

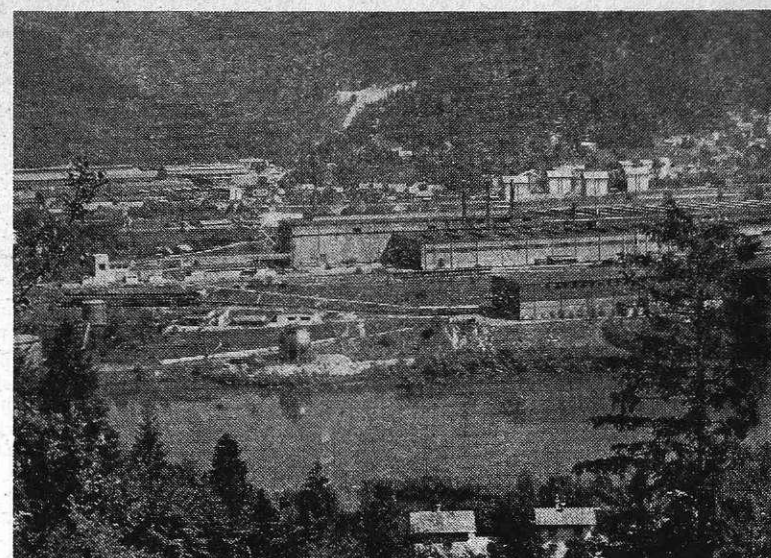
Število organizacij, ki imajo imenovanega vršilca dolžnosti poslovnih organov upada, tudi čas trajanja opravljanja nalog je krajši. Se vedno pa je čas trajanja doljši kot z zakonom določen rok, zaradi daljšega postopka pri spreminjanju samoupravnih organiziranosti in v primerih, ko samoupravni splošni akti organizacije združenega dela niso usklajeni s predpisi in družbenim dogovorom in se postopek usklajevanja največkrat začne šele, ko razpisna komisija ugotovi to stanje.

Premalo aktivnosti je pri sistematičnem spremljanju razvoja sposobnih in aktivnih kadrov. V letu 1980 niso spremenili razvoja kadrov v 10 občinah, v letu 1981 v 5 občinah in v letu 1982 v 11 občinah. Starostna struktura poslovnih organov se spreminja v prid mlajšim, več se njihova strokovna usposobljenost (skoraj 75 % ima visoko ali višjo strokovno izobrazbo) delež žensk ostaja 10 %, kroženje kadrov, nosilcev družbenih funkcij iz organov in organiza-

Razpisni postopki	1980	1981	1982
Prijave na razpis	1388	1415	2193
Imenovanje poslovnih organov	1911	1823	2915
Vršilec dolžnosti poslovnega organa	1378	1350	1832
	396	373	264

Število prijavljenih kandidatov na razpis je izrazito večje. V letu 1982, kar omogoča boljše in odgovornejšo izbiro med prijavljenimi kandidati za poslovnega organa. Po več kandidatih se je prijavilo na razpise v naslednjih panogah dejavnosti: industrija, na področju izobraževanja in kulture, finančnih in tehničnih storitev, trgovine, gostinstva in turizma ter zdravstva in socialnega varstva.

Razpisne komisije za poslovnostne organe so skoraj v vseh organizacijah združenega dela v trojni sestavi, z njo je dosežen ustrezen vpliv družbenopolitične skupnosti pri imenovanju poslovnega organa. Za delavce s posebnimi pooblastili in odgovornostmi je trojni sestav razpisne komisije redek. Kadrovanje teh delavcev spremljajo le v redkih občinah.

Valjarne na Javorniku in Beli (foto I. Kučina)

cij in gospodarske zbornice, je še vedno majhno, iz znanstvenih institucij so kandidati za prevzem nalog poslovnih organov zelo redki.

Med 6790 organizacijami, ki imenujejo poslovnostni organ, ima kolegijski poslovnostni organ 147 organizacij. Kolektivno delo v kolegijskih poslovnih organih in tudi v drugih oblikah skupinskega dela je po ocenah udeležencev republiškega družbenega dogovora premalo uveljavljeno.

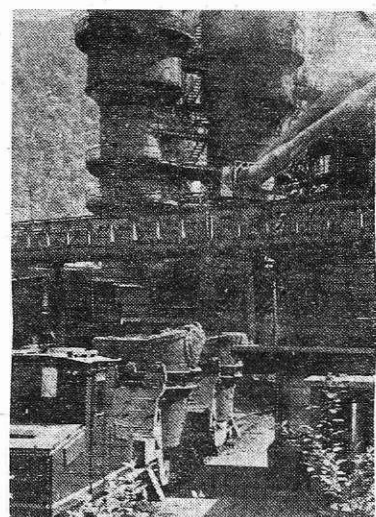
Pregled razpisnih postopkov, prijav in imenovanj poslovnih organov po letih:

	1980	1981	1982
Razpisni postopki	1388	1415	2193
Prijave na razpis	1911	1823	2915
Imenovanje poslovnih organov	1378	1350	1832
Vršilec dolžnosti poslovnega organa	396	373	264

O delavcih, ki opravljajo naloge na področju mednarodne menjave v organizacijah združenega dela v Jugoslaviji in v tujini je narejena analiza v občinah Ljubljana-Bežigrad. V analizo je vključenih 44 temeljnih in drugih organizacij združenega dela, ki opravljajo posle na področju mednarodne menjave. Analiza ugotavlja, da glede na temeljno izhodišče dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije o prestrukturiranju gospodarstva v proizvodnjo, ki bo dohodkovno motivirana na izvoz, v gospodarskih organizacijah ne planirajo kadrov za delo na področju mednarodne menjave, ker je osnova za ostale aktivnosti: evidentiranje, izobraževanje, dograditev sistema nagrajevanja in drugo. Slabo delo na tem področju daje tudi rezultate v nedoseganju planiranega izvoza. Vzrok za to so tudi kadri, ki nimajo

ustrezne strokovne izobrazbe, niso usposobljeni za delo na področju mednarodne menjave in nekateri tudi ne obvladajo tujega jezika.

Vse aktivnosti bo potrebno usmeriti za izboljšanje kadrovske strukture teh delavcev, njihovo funkcionalno in družbenopolitično izobraževanje. Tudi po podatkih Gospodarske zbornice Slovenije, ki je pooblaščen za sprejem ocene posamezne kadrovske rešitve za odhod na delo v poslovno enoto organizacije združenega dela v tujini, se povečuje število predlogov za podaljšanje dela nad 4 leta in število sprememb delavcev, ki so na delu v tujini (iz enega predstavnika v drugo). V gospodarski zbornici ugotavljajo, da je to posledica predvsem nepripravljenosti delavcev za odhod na delo v poslovne enote v tujino in slabe kadrovske politike, priprave kadrov na to delo v tujini.

Tehnica na plavžu (foto I. Kučina)

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON

lja, da morajo imeti jasne cilje, povezane s stalno, dobro zasnovano in zmerno razvojno davčno ter monetarno politiko.

V kratki pripombi na ta referat je direktor francoskega metalurškega instituta IRSID dodal, da bodo v bodoče v železarski industriji prisotne stalne strukturne spremembe. Zastoj v prodaji železarskih izdelkov do leta 2000 bo imel za posledico povečanje razpoložljivega jeklenega odpadka za potrebe obločnih električnih peči in ustrezno manjšo porabo železove rude.

V nasprotju s temi pesimističnimi predvidevanji je komercialni direktor največje brazilske rudarske družbe CVRD dejal, da je sedanje povečanje svetovnih proizvodnih zmogljivosti za svetovno tržišče železove rude nujno, če želimo ob koncu desetletja doseči svetovno proizvodnjo surovega jekla okoli 800 milijonov ton. Ko bodo obstoječi rudniki izčrpani, jih bo potrebno nadomestiti in tudi povečati proizvodnjo. Ob koncu desetletja predvidena svetovna proizvodnja surovega jekla sodepada s pričetkom polnega obratovanja projekta Carajás. Na področju tega rudnika so ugotovljene rezerve železove rude v višini 18 milijard ton, letni izvoz pa je po zaključeni izgradnji predviden v višini okoli 35 milijonov ton. Da bi zagotovili potrebno investicijska sredstva za dokončanje tega projekta, je družba CVRD izvajala svojo tradicionalno politiko sklepanja dolgoročnih pogodb s kupci, ki sedaj zajemajo za 15-letno obdobje dobavo 360 milijonov ton železove rude. Za približno 25 milijonov ton so že sklenjene konkretne pogodbe, in sicer 14 milijonov ton za zahodno Evropo in 11 milijonov ton za Daljni vzhod.

Doslej so v ta projekt investirali 4,524 milijarde dolarjev, od tega neposredno 2,735 milijard, vključno 1,702 milijard, za gradnjo potrebne železnice, 623 milijonov za rudnik in 231 milijonov za gradnjo pristanišča. Viri financiranja so bili: 1,823 milijarde dolarjev CVRD, brazilska posojila 1,218 milijarde, japonska posojila 531 milijonov, zahodno evropsko posojilo 767 milijonov in ameriška posojila 585 milijonov dolarjev.

Predvidevajo, da bo prva faza tega rudnika pričela obratovati v juliju leta 1986. Njegova zmogljivost bo 15 milijonov ton letno in v prvem letu obratovanja računajo na izvoz pet milijonov ton. Druga faza bo pričela obratovati v januarju leta 1987 in letna proizvodnja bo narasla na 25 milijonov ton in izvoz na 20 milijonov ton. S pričetkom obratovanja tretje faze bo proizvodnja povečana na 35 milijonov ton, izvoz pa bo dosegel 31 milijonov ton.

Komercialni in tehnični direktor mavretanske rudarske družbe Snim sta poročala o projektu novega rudnika železove rude Guelb v tej afriški državi in sta vsopodbudila med udeleženci živahno razpravo. Vprašanja, ki so bila postavljena, so bila bolj povezana s splošno situacijo v zvezi s prevelikimi rudarskimi zmogljivostmi, kot pa kritika samega objekta.

Oba predstavnika družbe Snim sta povedala, da se zavedata prevelikih svetovnih zmogljivosti za železovo rudo, vendar

sta istočasno poudarila, da je ta železarska surovina osnova industrijskega razvoja Mavretanije in omogoča doseganje okoli 70 % njenega celotnega izvoza. Se več, naloga projekta je predvsem v tem, da nadomesti rezerve že obstoječega rudnika železove rude Kedja, ki bodo do leta 1990 izčrpane.

Odločitev o pričetku izvajanja projekta Guelb je bila sprejeta leta 1967, aktivna dejavnost na projektu pa se je pričela leta 1976. Zahtevni program rudarske družbe Snim ima za cilj doseči v letu 2000 proizvodnjo 30 milijonov ton. Prva faza projekta bo zaključena v juliju leta 1984 s proizvodno zmogljivostjo 6 milijonov ton letno. Druga faza bo zaključena do leta 1990 in se bo letna proizvodnja povečala na 9 milijonov ton. V načrtu je tudi gradnja dveh naprav za proizvodnjo železove gobe z uporabo peletov iz tega rudnika. Prva naprava naj bi pričela obratovati leta 1994 z letno proizvodno zmogljivostjo 6 milijonov ton in druga okoli leta 2000 z letno proizvodnjo 9 milijonov ton.

Predstavniki avstrijskega podjetja Austromineral je poročal o rudarskem projektu v Angoli, imenovanem Kassala-Kitungo. Želja angleške vlade je bila, da ponovno usposobi to deželo kot pomembnega izvoznika železove rude. V ta namen je leta 1980 ustanovila državno rudarsko družbo Ferrangol. Kot prva naloga te družbe je bila ponovna usposobitev že obstoječega rudnika Kassinga, ki bi naj pričel obratovati leta 1984 z začetno proizvodno zmogljivostjo 1,1 milijona ton rude letno. Naloga družbe je tudi ugotoviti možnost proizvodnje na drugih znanih nahajališčih.

Avstrijsko podjetje Austromineral je dobilo naročilo, da izdelata študijo o možnostih izkoriščanja nahajališč železove rude na področju Kassala in Kitungo. Prve raziskave v Kassali so pokazale, da je zanesljivih rezerv 72 milijonov ton, od tega je okoli 43 milijonov ton mogoče izkoriščati kot dnevni kop. Na področju Kitunga so zaenkrat odkrili 177 milijonov ton; rezerve na tem območju cenijo na okoli 300 milijonov ton. Za oba rudnika je načrtovana letna proizvodnja 2,1 milijona ton, ki jo bodo v začetku celotno izvozili. Načrtujejo tudi gradnjo naprave za peletizacijo železove rude v glavnem mestu Luanda, v kateri bodo predelali rudo iz obeh rudnikov. Če bo v bodoče na razpolago zemeljski plin, računajo tudi na gradnjo naprave za izdelavo železove gobe.

Predstavniki kanadske rudarske družbe Borealis je poročal o projektu novega rudnika železove rude Roche Bay v vzhodni Kanadi. S preliminarnim vrtnalnim programom so našli 4,3 milijard ton rezerv. Poleg tega so ugotovili, da je za 20 let izkoriščanja dovolj rezerv na dveh manjših nahajališčih te družbe, ki sta v globini 200 m. Za letno proizvodnjo 7,3 milijona ton so predvideni obratovalni stroški po 10 kanadskih dolarjev na tono rude. Nizki stroški so možni zaradi naravnega pristanišča, ki omogoča pristajanje velikih ladij in je oddaljeno samo 7,5 km od rudnika, kar bo pocenilo transportne stroške.

Kot da bi želel nekoliko zmanjšati optimizem, s katerim so bili na konferenci opisani novi rudarski projekti, je predstavnik brazilske rudarske družbe Samarco navedel težave, s katerimi se bori ta družba. Začetek del na projektu te družbe je bil v letu 1973, ko je bila situacija za železarsko industrijsko družbo ugodna in bi lahko prodala še več kot 7 milijonov ton rude letno. Danes ima ta družba velike težave zaradi premajhne prodaje in nizkih cen njene rude. Prodaja je padla s 4 milijonov ton v letu 1979 na 2,7 milijona ton v letu 1982. Tudi cena se je znižala s 43 centov na enoto železa v letu 1977 na 32 centov v letu 1982 z vrednostjo dolarja v letu 1977. Velik problem so tudi visoki obroki posojil, ki so v letih 1980-82 dosegli 8 dolarjev na tono prodane rude.

Družba Samarco skuša rešiti sedanje probleme z razširitvijo tržišča, osredotočenjem svoje proizvodnje na pelete za potrebe direktne redukcije in s pripravo koncentratov rude, ki bodo bolj primerni za sintranje. Eden izmed raziskovalnih projektov je bil pripravljen skupno z belgijsko železarsko družbo Sidmar in obsega proizvodnjo »sintetičnega sintra« z dodatkom cementnega veziva, koncentratom in »mikropeletizacijo« mešanice. Prvi rezultati tega projekta so ohrabrujoči. Poleg tega se ukvarja Samarco tudi z razvojem peletov, primernih za specifične postopke direktne redukcije.

Švedska družba Lkab se tudi skuša prilagoditi sedanji gospodarski situaciji železarske industrije. O tem je poročal tehnični direktor.

Glede na slabe možnosti prodaje se je morala prilagoditi s svojo proizvodnjo na 15 milijonov ton namesto 25 milijonov. V teku so ukrepi za 30 % povečanje produktivnosti, proizvodne stroške so že znižali za 15 % in finančne obremenitve zmanjšali za 70 %, zato LKAB ne obratuje več z visokimi stroški. V teku so tehnološki ukrepi, ki bodo omogočili redukcijo železove rude v alkalnem okolju, razvoj olivinovitih peletov in proizvodnjo novih vrst peletov z zelo visoko vsebnostjo železa. Družba se trudi, da bi ohranila svoj poseben položaj, ki ga ima na tržišču peletov za direktno redukcijo.

Majhna transportna razdalja do svojih glavnih kupcev v zahodni Evropi predstavlja za LKAB precejšnjo prednost in ji omogoča bolj agresivno politiko cen. Za leto 1984 je predvideno uvajanje novega sistema transporta in prekladanja rude v večjem številu zahodno evropskih pristanišč. To bo omogočilo uporabo velikih specializiranih ladij za prevoz rude in naprave za avtomatično nakladanje ter razkladanje. Tečejo tudi razgovori o gradnji terminalov in cilj LKAB je, da postane v letu 1990 za zahodnoevropske železarske družbe »domači« rudnik.

Ob zaključku konference je njen predsednik še enkrat poudaril mnenje številnih govornikov, da sta železarska industrija in rudniki železove rude del ene industrijske veje. Konflikti, povezani s ceno rude, so neprijetni za eno in drugo stran, zato je samo na osnovi tesnega sodelovanja mogoče doseči za obe strani sprejemljiv napredek.

OTOK KRETA JE DOMOVINA EVROPSKE KULTURE

Da bi sprostil svoje občutke negotovosti in strahu, se je začel na lepem hudovati na vse latske posadke, kako si vendar upajo leteti v neznane kraje, če niso prej natančno proučili letališča na mestu samem. To pomeni, da bi moral vsak pilot najprej z drugim, za takšen polet vajenim pilotom preizkusiti cel potek pristajanja... »Vidiš, zato je toliko nesreč pri pristajanju,« je hitel pripovedovati, da bi se zamotil, medtem ko smo se počasi začeli spuščati skozi temne oblake, dokler nismo pristali na osvetljeni letalski stezi, ki se je bleščala od mokrote. Najbrž je padal dež kot iz škafe, z Brnika pa smo poleteli v lepem jasnem vremenu.

Kakšna ironija za tiste, ki gredo za soncem in toploto na jug Sredozemlja. Med njimi je bila tudi prijazna skupina tovarišic iz osnovne šole Stane Žagar iz Lipnice, ki si je izbrala Kreta za cilj svojega letnega izleta. (Takrat, 1977. leta, to ni bilo težko.) Prepričane, da dobro poznajo klimatske razmere na otoku, so se temu primerno oblekle in obule. Kako so izgledale v lahnih oblekah in sandalih v tistem neurju, ki nas je zateklo na letališču, najbrž ni potrebno posebej opisovati. Kljub temu jih ni minila dobra volja, ki so jo v teh razmerah pošteno potrebovale.

Maloštevilni uslužbenci letališča, nekaj taksistov in postopačev, ki jih ne manjka na nobenem letališču, so nas gledali kot bi prišli z Marsa. Ker smo bili menda prva skupina turistov iz Jugoslavije, ki smo pripotovali z letalom, smo bili očitno deležni tudi več pozornosti domačinov in na našo srečo tudi letališke policije in carinikov.

Bo že držalo, da tam doli na jugu nihče ni navajen pretegniti se od dela. Minila je cela večnost, preden smo prišli do svojih kovčkov. Že po vsem zrahljanih živcev smo nato debelo uro čakali v vrsti pred kabino, v kateri je sedel zavaljeni policaj, ob njem pa brezbržno stal starejši carinik. Ker se kolona nikakor ni premaknila naprej, smo začeli z negodovanjem sprepevati, kaj vendar počne s tistimi potniki pri okencu? Se-le, ko sem prišel na vrsto, sem lahko ugotovil, da je vzrok izredno natančno preverjanje identitete vsakega potnika.

Pred debelim policajem je na mizi stala velika skatla z desetstosiimi obdelanimi in že dokaj razcefranimi kartončki. Po njih je leno brskal mož postave, potem, ko je pogledal potni list. Ne vem, ali je vedno tako ali pa so samo tisti večer iskali kakšnega sumljivega tipa, zaradi katerega smo izgubili več kot polnoročno uro dragocenega časa. Carinik je bil sicer malce bolj uren kot kolega v kabini, vendar pa se nam je zdelo, da ga bolj kot mu velevala službena dolžnost pri brskanju po naših kovčkih, muči radovednost. Možakar si je pač našel zabavo za krajšanje časa, saj res ni imel kaj početi, medtem ko je debeli carinik iskal kartončke in primerjal številke s potnimi listi.

NEGOSTOLJUBNI SPREJEM V DEŽEVNI NOČI

Ko smo se zbrali v treh avtobusih, nas je vodil Jože, ki smo ga že ves čas po pristanku letala pograščali, obvestil, da je prišlo do »majhne spremembe« programa. Iz turistične agencije v Iraklionu je namreč dobil sporočilo, da naša skupina ne bo dobila bivališča v hotelu v Iraklionu, pač pa na obali morja osem kilometrov izven mesta, kar pomeni, da se bomo vozili osem kilometrov manj. S ceste bomo zavili na obalo v turistični bungalov B kategorije z zvečnim imenom Amnisos Beach. Sprva že zaradi utrujenosti in slabega vzdušja zaradi deževne noči tej spremembi nismo posvetili dosti pozornosti. Vsi smo si želeli čimprej priti v svoje sobe in se odpočiti. Ko pa smo se v največjem naluvo po blatni asfaltni cesti »pricijazili« v pusto obalno pokrajino in obstali pred neko pritično stavbo, ki je bila še najbolj podobna kakšnemu skladišču, smo postali še bolj pozorni na to, kar se je začelo dogajati. Takoj smo opazili, da avtobusa z avstrijskimi potniki ni bilo za nami. Avstrijska gospoda je namreč dobila nam obljubljeni hotel v Iraklionu.

ČUDNE NOČNE ŽIVALCE

Tisti hip, ko smo obstali pred bungalovom, ni nikomur prišlo na misel, da bi se pogajal in protestiral. Vsak je želel le čimprej v svojo sobo. Pogovori o tem, ali je prav, da nas tako podcenjuje domača agencija in zakaj neki so Avstrijci več vredni, oziroma njihov denar od našega, so se razčilele šele naslednje jutro, ko smo preživeli eno noč v tem bungalovu.

Če pustimo ob strani, da smo spet izgubili precej časa, preden so nam trije zaspani receptorji (ali kaj so že bili) pokazali naše sobe v paviljonih med gostim grmovjem, pa v nobenem primeru nismo mogli ostati ravnodušni ob sobah, ki bi jih naša sanitarna inspekcija takoj zapечатila. Toda vrhunec smo doživeli šele, ko smo se nič hudega sluteč stuširali in plegli v postelje. Z zaprepasčenjem smo zagledali, kako se po ste-

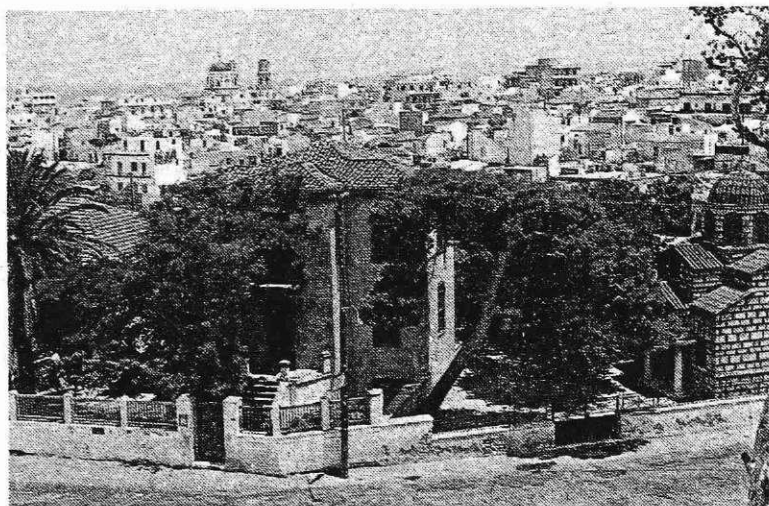
nah veselo podijo beli martinčki, gibčni kot postojnska človeška ribica. Zdaj je bilo že jasno, da od spanja ne bo nič. Začuden sem nekaj časa gledal v čudne živalce. Ker sem jih videl prvič v življenju, tudi nisem vedel, če so nevarne ali ne. Mor-da grizejo, ali pičijo? So strupene?

Bodi tako ali drugače, na vsak način jih bom moral uničiti. Toda s čim? Pri roki nisem imel ne palice ne dežnika. Pograbil sem čevljev in začel z njim tekati za enim, pa drugim in tretjim živalskim čudom. Moralo je biti že krepko čez polnoč, ko sem s peto svojega čevlja pobil štiri martinčke. Potem ni bilo nobenega več. Očitno so živalce ocenile, da se jim ne splača nadlegovati gostov po vsem tem, kar se je dogodilo drugim, ki so okrvavljeni ležali na tleh.

Ze navsezgodaj zjutraj sem seveda hotel od receptorja izvedeti, kaj vendar imamo v sobah in kakšne živali so ti beli martinčki. Ravnodušno, kot bi ga vprašal, koliko je ura, je z nasmehom povedal, do so lepe in prijetne živalce nekaj povsem nedolžnega in vsakdanjega in so pravzaprav okras hiše??? Jedo samo komarje in muhe. So pa povsem domače in se takorekoč sploh ne bojijo ljudi, zakaj naj bi se jih potem bali ljudje? No, kaj takega pa že ne, sam si mislim in to povedal drugim. Nekateri jih ponoči zaradi utrujenosti in spanca sploh niso opazili. Nekateri, teh je bilo sicer manj, predvsem mladih fantov, pa sploh »ni bilo doma«, ker so si želeli privoščiti pravo grško nočno življenje že prvo noč. Eden od njih se je iz neznanih vzrokov tako poškodoval po glavi, da so ga morali peljati v bolnico na šivanje. Tako je vsak po svoje prvo noč na Kreti preživel dokaj pestro, a zdi se mi, da sem jo jaz najbolj burno in enkratno.

Neudobje v sobah je manjšo skupino mladih odgnalo kar v restavracijo, kjer so se vrgli na karte, pri tem pa pridno praznili steklenice, ki so jih prinesli s seboj še iz letala. Najbolj uporni so vztrajali do jutra, ko so se tako neprespani oblekli v kopalke in se vrgli v hladno bazensko vodo. Sredi najtršega spanca pa je marsikoga prebudilo močno grmenje letalskih motorjev, da so se preplašeni začeli spraševati, če ni letalski napad? Kmalu smo ugotovili, da sleherni letalo, ki vzleti s komaj deset km oddaljenega letališča, preleti naš bungalov. Tako smo razen drugih nevarnosti morali prenašati še to. Na srečo le dve noči. Po prvi, neprespani noči, smo drugo dosti lažje prestali.

Nadaljevanje

MIHA KLINAR

13

HAJKA

»O tem se bomo lahko pogovarjali kasneje,« je rekel Blaž in pogledal od teme temni kurirjev obraz. »Mi smo sedaj tu. Za nami je celodnevna bitka z Nemci. Utrujeni smo in lačni in pričakujemo, da nam boš pomagal.«

»Seveda bom,« je rekel kurir. »A bojim se za vas. Zaradi Italijanov. Tudi idrijski odred se je moral umakniti pred njimi.«

»Ne bomo dolgo tu,« je rekel Blaž. »A potrebujemo hrano.«

»Za to sem že poskrbel. Naročil sem ljudem, naj jo pripravijo. Ti pošlji samo intendantsko patruljo, da vam jo bo prinesla.«

»Hvala ti! Dober tovariš si,« se je zahvalil Blaž.

»Ni se ti treba zahvaljevati. Saj veš, da so vsi naši vaščani za partizane.«

»Vem. Toda mi potrebujemo še nekaj,« je rekel Blaž.

»Ti samo reci,« je bil kurir pripravljen, da nam ustreže.

»Tujci smo na tem terenu. Potrebovali bi vodiča.«

»Vodiča?« je pomislil kurir.

»Da, vodiča.«

»No, prav! Vas bom pa vodil jaz,« se je odločil kurir.

»Radi bi, da bi nam pomagal izbrati taborišče, kjer bi se lahko pošteno prespali. Utrujeni smo,« je rekel Blaž, čeprav je to kurir lahko videl sam po borcih, ki so ležali po mahu gibno kakor mrtvi.

»Hm,« je kurir pomislil in menil, da je tu, kjer so se ustavili, prenevarno. »Najbolje bi bilo, da bi vas popeljal na Drnovo, v izpraznjeno taborišče idrijskega odreda.«

»Drnovo? Ali ni to nad Labnjami?« je vprašal Drzni, tudi on je bil lani v teh krajih.

Kurir je pritrdil.

Blaž je medtem poklical bataljonskega intendanta in določil borce, ki naj bi ga spremljali. Izbral je najbližje, ki so ležali v bližini in že spali.

»Kaj je?« so se zbegani prebujali in se le neradi odpravili na pot.

Tudi drugi niso bili navdušeni nad poveljem za premik.

»Ali bi ne mogli počakati jutra kar tu?«

»Vsaj nekaj ur bi nas lahko pustili počivati.«

»Vraga, sanjal sem, kako jem popolnoma bel kruh. Pa mi niste pustili, da bi se ga najedel vsaj v sanjah.«

»Tišina! Stroga tišina!« so opozarjali komandirji in vodniki.

»Premik!« se je ukazal Blaž.

Bataljon se je raztegnil v kolono temnih, utrujenih senc. Ko bi se ne ustavili v gozdu nad Novaki, bi bili manj utrujeni. Tako pa so legli in zdaj jim je bilo, kakor da jih je med počitkom zemlja privezala nase z nevidnimi verigami. In te verige so bile težke, obenem pa je slehernega borca v tej stoglavni koloni mučila misel, ali ga bo komandir pustil pri miru, ko bodo prišli v taborišče ali pa ga bo določil za stražo ali za zasedo, ki bo morala ostati budna.

— Prekleta hajka!

— In tako lepo je bilo minulih pet dni!

— Kaj je že rekel komisar Sokol, ko se je vrnil iz Novakov? O neki zmagi na Siciliji je govoril. Ah, da! Palermo, Palermo so zasedli zavezniki. Mar bi se izkrcali na naši obali. Tu bi napredovali hitreje. Bogue, ali bi bilo to dobro? Bogue, ali bi ne potegnili z belimi? Najbrž bo res najboljše, da stvar, ki smo jo začeli, tudi sami dokončamo. Toda vojna se vleče, vleče, vleče. Kakor ta pot, ki ji ni kraja.

— Za vraga, ali bomo peščili do Sicilije? — se je pot zadržala dolga tudi Blažu.

»Ali še ne bomo tam?« je vprašal kurirja.

»Kmalu,« je odgovoril.

Kakor večnost dolg je partizanski »kmalu« ...

SENCA KLJUKASTEGA KRIŽA SE ŠOPIRI VSEPOVSOD... in senca vdira v slovensko srce, ga davi in stiska in trga kot ptica roparica svoj plen... in vsak srčni kos se prelevi v novo trzjenje, novo pričakovanje mučenja in v novo porojeno vero, da bo vsega tega prej ali slej konec.

Skozi pretečo senco kljukastega križa se je bližal dijak po treh dneh bivanja doma zopet šolskemu poslopju v Kranju.

Komaj se je pokazal v dijaškem domu, že mu je sporočil dežurni dijak:

— Poseben nalog od dirceja imam, takoj se javi pri njem, čim se vrneš z dopusta!

Dijak koraka mimo kina poševno na cesto, ki vodi vzdolž tovarne za gumijske izdelke. Vsak korak je nova negotovost:

Ali naj grem dalje? Ali naj zavijem desno po ulici mimo fotografa v starčev vilo? Kaj mi hoče dirce? Saj sem se vrnil pravočasno z dopusta? Ali me bo spraševal po tragediji doma v Sosednjem?

Počasi stopa dalje. Vendar ne v smeri proti...

Noge so težke.

Pritiska ga nevidna sila k tlom: Ustavi se! Premisli dobro! Ukreni nekaj. Hitro se odloči!

Toda noge nadaljujejo pot...

Polnsanjsko se mu zmede. Poleg sebe čuti težke korake s palicami. Hojkov praded ga spremlja. Drseči koraki ga zavirajo. Ustavi se! Vsaj za predih. Praded težko hodijo. Utrujeni so. Veliko so že prehodili v svojih devetdesetih letih po tem krivici svetlo. Pradedovo bližino čuti telesno ob sebi. Starčevski dih je izmučen. Dih bi rad postal bese-

VALENTIN POLANŠEK

85

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

da. Svarilo: Ne pozabi nas! Ne pozabi nas! Nas, ki smo žrtvovali mladost in življenjsko moč na sosednjem grudi! Nas, ki so nas pobili nacistični krvniki na domači zemlji, kjer smo se pehali svoj živi dan! Nas, ki so nas dvakrat sežgali!

Praded postaja v novem žaru vsebina dijakovega osrčja. Zdaj, ko je na domači zemlji končal svojo kmečko golgoto, se je na novo porodil v pravnukovi zavesti, da mu je vedno v duhu prisoten, da mu stopa pred notranje oko in se mu dobrohotno nasmeja, češ, ni težko umreti, lepo je umreti, kjer si v življenju trpel, lepo je umreti nasilno smrt za svojce, za slovensko zavest; da mu šepče na uho s toplim glasom vse lepše reči kot so svetopisemske zgodbe, polne ljubezenskega navdušenja; podzavestno je mladi dijak raste v lik starega človeka in se sčela spreminjal v gledanju na svet in sebe. Iz katastrofe v domačem zatišju je prišel sedaj v novi svet nov mladi človek.

Dijak pridrsa z neodločnimi koraki mimo kranjskega pokopališča, kjer počiva veliki pradedov prijatelj, največji slovenski pesnik France Prešeren. Med šolskim dvoriščem in pokopališčnim obzidjem je stisnjena ulica.

Tukaj skozi zbeži! vzpodbode ponovno mladega človeka...

V vili se skrivaš, Charlotta bo...

Nič.

Strah je večji.

Pa prošnja matere in babice, ki sta ga rotili, naj misli na njiju in ne naredi kaj nepremišljenega, drugače bodo še njiju nacisti pokončali.

Neodločen in z občutkom, da dela proti svoji volji, se približa — šolskemu poslopju in ne vili, ne Charlotti, ne tistemu pričakovanemu izhodu — v gozd! Neznana sila ga drevi čez dvorišče, stopnišče v pritličje, skozi vrata mimo stanovanja hišnika Toneta — pred vrata, kjer se reži ošaben napis »direktionskanzlei«.

Ledeniki se podirajo na mladeničevo čelo.

Žgoči valovi zalivajo zatilje.

Po kdove kolikih neuspehih uboga desnica.

In potrka.

Notri za vrati bevske čakaajoči glas, ki je tak, da pritisne dijaka na vseh koncih telesa.

V skrajno razklanost prišepče pradedov glas iz osrčja: Postavi se! Ne daj se! Človek mora veliko prestati, da doseže kaj!

Odenki sekunde...

Dijak stoji tik za zaprtimi vrati.

(Da jih je pravkar tresoč se zaprl, v trohici časa, bučanja v ušesih, gomezdanja po hrbtu, vrenja v ožilju, v tem hipu ne ve.)

Strumno se postavi. Že stoji. Vse napeto. Noge in roke, vsaka lična mišica, pogled otrpnel, drža pokončna, prsi navzven, trebuh navznoter.

Tlesk s čevlji je še v ušesih.

Dirce odzdravi nepričakovano malomarno. Svoj »hajhtlar« slišno požre.

Dijak poda svojo »meldung« s cak-cak disciplino, ki so mu jo vtepli v kri in meso.

Ponavadi je sledilo povelje na »ahtung« sproščujoče »weitermachen« — ali na »stillgestanden« oholo »rirtajh«

(nadaljevanje)

Borci niso čakali, da bi se vrnili intendantska patrulja. Bi-li so na smrt utrujeni. Ko so naposled vendarle prispeli v opuščeno taborišče idrijskega odreda, so si želeli samo to, da bi lahko legli in zaspali. Žal vsi niso mogli biti tako srečni. Treba je bilo postaviti stražo, pa tudi z zasedo zavarovati taborišče.

Stražo so dale druge čete, Sokolova pa je morala dati borce za zasedo. Komandir je izbral Viharnikovo desetino, v kateri sta bila tudi Vinko in Jastreb. Preden je zaseda krenila, je četni komisar Sokol poklical Jastreba in mu šepetaje nekaj govoril, pri tem pa pazil, da bi ju ne slišal Vinko.

»Prekleta smola,« je nehote zagodrnjal deseter Viharnik. Utrujen in zaspan je pozabil, da je komunist in da bi zaradi tega ne smel godrnjati.

»Ravno našo desetino je moral izbrati,« se je Viharnikovo godrnjanje preneslo tudi na nekatere druge borce.

»Kaj pa je to?« se je Viharnik nenadoma zavedel, da daje slab zgled. Zato je skušal »prekleta smola« obrniti na svoj nahrbtnik, ki si ga je hote nerodno optal na pleča, borce pa spodbuditi z drugimi besedami: »Nekdo pač mora varovati bataljon.

Ni vrag, da bi ne vzdržali do jutra. Potem bodo v zasedi drugi, mi pa bomo spali,« je rekel.

»Kdo ve, če bomo res,« je podvomil borec.

»Ne godrnjaj,« je zagodel Viharnik, ker mu enostavno ni bilo prijetno misliti, da bi bil lahko tudi jutrišnji dan podoben današnjemu.

Potem je prišel bataljonski komandant Blaž.

»Fantje, ne zaspate, da nas Lahi ne presenetijo v spanju,« jim je naročal.

»Brez skrbi! Je obljubil Viharnik.

»Ko pride intendantska patrulja, vam pošljemo v zasedo malico,« je rekel Blaž in ukazal bataljonskemu dežurnemu, da tega ne bo pozabil.

Blaževa obljuba je nekoliko dvignila moralo utrujene desetine.

»Samo da dežurni ne bo pozabil,« se je nekdo oglasil.

Potem je desetina, okrepljena z lahko strojnico, krenila na položaje.

Nadaljevanje

Dan graničarjev 15. avgust so v radovljiški občini počastili s srečanju vojakov in mladine na raznih športnih in drugih prireditvah. Osrednja proslava z vojaškimi svečanostmi je bila pri vojašnici heroja Antona Dežmana-Tončka v Radovljici. Navzoči so bili tudi predstavniki skupščine, družbenopolitičnih organizacij, društev in delovnih organizacij jeseniške in radovljiške občine. Slovesnosti so se nadaljevale na karavlah.

Sešla se je delovna skupina izvršnega sveta OS Radovljica za spremljanje skupne in splošne porabe v občini Radovljica. Beseda je tekla o možnostih konkretne rešitve oz. zmanjšanja skupne in splošne porabe ter amortizacije. Predvideni reševalni planov SIS in finančnih načrtov bodo možni šele, ko bodo skupno in splošno porabo tudi v republiki uskladili z novimi izhodišči, so menili na seji komisije. Nove finančne plane za posamezne SIS bodo sprejemali v septembru 1983.

Predsedstvo občinske konference ZRVS Radovljica bo septembra letos organiziralo v sodelovanju s sekretariatom za ljudsko obrambo OS Radovljica odprto občinsko tekmovanje s polavtomatsko puško in s pištolo. Tekmovanje bodo pripravili na strelišču centra za obrambno usposabljanje na Bohinjski Beli. Navodila za izbor tekmovalcev in pogoje tekmovanja je OK ZRVS že posredovala vsem krajevnim organizacijam ZRVS.

Za dolgoletno vestno in požrtvovalno delo in uspehe pri razvijanju tradicij NOB sta letošnje plakete ZZB NOV Jugoslavije med 75 odlikovanci iz Slovenije prejela tudi Franc Arh z Bleda in Slavko Kariž iz Radovljice. Plaketo pa je dobila za zasluge pri ohranjanju tradicij NOB in skrb za spomenike in grobišča NOB tudi delovna organizacija Gozdno gospodarstvo Bled.

Gozdno gospodarstvo Bled je prvo polletje 1983 sklenilo z razmeroma dobrimi proizvodnimi in poslovnimi rezultati. Ti so v celoti za dva odstotka višji kot lani. TOZD Bohinj je letni plan oddaje presegla za 13, TOZD Pokljuka pa kar za 16 %.

Celotni prihodek delovne organizacije LIP Bled je po podatkih za prvih šest mesecev 1983, v primerjavi z lanskim presegel za 31 %. Značilno za letošnje polletje v LIP Bled je močan porast izvoza in upadanje prodaje na domačem tržišču. Letošnji delež izvoza znaša že 35,3 %, medtem ko je lani znašal le 19,6 %. Hvalevredno je to, da so uspeli izpad domače prodaje nadoknaditi z izvozom, kar je v duhu stabilizacijskih prizadevanj v tej delovni organizaciji.

Delavci Splošnega gradbenega podjetja Gorenje Radovljica so letos začeli z gradbenimi deli na izgradnji dependance hotela Golf na Bledu. Objekt gradijo ob hotelu, v katerem bodo pridobili dozdaj močno pogrešanih 63 apartmajev z 290 posteljami. Po predračunu cenijo to naložbo na okoli 130 milijonov din, ki jih bodo zagotovili iz lastnih virov v Integralu in delno z bančnimi krediti. Računajo, da bodo apartmaji v dependansi na voljo gostom že v začetku prihodnje turistične sezone.

V juliju, ko se je dejansko začela prava turistična sezona so imeli v radovljiškem kampu, ki ga upravlja krajevna skupnost Radovljica 3.101 nočitev, kar je za 245 manj kot lanskega julija. Nočitev tujih gostov je bilo 280 ali za 11 % manj kot lani. Nekaj več nočitev so ustvarili domači gostje, med katerimi prednjačijo gostje iz Srbije, Vojvodine in Hrvaške. Sicer pa so v radovljiškem kampu julija našli za 10,8 % manj obiska gostov kot lanskega julija.

Za domače in tuje goste, ki bivajo v zasebnih turističnih sobah in v kampu v Radovljici je TD Radovljica v juliju, tako kot lani, organiziralo dve privlačni kulturni prireditvi. Najprej se je predstavil zelo lepo sprejet in pozdravljen harmonikarski orkester Glasbene šole Radovljica, nato pa še na samostojnem koncertu komorni moški zbor A. T. Linhart KUD Radovljica. Obisk bi bil bržčas še večji, če bi imeli za takšne prireditve v Radovljici primerne javne prostore.

V leškem kampu Šobec, ki slovi kot najbolj urejeno turistično šotarišče pri nas so imeli do konca letošnjega julija skupaj 49.210 nočitev, od teh nočitev tujih gostov 43.600. Čeprav so po številu gostov prednjačili Nemci, so imeli največ nočitev gostje iz Holandije. Medtem ko so prvi bivali na Šobcu v kampu 3,5 dni, je bila povprečna doba bivanja Nizozemcev 6 dni. V nedeljo, 15. avgusta je bil dan, ko so našli natančno 50 % več gostov kot tega dne lani — in sicer 1.039.

V poslovnih prostorih Elana v Begunjah je bila v začetku avgusta konferenca prodajalcev firme ELAN — MONARK iz Združenih držav Amerike. Na njej so sodelovali vsi področni trgovski potniki za prodajo Elanovih smuči in vezi »Geze« v ZDA. Konferenco v Jugoslaviji je organizirala firma Elan Monark v okviru nagradnega potovanja za uspešno prodajo že za zimsko sezono 1983/84.

Uredniški odbor glasila delovne organizacije Elan Begunje »Smučina« bo predvidoma še v avgustu, vsekakor pa v septembru, sklical razgovor, na katerega bodo povabili vse predstavnike družbenopolitičnih organizacij in strokovnih služb, ki najbolj poznajo problematiko delovne organizacije in njenih tozdov. Uredniški odbor je že v ta namen pripravil vprašanja o aktualnih problemih gospodarjenja v razmerah po sprejemu novih ukrepov zveznega izvršnega sveta za stabilizacijska prizadevanja v celi državi.

Zavod za spomeniško varstvo Kranj je v prvem polletju 1983 v okviru letnega programa spomeniškovarstvenih del v občini Radovljica izdelal elaborat zavarovalnih površin, objektov in kulturnih spomenikov za prostorski plan občine in za zidalni načrt mesta Radovljica. Sočasno je zavod dokončno uredil dokumentacijo o grobovih in grobiščih borcev NOB. V Lescah je sodeloval zavod pri odkrivanju zanimivih fresk na portalu župne cerkve in obnovil dve pročelji na stavbah na Linhartovemu trgu v Radovljici. Na razvalinah gradu Kamen v Begunjah so delavci zavoda odstranili zaraščeno rastlinje in začeli z izkopom na terasi v zgornjem stolpu gradu. Izdelali so tudi predlog načrta ozelenitve spomenikov NOB na Bledu in v Begunjah.

Vse štiri muzeje, ki kot enote spadajo pod muzeje radovljiške občine si je v prvih šestih mesecih 1983 ogledalo 32.651 ob-

iskovalcev. Lani v tem obdobju pa so imeli vsi muzeji skupaj 36.595, ali 3.944 več obiskovalcev kot letos. Več obiska kot lani je bilo v Kovaškem muzeju v Kropi, in sicer 1.326 in v Muzeju Tomaža Godca v Bohinjski Bistrici 261 ljudi. Opazno je padel obisk v Čebelarstvu muzeju v Radovljici in Muzeju talcev v Begunjah, kar gre pripisati znanim omejitvam v prevozu izletniških skupin in ne nazadnje tudi manjšemu turističnemu prometu v prvem polletju.

V okviru kulturnih prireditev ob prazniku občine Radovljica je likovna sekcija KUD Bled pripravila v avli Festivalne dvorane na Bledu likovno razstavo mlade in nadarjene umetnice Mirne Pavlovec iz Škofje Loke, ki je lani z uspehom razstavljala v Šivčevi hiši v Radovljici. Razstava je bila na ogled do 26. avgusta.

Na avgustovskih svečanostih ob 50-letnici plavalnega športa v Radovljici, ki so pritegnile pozornost vseh športnikov in domala tudi vseh meščanov, se je Plavalni klub Radovljica oddolžil svojim najuspešnejšim, požrtvovalnim članom in organizatorjem z jubilejnimi priznanji. Na osrednji slovesnosti jih je podelil predsednik kluba Jože Rebec. Jubilejna priznanja so prejeli: Stane Artiček, Jože Bufolin, Alojz Cilenšek, Marko Jensterle, Jože Ješe, Miran Kenda, Janez Sekovanič in Jože Smrekar, posmrtno pa tudi Janez Cerar in Joža Sekovanič. Ciril Azman, dolgoletni blagajnik, pa je prejel praktično darilo kluba.

Na svetovnem mladinskem prvenstvu v veslanju, ki je bilo sklenjeno 7. avgusta v francoskem letoviščarskem kraju Vichyju, je blejski dvojec brez krmarja v zasedbi Milan Janša in Robert Krašovec, dosegel doslej največji mednarodni uspeh: V finalni tekmi je osvojil drugo mesto in srebrno medaljo, kar ju uvršča za veslači Nemške demokratične republike v sam vrh svetovnega veslanja. Obema veslačema so po vrnitvi z uspešnega tekmovanja v Franciji priredili klubski tovariši in prijatelji veslanja v veslaškem centru na Bledu prisrčen sprejem.

Na vsakoletnem, zdaj že desetem šahovskem turnirju, ki ga na Šobcu organizira Šahovsko društvo Murka Lesce skupaj s Turističnim društvom Lesce v počastitev praznika občine Radovljica, je bilo 50 moštvo. V prvi kakovostni skupini so zasluženo zmagali šahisti iz Domžal, pred šahisti domačega moštva Murke. V drugi skupini so bili najbolj uspešni Kranjčani, pred drugo postavbo SD Murka. V četrti skupini sta si prvo mesto delila moštvi OZ Kranj in SK Elan Begunje. Pri ženskah so bile zanesljive zmagovalke članice domačega društva Murka Lesce.

Zanamcem, ki bodo nekoč brskali po kroniki naših krajev, v vednost napišimo, da so se na obalah Blejskega jezera začele prve drzne kopalke, sicer sončiti javno »zgoraj brez« že leta 1982, bolj vsakdanja pa je ta zadeva postala na blejskih kopališčih letos. Prvič, in sicer, 8. avgusta 1983, pa je v veliki športni dvorani na Bledu, domače in tuje občinstvo prisostvovalo javnemu tekmovanju za najlepšo »toples dekle«, torej zgoraj brez. Med nastopajočimi pa ni bilo domačink, zategadelj so vse lovorike pobrale vitke lepoticke iz drugih krajev, oziroma regij naše ožje domovine.

PRED LETOŠNJO KRVODAJALSKO AKCIJO RAZVOJ KRVODAJALSTVA IN TRANSFUZIJSKE SLUŽBE PRI NAS

Letos mineva že 30 let, odkar je postalo krvodajalstvo prostovoljno, anonimno in brezplačno. Pred 30 leti (leta 1953) je uspelo Rdečemu križu Slovenije razviti to dejavnost na najvišji jugoslovanski in svetovni nivo. Od leta 1953 do danes se je število krvodajalcev povečalo, največji razmah pa je doseglo v zadnjih desetih letih, ko je prišlo vsako leto darovat kri okoli 100.000 delovnih ljudi in občanov.

Tako je krvodajalstvo postalo v teh tridesetih letih resnično množična družbena akcija, ki na dostojni moralni stopnji daje prispevek k napredku humanizma in socializacije ljudi.

Prvi transfuzijski oddelek je bil organiziran junija leta 1945 v centralni vojni bolnici v Ljubljani. Na prvi poziv se je odzvalo 150 občanov. Do konca decembra 1945 leta je dalo 799 krvodajalcev 206.160 ccm krvi. Krvodajalci so dajali kri brezplačno, v zahvalo pa so dobili nekaj olja in sladkorja.

15. januarja 1946 leta je postal zavod za transfuzijo krvi sestavni del Medicinske fakultete v Ljubljani. Krvodajalci so za darovano kri dobili posebne živilske nakaznice za nakup živil (do 300 ccm krvi: 500 gr sladkorja, 700 gr masla, 2 kg mesa, 750 gr bele moke ali testenine; za preko 300 ccm dane krvi pa 750 gr sladkorja, 900 gr masla, 3 kg mesa in 1 kg bele moke ali testenine).

Po določbi ministrstva za ljudsko zdravstvo pa jim je pripadala denarna nagrada 1 din za 1 ccm darovane krvi. Tako so leta 1946 zbrali 430 litrov krvi, leta 1947 pa 717 litrov.

Kmalu se je izkazalo, da zavod ne more kriti potreb po konzervirani krvi za vse bolnišnice v republiki, zato so pričeli z ustanavljanjem oddelkov za transfuzijo pri posameznih bolnišnicah.

Krvodajalci so dobivali za darovano kri denar, živilske nakaznice pa so ukinili. Tako smo prešli na plačano krvodajalstvo. Vendar pa so se kmalu pokazale negativne strani plačanih krvodajalcev. Poleg pravih krvodajalcev, ki so darovali kri iz človekoljubnih nagibov, pa so bili tudi ljudje, ki jih je vodila le misel na denar in niso upoštevali niti nevarnosti zase, niti za bolnika. Ti krvodajalci so dajali večkrat mesečno po pol litra krvi (ugotovljen je bil primer, ko je nekdo dal kri dvakrat v

enem tednu) v različnih transfuzijskih ustanovah.

Taki krvodajalci so utajili tudi boleznijo, zaradi katerih jim ne bi vzeli krvi, ker bi s tem okužili še druge.

Zaradi vseh teh razlogov so pričeli resno razmišljati o prenehanju plačanega krvodajalstva in prehodu na neplačano dajanje krvi. Istočasno pa so se bali, da bo število krvodajalcev, ki bi bili pripravljeni dati kri brezplačno, premajhno, da bi mogli kriti vse potrebe po krvi.

Svojo pomoč je nudil Rdeči križ in začel propagirati ter zbirati krvodajalce. Brezplačno krvodajalstvo je steklo, še več, uspeh je daleč presegel vsa pričakovanja. V Sloveniji je bilo namreč od 4. junija 1945 do 31. decembra 1952 komaj 11.394 krvodajalcev, samo leta 1953, ko je postalo krvodajalstvo brezplačno, pa je bilo registriranih 20.210 krvodajalcev.

Zato je letošnji jubilej vezan na zadnjih trideset let (1953—1983), ko smo v SR Sloveniji v celoti začeli organizirati krvodajalstvo na prostovoljnosti, anonimnosti in brezplačnosti.

Specifični razvoj zavoda za transfuzijo krvi in njegove številne naloge za vso republiko so privedle do tega, da so leta 1955 ustanovili samostojni Zavod za transfuzijo krvi v Ljubljani. Zavod je organiziral tri strokovne oddelke, katerih naloga je razvijati in opravljati svoje specifične naloge v razvoju transfuziologije, in sicer:

— oddelek za konzervacijo in predelavo krvi z odsekom za liofilizacijo. Ta oddelek je razvil številne dejavnosti in zagotovil našemu zdravstvu redno dobavo različnih pripravkov (antihemofilna plazma, krioprecipitat, Ig G 6 anti D za preprečitev krvnih posledic pri plodovih Rh senzibiliziranih mater ipd).

— oddelek za hemobiologijo in serologijo z odsekom za izdelavo test

serumov. Ta oddelek pripravlja zadostne količine test serumov za določanje krvnih skupin (A B O, Rh, MN) in Anti-humaglobulin serum. Priprava teh serumov pomeni velik prihranek deviz, ki bi bile sicer nujne za uvoz.

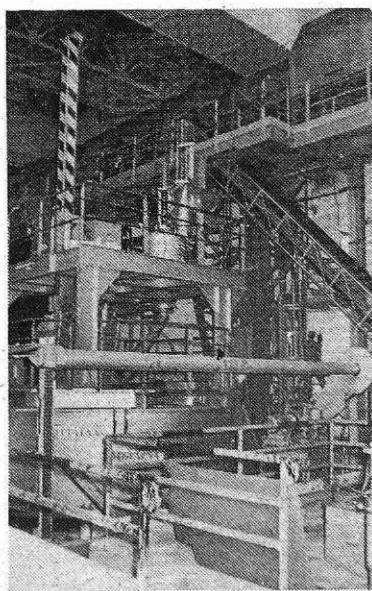
— farmacevtski oddelek z odsekom za biokemijo in analitiko. Ta oddelek je začel pripravljati plastične sisteme za odvzem in dajanje krvi in infuzij. Z uvedbo teh sistemov so pri bolnikih prenehale reakcije, ki so nastopile zaradi neustreznih gumijastih sistemov.

Pomembno je tudi delo biokemičnega laboratorija, ki se je usmeril v preiskave plazmatskih beljakovin za diagnostiko.

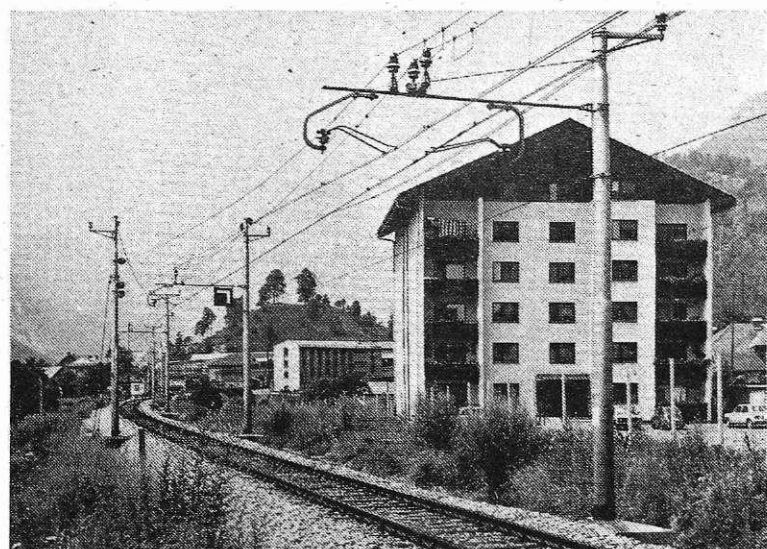
Tak razvoj transfuzijske službe in njene dosežke pa je omogočila, poleg predanih delavcev na transfuzijski ustanovi, odlična organizacija RKS ter utrjena zavest solidarnosti vseh krvodajalcev.

Krvodajalstvo je v Sloveniji vsa ta leta vidno naraščalo. Tako smo 1952. leta zabeležili 11.694 krvodajalcev, 1962. leta 59.288, 1972. leta 85.107 in 1983. leta 110.491 krvodajalcev.

Za primerjavo, kako je krvodajalstvo razvito v drugih republikah, posredujemo naslednje podatke:

Montaža vakumske naprave v je klarni (foto I. Kučina)

»Železna cesta« (foto S. Kokalj)

ODSTOTEK KRVODAJALCEV NA ŠTEVILO PREBIVALCEV V REPUBLIKAH IN POKRAJINAH SFRJ

SR — AP	1978	1980
Bosna in Hercegovina	0,97	1,12
Črna Gora	0,69	0,54
Hrvatska	2,27	2,35
Makedonija	1,32	1,47
Slovenija	5,76	5,95
Srbija (brez pokrajin)	2,09	2,23
AP Kosovo	0,22	0,22
AP Vojvodina	2,85	2,96
SFR Jugoslavija	2,03	2,10

RAZVITOST KRVODAJALSTVA V SFRJ V LETU 1982

SR — AP	Število krvodajalcev
Bosna in Hercegovina	47.388
Črna Gora	8.223
Hrvatska	129.411
Makedonija	34.881
Slovenija	110.491
Srbija (brez AP)	99.940
AP Kosovo	5.942
AP Vojvodina	71.680

Lahko bi rekli, da je danes prostovoljno krvodajalstvo velika množična akcija delovnih ljudi in občanov.

V 30 letih (odkar je postalo krvodajalstvo brezplačno in anonimno) je dalo preko 700.000 krvodajalcev 717.017 litrov krvi — tega nenadomestljivega zdravila, s katerim je bi-

lo rešeno na tisoče življenj ali povrnjeno zdravje.

To je izjemen uspeh in lepo darilo krvodajalcev družbi in soljudem. Le redkokatera družbena skupnost na svetu se lahko ponaša s takšno množično solidarnostjo svojega prebivalstva.

Naša skupna naloga je, da to tudi obdržimo in razvijamo še naprej. V naši občini bo letošnja prostovoljna krvodajalska akcija potekala od 2. do 9. septembra v Delavskem domu.

**DOPISUJTE
V ŽELEZARJA**

SPOMINJAMO SE LETA 1953 (4)

Železar številka 5, maj 1953, je prinašal novice s sej delavskega sveta, o rezultatih proizvodnje in novih investicijah, poučne članke o zaščiti pred požari v obratih, o zaščiti pred prepihom ter novice s športnega in kulturnega področja. Iz njegove pestre vsebine si oglejmo le nekaj zanimivosti.

NOVO TELEFONSKO CENTRALO IMAMO

V članku s tem naslovom avtor opisuje, kako pomembna pridobitev je bila nova telefonska centrala, ki se je nahajala v prostorih takratne Metalurške industrijske šole in je bila slovesno izročena namenu 10. maja 1953. Centrala je bila postavljena in izgotovljena do roka 1. maja, zaradi ureditve in obnove telefonskega omrežja pa je bila priključitev možna šele deset dni kasneje.

»Nova telefonska centrala je ena najmodernejših tovrstnih central in jo je dobivala firma Mix comp. Gestet Stuttgart in ima 60 voltov. Staro je imela le 24 voltov. Nova centrala je avtomatična in opremljena z vsemi možnimi tehničnimi akustičnimi in optičnimi signali, ki avtomatično signalizirajo, če kdo za več kot 5 minut odloži slušalko, če je pregorela varovalka, če ima linija stik z zemljo, ali če je predzbiralec (grupa) zaseden. Upravljanje nove telefonske centrala je znatno lažje in za pravilno vzdrževanje zadostuje ena sama izvedena oseba, kar pa za enkrat še ni mogoče — zaradi izredno slabih linij. Nova telefonska avtomatska centrala dovoljuje 60 pogovorov naenkrat in razpolaga s številkami od 200 do 779, z neskončno možnostjo priključka. Grupa 100 je rezervirana za direktne priključke na državni telefon. Vsi telefonski znaki so podobni poštarnim telefonskim znakom in razvidni v novem telefonskem imeniku.«

Nova telefonska centrala pa je zahtevala še veliko sprememb in ureditev cele vrste problemov, ki so bili povezani s telefonijo Železarne. Tako avtor navaja, da »bodo obnovljene telefonske linije elektrocentrala, tako, da bo energijska grupa dobila svojo avtomatsko podcentralo s priključkom na novo. Tudi za bloke na Plavžu je predvidena posebna podcentrala s priključkom na novo centralo in za povezavo z delavci, ki stanujejo v blokkih, je predvideno 50 telefonskih števk. Javornik je direktno priključen na novo centralo s 100 števkami, za nove predelovalne obrate pa je rezerviranih 50 števk. Po izvedbi vseh teh nujnih in potrebnih del pa se bo pristopilo k ozvočenju tovarne.«

POGOVOR Z NAŠIM INDIJCEM

V naši železarni je bil leta 1953 na praksi Indijec Prem Kubar Dube, ki je absolviral študij metalurgije na eni najznamenitejših univerz v Benaresu. Uredništvo Železarja ga je zaprosilo za razgovor, iz katerega povzemamo le nekaj zanimivih misli.

Absolvent iz Indije je dejal, da mu je takoj padla v oči ljubeznivost in družabnost ljudi, katera je doma tudi v Indiji. Bil je navdušen, ker je povsod naletel na razumevanje in pomoč, ki jo je zelo potreboval, ker ni znal slovensko. Vendar pa se je kmalu naučil slovensko vsaj toliko, da je razumel sogovornike.

Ko so ga prosili, naj pove, kakšni so njegovi vtisi, ki jih je dobil med bivanjem pri nas, je Prem Kubar pokazal pismo, ki ga je pisal svojim domačim. V njem je opisoval našo družbeno ureditev, upravljanje podjetij po delavcih, socialno ureditev, od brezplačnega zdravljenja do otroških dodatkov in tudi graditev novih industrijskih objektov in delavskih naselij.

Tudi kulturno življenje Slovencev mu je bilo zelo všeč, saj je bogato in razgibano. V svojem pismu je zapisal, da »so Slovenci odlični patrioti, ljubitelji prirodnih lepot, športa, umetnosti in glasbe. Obiskal sem različne koncertne in gledališke prireditve. Nivo gledališkega ustvarjanja je zelo visok. Videl sem številne odlične angleške odre, toda slovenski jih v marsičem prekašajo,« je pisal naš Indijec.

Ko je opisoval ljudi, se je posebno laskavo izražal o ženskah, ki »so zelo privlačne, idealne gospodinje, zelo gospodarne, marljive in vedno nasmejane.« Dodal je, da bi jih v indijskem jeziku imenovali Lakshmi, kar pomeni boginja blagostanja. Ime, na katerega je lahko vsaka žena ponosna. Ko se je avtor članka nekoliko pošalil, da ne ve, če se bodo s to laskavo izjavo strinjali tudi vsi možje, je pogovor s Indijcem potekel. Preden sta se razšla, pa je Prem Kubar dodal, da bo imel mnogo povedati svojemu ljudstvu, ki je tako podobno jugoslovanskemu. »Ponosen sem, da sem lahko videl to zemljo socializma in razcveta,« je še dejal na koncu.

HOČEŠ BITI TUDI TI TAK, TOVARIS?

To je naslov članka, ki je zelo poučen in mogoče danes še bolj aktualen, kot pred tridesetimi leti, saj vedno bolj pozabljamo na tople medčloveške odnose in tovariško pomoč. Prav zaradi tega članek v celoti objavljam; pa brez zamere.

Američan Dalle Carnegie je napisal knjigo z naslovom »Kako si pridobim prijatelje«. V odgovor na to knjigo je ameriška revija »Človek in delo« (časopis za socialno in gospodarsko prakso v podjetjih) pod naslovom »Kako si pridobimo sovražnike« objavilo teh štiriindvajset točk:

1. Ti sam veš vse najbolje, saj si zadosti star, dobro zaslužiš in si že troje otrok spravil h kruhu.

2. Svoje življenje daj za delo, kajti delo je tvoja čast. Ne daj pa niti tega, kar je za nohtom črnega, za svojega sodelavca, kajti kdo ve, če se to izplača.

3. Bodi brezoseben kakor klopotec. Služba je samo služba in dva deci je samo dva deci. Tega navodila se trdno drži in obvaroval boš svoje delo in delovno okolico vseh osebnosti.

4. Priznavaj samo eno delo, in to — svoje lastno! Tvoji sodelavci so vendar le ubogi »flušarji«, ki ti še do kolen ne segajo.

5. Uspehi so samo tvoji uspehi, neuspehi so neuspehi tvojih sodelavcev. Tako stališče si dolžan zavzeti do svoje avtoritete.

6. Vsak smeh in razvedrilo preganjaj kakor kugo! Saj končno zate delo ni nikakršna zabava, temveč večno naprežanje in muka.

7. Če eden tvojih sodelavcev pri delu uspe in kaj doseže, napni vse sile, da ta uspeh čim bolj zmanjšaš in razblišiš. Naj se te vse boji, ker sam strah vzbuja spoštovanje.

8. Nikoli ne povej, kaj misliš. Misli ti je nevarno, zato nasprotuj vsem mislim in mišljenjem drugih.

9. Delaj samo to, za kar si plačan. Tako se ti ne bo nikoli zgodilo, da bi kaj boljšega naredil, kajti boljše je sovražnik dobrega, ti pa si že tako ali tako dober.

10. Samo tebi je dovoljeno povzpeti se na višje mesto, saj si kot rojen za to. Ti sam sebi si najbližji.

11. Povsod uporabljal besede o skupnosti, tovarištvu in podobno, ničesar pa za to ne stori! Zate naj sploh nič ne bo skupnega, sploh pa v tvojem obratu.

12. Nič ne naj se ne spozna s tvojim delom. Če bi zapustil podjetje, naj spoznajo, kaj so izgubili s teboj in živi v prepričanju, da bi se brez tebe vse nehalo.

13. Nadure so duša vsakega podjetja! Delaj čez določen čas kolikor le gre in pokaži s prstom na vsakega, ki to ne dela.

14. Ne dopuščaj nobene kritike, kajti ti si popolen, popolen, popolen!

15. Grozi! Grozi z direktorjem, s šefom, z mojstrom, s sindikatom, grozi z vsem, s čimer se groziti da. To te naredi močnega.

16. Če presojaš — samo obsojaj! Ti si vedno pred vsem in vsemi.

17. Nikdar ne povej tega, kar v resnici misliš! Bodi odrezan, hladen, kratak, ker to je najlažje in ni nevarno.

18. Ne govori po resnici več, kot je treba. Samo norcem pade na misel govoriti ravno nasprotno.

19. Ti delaš itak največ, zato vse neprijetne posle naprli svojim sodelavcem!

20. Bodi zahteven! Kdor veliko zahteva, je veliko vreden! Ne pribij niti žebila v svojem stanovanju, saj ima podjetje za to nastavljene delavce!

21. Skrbi, da ja nihče ne dobi kakšne nagrade. Tako pomagaš ohranjati podjetju finance. Tebi samemu pa podjetje itak marsikaj dolguje.

22. Novi sodelavci naj bodo samo okoli tebe, samo ti jim bodi všeč. Če ni tako, napni vse sile, da jih čimprej je spodrineš ven. Bodi neizprosni in trd, kadar gre za tvoj ugled.

23. Obdaj se samo s sodelavci, ki priznajo vse tvoje izredne sposobnosti. Kdor se ti podredi, ta je s teboj, ta ti je zvest!

24. In nikoli ne pozabi: tudi iz najnižjega stolčka se more visoko pripelzati. Zakaj pa ti je dala narava komolce? Potiskaj slabiče in vse upogljivce v stran, pozneje nekdo ti bodo še hvaležni za to, kajti samo ti si poklican za nekaj več.

Izpolnjuj vseh gornjih 24 točk, pa si narejen! Trdno stoj na tem stališču, kakor nihče drugi, na stališču, ki ni odvisno niti od znanja niti od zaupanja in niti od uradnosti. In imel boš nekaj, kar nima nihče drug: največ sovražnikov. Brez njih bi bil

nič, žalosten človeški plevel. In če bi se zgodilo, da te nekega dne vržejo iz podjetja, boš lahko sedel doma in sanjal — sanjal o armadi svojih sovražnikov.

Kaj ni to lepa in zavidanja vredna bodočnost?

PREPIH

V zdravstvenem kotičku je mnogo nasvetov za boljše zdravje. Ker nas preprih na delovnem mestu pesti tudi danes, si oglejmo, kako se lahko obvarujemo.

»Sam na sebi je gibajoči se zrak, če obdaja vse telo, za človeka priporočljiv in zdravje prinašajoč. Koža se privaja toplotnim spremembam in utrjuje v svoji funkciji, ki jo ima kot aparat za regulacijo telesne toplote. Pojača se presnovni proces vsega telesa in s tem poživijo izločanje in odstranjevanje vseh škodljivih bolezenskih snovi. Vzdržani zrak pojača krvni obtok in tkivo notranjih organov se osvobodi odvisne vode, ki jo koža izloči kot znoj.«

Nekaj drugega pa je, če vleče, če je preprih, kakor pravimo. Takrat vzgibani zrak obkroža samo nek manjši del telesa in če to traja dalj časa, nastopi lokalna ohladitev tega dela telesa. Pri tem ni treba, da bi občutili kakšen poseben mraz. Prav zato je preprih toliko nevarnejši, zlasti še, ker so mu izpostavljeni deli telesa, ki so lahko središče zelo neprijetnih in bolečih bolezní. Nič manj pa niso preprihu izpostavljeni tudi organi in tkivo v notranjosti telesa, kot na primer sluznice dihalnih organov, uho, pljuča in ledvica. To pa so tudi najbolj nevarna mesta, katerih ohladitev zaradi prepriha ima lahko zlasti za občutljive in manj odporne ljudi zelo nevarne posledice.

Vpliv prepriha na človeka je odvisen od dveh stvari: starost človeka in njegovi živci. Telo mladeniča ali moža v najlepših letih razpolaga s precejšnjimi rezervnimi silami in kot je odpornejše proti vsem boleznim, tako je tudi proti preprihu. Kdor pa je že prešel svoje petdeseto leto, naj ne preizkuša svoje odpornosti, temveč naj se raje preprihu kakor in kjer je le mogoče izogiba ali se pred njim vsaj zavaruje s šalom ali pokrivalom. Nevarnost, da preprih povzroči nevarno in resno bolezen, se s starostjo veča. Prekomerna ohladitev določenega dela telesa povzroči motnje in ta del telesa postane manj odporen proti raznim bolezenskim klimam, ki se v njem naselijo in povzročijo bolezen.

Odločilnega pomena pri vplivu prepriha na telo pa je tudi trenutno živčno stanje posameznika. Še preden so ljudje globlje razumeli in odkrili odvisnost raznih obolenj prav od prepriha, so že opazili, da so nervozni, izmučeni, nenaspani in sploh utrujeni ljudje najbolj občutljivi za preprih in njegove posledice.

Najboljša sredstva proti preprihu so: prvič — previdnost, drugič — primerna obleka in tretjič — utrjenost in odpornost vsega telesa. Poleg kopanja in plavanja so zlasti priporočljive tudi zračne kopeli, ki se naj izvajajo tudi pozimi (v sobi) in so primerne za vse starostne dobe. Take zračne kopeli pospešujejo krvni obtok prav v površini kože, očistijo znojnice, utrjujejo odpornost kože in zlasti sluznic, navajajo kožo na spremembe zunanje temperature in jačajo vse naravne in odporne, škodljive in bolezenske vplive premagujoče sile telesa.

Oglejmo si še zanimivost iz rubrike Ali že veste, da: v zadnjih petih mesecih preteklega leta (1952) je bilo utihotapljeno v Zahodno Nemčijo 3,63 milijard cigaret, 18.000 ton kave in 890 ton čaja. Okroglo tri milijone ljudi je sodelovalo pri tem tihotapstvu. Vsaka deseta pokajena cigareta in vsaka četrta popita skodelica čaja je bilo tihotapsko blago. To blago predstavlja 700 milijonov nemških mark škode za zahodnonemško gospodarstvo, ali polovico vseh sredstev za graditev novih stanovanj v Zahodni Nemčiji.

Tihotapstvo ali šverc torej ni mla- da veda, pa tudi Jugoslavlani nismo edini, ki se spoznamo na to.

Iz Železarja povzela
Lilijana Kos

V tem izredno toplem in sušnem vremenu moramo biti v naravi skrajno pazljivi. Že majhen ogorek lahko povzroči veliko družbeno škodo.

Prebiranje pločevine za izvoz na Poljsko v adjustaži bluming štel (foto I. Kučina)

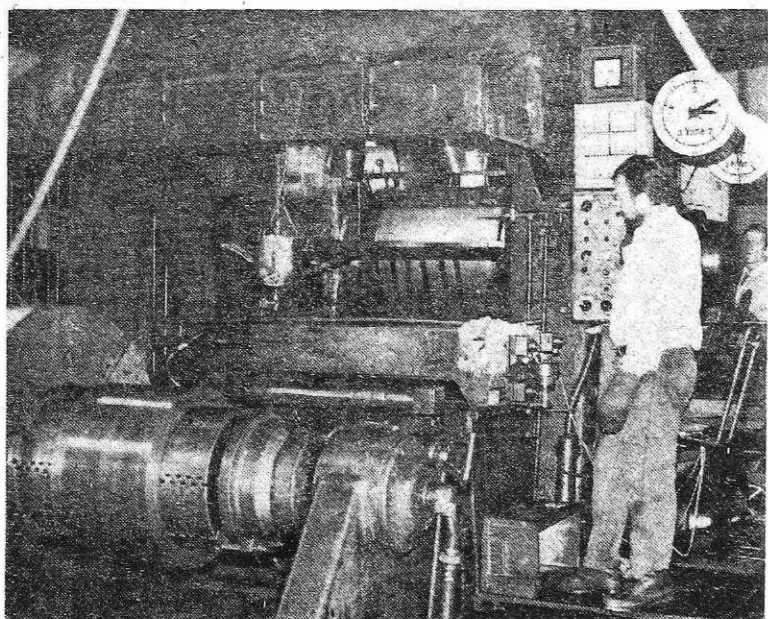
ZA VARNO POT V ŠOLO IN ŠOLE

Le še teden dni nas loči, ko bodo v naših šolah zvonci naznanili začetek novega šolskega leta. S tem pa se bo močno povečala frekventnost na jeseniški, najbolj prometni cesti, ki je ta čas še vedno močno obremenjena s turističnim prometom. Kljub temu, da občinski svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, v sodelovanju z delavci postaje milice na Jesenicah in delavci prometne milice v Kranju že nekaj let namenljajo veliko pozornost in aktivnost za čimvečjo varnost otrok in mladine v prometu, je potrebno nenehno opozarjati na to tako starše, kot ostale udeležence v cestnem prometu, predvsem voznike motornih vozil, da bo akcija »varnost otrok in mladine v cestnem prometu« uspešna le, če bodo tudi oni pri tem z vso prizadevnostjo sodelovali.

Kljub številnim preventivnim ukrepom — določanje in navajanje otrok na najvarnejše poti v šolo in nazaj domov, na avtobusnih postajah, od koder se prevažajo otroci v šolo posebne oznake, prometni znaki in talne označbe pred šolami, in letos še kot novost za otroke, ki bodo obiskovali malo šolo in učence prvih razredov osnovne šole obvezno nošenje rumene rutice, ob zmanjšani vidljivosti pa tudi odsevnik (kresničko) — je seveda prvenstveno varnost otrok in mladine na cestah odvisna od bolj ali manj kulturnih voznikov motornih vozil. Zato je uspeh akcije, da bi čim bolj zmanjšali krvni davek naših otrok na cestah, odvisen tudi od zavestnega in kulturnega vključevanja v akcijo tudi vseh voznikov motornih vozil.

Zelo veliko pa poleg prosvetnih delavcev, delavcev milice in drugih dejavnikov za preventivno delovanje v cestnem prometu, lahko naredijo tudi starši z živo besedo in lastnim zgledom. Z živo besedo morajo svojim otrokom prikazovati vse možne nevarnosti v cestnem prometu, jih usmerjati na najbolj varno pot v šolo in iz šole, ki jo bodo otrokom razložili v šoli, opozarjati na kulturno vedenje oziroma hojo v šolo iz in šole in podobno. Za vsem tem pa seveda morajo stati tudi s svojim osebnim zgledom, kajti niso tako redki primeri, ko starši ob otrokih ali z otroci prehajajo prek cestišča tam, kjer ne bi smeli, otroci pa, zakaj, če gre lahko oče ali mati, zakaj ne bi še jaz, vendar njegova pamet ne presodi pravilne razdalje in nesreča je tu.

Vozniki motornih vozil in ostali udeleženci v cestnem prometu — imejte vedno pred očmi, da so na cesti tudi otroci in mladina. Rumena rutka in kresnička pa naj vas vedno na to opozarjata!

Siemag valjni stroj v hladni valjarni na Jesenicah (foto I. Kučina)

Železarski globus

SOVJETSKA ZVEZA

V tekoči petletki, ki bo zaključena v letu 1984, je bilo do tega leta predvideno povečanje proizvodnje surovega jekla v sovjetskih železarn s 150 milijonov ton na 169 milijonov ton. Vendar kaže, da bo glede na v preteklih dveh letih dosežene rezultate, ta cilj težko doseči. Poleg tega bodo v bodoče usmerili investicije v železarski industriji bolj v izgradnjo novih železarn, kot v rekonstrukcijo in modernizacijo obstoječih.

JAPONSKA

Japonsko združenje za železo in jeklo predvideva, da se bo v letošnjem gospodarskem letu (april 1983 — marec 1984) že četrto leto zapored zmanjšala proizvodnja surovega jekla v japonskih železarnah na 93 milijonov ton, kar je za 3,3 milijone ton ali 3,4 % manj kot v istem obdobju lani. Domača potrošnja jekla je predvidena v količini 52,2 milijona ton, kar je tudi za 3,7 % manj kot v

preteklem letu. Poraba v elektro industriji se bo povečala za 3,6 %, medtem, ko bo v vseh ostalih industrijskih vejah od 2,1 do 5,6 % nižja. Pri japonskem izvozu računa združenje da bo ostal približno na isti ravni kot lani, in sicer na okoli 29,3 milijonov ton.

JAPONSKA

Tudi japonska podjetja, ki izdelujejo feromangan čutijo recesijo, ki že nekaj let vlada v železarski industriji. V letošnjem gospodarskem letu (april 1983 — marec 1984) bodo nabavile samo od 750.000 do 800.000 ton manganove rude, kar je v primerjavi s predhodnim letom za okoli 40 % manj. Vzrok je v velikih zalogah rude in zmanjšanem povpraševanju železarn. Več kot 50 % te rude dobavlja Južnoafriška republika, ki je bila prisiljena za 15 % znižati ceno rude in podobno se je zgodilo tudi drugim dobaviteljem. Čeprav so bili japonski proizvajalci te zlitine uspešni pri zniževanju cene rude, niso uspeli pri zmanjševanju uvoza feromangan. Posebno Južnoafriška republika je zmanjšala težave pri izvozu manganove rude s povečanim izvozom feromangan.

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Od zadnjega pregleda — če se ne motim, je bil objavljen v 16. letošnji številki — se je nabralo že kar precej novosti. Pričujoči pregled obsega obdobje od aprila do konca julija.

Če izvzamem novi zbirki kriminala (KRIMI in LABIRINT) ter zbirko LARA, smo dobili razmeroma malo lahkih prevodnih del. Govorim o romanih, za katere nam ni treba delati reklame, saj ljudje »že vedo«. Od kod? Kajpak od prijateljev in znancev, saj dober glas seže tudi v deveto vas, tudi pri knjigah. In tudi čez Karavanke: nemško pisateljico Uto Danello poznajo nekateri že iz izvirnika in pravijo, da Stella Termogen, ki smo jo dobili v prevodu, niti ni njen najboljši roman. Verjamem — ali pa tudi ne. Zase vem, da me je presunil že priimek junakinje, še bolj pa zunanja oprema knjige: spominja namreč na zagrebške slikarice, ki jih mamice tako radi kupujejo svojim malčkom. — Končno bi lahko pri lažji književnosti omenil še Williija Heinricha oziroma njegov roman v slovenskem prevodu: **Sam proti Palermu**.

Novosti iz prej omenjenih novih zbirk bom naštel brez posebnega komentarja.

Torej, KRIMI: M. Sjöwall: **Pri-skutnež**; D. Rutherford: **Morilci v črnem usnju**; F. Durrbridge: **Očala**; J. C. Chase: **Šibka točka**. — LABIRINT: Le Carré: **Vohun**; E. S. Gardner: **Krivoprišna papiga**; J. Tey: **Gospodična Pym**; R. Chandler: **Nikoli več na svidenje**. — In končno LARA: Wibberley: **Črni Nyall**; H. Robbins: **Ljubezen s tujcem**.

Toliko o krimičih in limonadah: s seznamom sem hotel ustreči bralcem, ki prihajajo v knjižnico pripravljeno, t. j. s seznamom začetnih knjig. Če so ti seznamu narejeni na podlagi prej omenjenega dobrega glasu, nastajajo težave, ko skušajo knjižničarji iz povedanih naslovov uganiti prave. O tem ni vedel povdati več resničnih zgodbic, najboljša se mi zdi tista, ki se mi je primerila pred desetletji: neka igralka je hotela roman z naslovom **Lucija, pridi ven!** Ni bilo lahko uganiti, da se za tem skriva Stendhalov **Lucijan Leuwen**. Ost je v tem, da se »Leuwen« sliši podobno kot »le ven«.

Dovolj bo šale, od lažje prehajamo k »srednji« književnosti. Dvoje naslovov, osem zvezkov. Nova Michenerjeva epopeja **Zaliv** ima štiri knjige — in prav toliko jih ima **Palaca vetrov**, katere avtorica je indijska Angležinja M. M. Kaye. Torej gre za nekakšno kulturno posredništvo — podobno kot pri P. Buckovi in pri Han Suyin.

Kar zadeva izvirno slovensko književnost, bom tokrat začel z »domaćimi« romani in povestmi. Avtorji so med odjemalci že dovolj znani. Torej: J. Munih-Petrič: **Sovraštvo ni večno**; J. Švajncr: **Prelom**, pa še **Oči in srce**; S. Petek: **Skrivne vezi**; K. Leskovec: **Hudi dol**. (Tu naj omenim, da smo vse te knjige kupili tudi vašim knjižnicam.)

V bližino ljudske povesti sodi, tudi novi roman S. Rozmana **Tudi sneg je lahko ljubezen**. (Kako domiselni so nekateri pri izumljanju izvirnih naslovov!) — Romane iz zadnje vojne in memoarsko literaturo navadno navajam kar skupaj. J. Švajncr: **Čuden dan v Bukevci**. Knjigo **Ej, življenje** je napisala N. Kraigherjeva, začelo se je v **Dunkerquu** pa v Jeriha.

To, kar sledi, pa niso ljudske povesti. O **Zivalskem krogu** V. Kavčiča sem že poročal; **Proletarec** M. Slane zbuja pozornost s podatkom, da je prebil nekaj let v bunkerju; namreč, ne avtor, pač pa knjiga. Sveta neumnost ali kaj? Prav tako bi lahko dali v bunker (pa jih menda niso?) naslednje nove slovenske knjige: **Ods-vitanja** N. Koširja, **Sabija** S. Kuščer-ja, **Bitko proti prahu** M. Švabiča, — ali pa vsaj **Pasjo ovratnico** avtorice S. Dimic. Mogoče bi jim to kaj pomagalo. Tako pa domnevam, da jih »ljudstvo« ne bo bralo, pač pa — upajmo — bolj ali manj osveščeni posamezniki s takim ali drugačnim okusom.

Pač pa bi moral tam zgoraj pri knjigah za ljudstvo omeniti še Potrčevo zbirko z zgovornim naslovom **Kako smo se ženili**; pa še kakšno izmed šesterih knjig Potrčevega izbira-

nega dela. (Naj naštejemo naslove: **Kočarji**, **Navzkrižja**, **Grudje**, **Krefli**, **Koraki** in **Besede**.)

J. Javoršek se še ni naveličal zlivati ogenj in žveplo na sodobnike. Vsakdo sicer ve, da je to umetni ogenj, ki ne povzroča opeklin. Pravzaprav bi bilo treba to zrnje presejati, ločiti peklenske zarotitve od stavkov, ki iščejo resnico o avtorjevi družinski tragediji; ta pa je zanj neke identična z našo narodno tragedijo — zato tej zgodbi ne pridemo do konca. Javorškovi novi knjigi **Adamovo jabolko**, priznam, tudi nisem prišel do konca.

Zdaj sem ugotovil, da sem pozabil omeniti še nekaj novih prevodov. S. Lema **Eden** je kajpak znanstvena fantastika. Težje pa bi našli primeren predalček za **Aronovo palico** D. H. Lawrencea in za tri sodobna dela: za **Hermilino Večerno svetlobo**, **Handkejevo Napačno kretanje** in P.

PREGOVORI IN REKI V ŠALJIVI PREOBLEKI

Moč duha moža je merljiva s številom žena, ki so ob njem zahrepenele po življenju na kakšnem samotnem otoku.

Pravijo, da so že včasih živila ljudstva, ki so kar naprej proslavljala mrtve, ker niso dovolj spoštovala živih...

Med sorodniki so najzgovornejši ostanki ljudožerstva.

Bilo bi-bi bilo-naj bi bilo-bilo naj bi-bi naj bilo- pet minut pred dvanajsto!

SOCIALISTIČNA USMERJENOST MLADEGA RODU NI ŽE V NAPREJ ZAJAMČENA IN DANA SAMA PO SEBI

O težah za razpravo in sklepe o aktualnih idejnopolitičnih vprašanjih položaja, družbenopolitičnega organiziranja in delovanja mladih, ki jih daje v razpravo delovna skupina vsem organizacijam in organom zveze komunistov, kot pripravno na sejo centralnega komiteja ZKS, smo razmišljali že v prejšnji številki **Železarja**. Da bi o tem spodbudili razpravo tudi v naši železarni in občini, se k tezam še vračamo.

Kljub temu, da socialistična samoupravna družba daje velike možnosti za afirmacijo mladih in njihovo vključevanje v družbeno življenje in delo in da mladi živijo in delajo v novih, bolj demokratičnih in humanih družbenih odnosih, si ne bi smeli delati utvar, da je zaradi tega socialistična usmerjenost mladega rodu že naprej zajamčena in dana sama po sebi. Za tako usmerjenost se je potrebno nenehno boriti z nadaljnjo demokratizacijo in razvojem socialističnih samoupravnih odnosov ter krepitvijo tehnično-tehnoloških in družbeno-kulturnih temeljev. Le taka usmeritev in seveda doseženi rezultati, odpirata mladi generaciji jasne in boljše perspektive, za katere jih bo potrebno pa tudi možno angažirati.

V mladih se bo razvijala socialistična samoupravna opredeljenost, če bodo lahko tudi dejansko in odgovorno prevzemali družbene naloge in se, povezani s silami družbenega napredka, enakopravno vključevali v odločanje o vseh družbenih zadevah. Prav v tem pa je družbena vloga zveze socialistične mladine, da organizirano zagotavlja možnosti za širše in hitrejše vključevanje mladih v družbeno življenje.

»Nezadovoljstvo z obstoječim kot značilnost in gibal našega razvoja,

ki ga mladi izražajo na svojstven način«, navajajo teze, »je napredno le tedaj, če deluje kot ustvarjalna sila nadaljnega razvoja socialističnega samoupravljanja. Napredni interesi mladih ne morejo obstajati mimo in zunaj razvoja socializma in krepitve družbene vloge delavskega razreda in vseh delovnih ljudi. Zato je iluzija razmišljanje, da lahko mladina sama po sebi, kot družbena skupina, uresničuje vizijo družbenega napredka. To vizijo ustvarjajo najnaprednejše družbene sile z zvezo komunistov na čelu, katerih sestavni del so tudi mladi.«

Sedanje težke in zaostrene družbenoekonomske razmere slabšajo tudi družbenoekonomske in socialni položaj mladih, ki se še posebno odraža na področjih izobraževanja, zaposlovanja in stanovanjske problematike. Vse to je vplivalo na aktivnejše in ustvarjalnejše delovanje mladih, da se presežejo ti problemi, vpliva pa tudi na apatijo in destruktivno vedenje nekaterih mladih. »To«, navajajo teze, »je tudi izziv in spodbuda za delovanje zveze komunistov med mlado generacijo in njeno večje angažiranje, saj pomeni uresničevanje gospodarske stabilizacije boj za preseganje sedanjih zaostrenih razmer. Zato je uresničevanje dolgoročnega programa družbenoekonomske stabilizacije najširša podlaga za mobiliziranje in angažiranje mladih.«

»Temelj za družbenopolitično organiziranje mladih«, navaja gradivo, »so njihovi skupni interesi, da se bojujejo za samoupravljanje, za enakopravnost, bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti, za krepitev neodvisne in neuvrščene politike. To pomeni hkrati nadaljevanje in razvijanje tradicije našega revolucionarnega gibanja in prevzemanje odgovornosti za varstvo pridobitev naše revolucije. Zato je pomembna aktivnost mladih v vseh oblikah splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite in odgovornost zveze socialistične mladine in vseh subjektivnih sil za množično organiziranje in vključevanje mladih v samozaščitne in obrambne aktivnosti.«

Gradivo navaja, da sedanje razmere v svetu — zaostrovanje mednarodnih političnih in gospodarskih odnosov, stopnjevanje medblokovske napetosti zaradi oboroževalne tekme, brezobzirno delovanje s pozicij sile, teptanje suverenosti držav in drugih načel, na katerih temelji sistem kolektivne varnosti in miru — med delavci in delovnimi ljudmi, s tem pa tudi med mladino, povzroča-

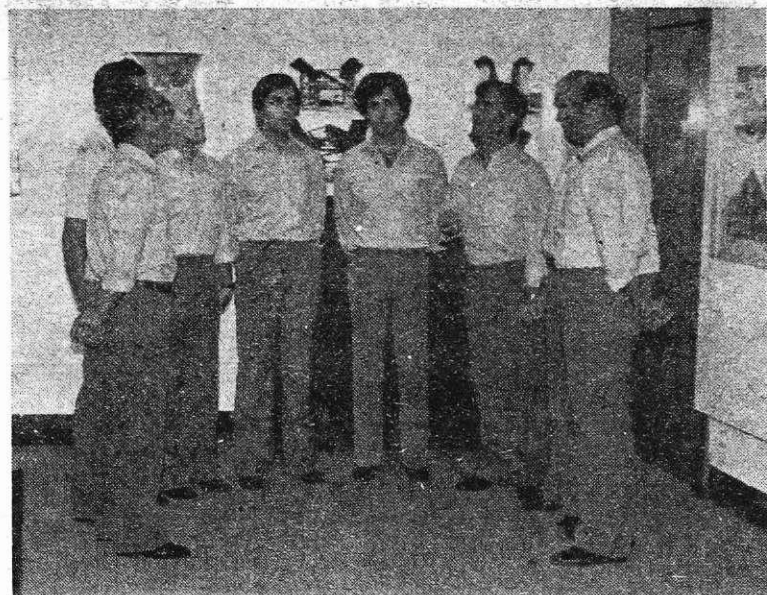
G. Evanderja **Ponedeljke** s **Fanny**. Upam si reči, da bodo ljudje brali prav to zadnjo. Avtor je Šved, vreden naslednik tistih svojih rojakov, ki nam, od Strindberga dalje, govorijo o življenju brez olepšav.

Mnogo pišejo o tem, da bi morali pri nas izdajati več prevodov iz jugoslovanskih jezikov. Znano pa je, da ti prevodi nimajo uspeha pri naših bralcih. Komu v prid bi bilo to? Zdi se mi pametno, da prevajamo tista dela, ki bodo našla pot med bralce. Verjetno so tudi založniki istih misli,

le da tega ne razglajajo. Zavedati pa bi se morali še tega: Slovenci, ki zares poznajo in ljubijo književnost bratskih narodov, jo navadno berejo v izvirniku. No, v tem obdobju je izšel samo en prevod iz srbohrvaškega jezikovnega območja: **Draškovičev Sodnik**.

Naj za konec zapišem še naslove novih pesniških zbirk. T. Šalamun: **Glas**; V. Memon: **Flamenko na sodu smodnika**; Matej Bor: **Podoknice tišini**.

Marko Hudnik

Oktet DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica-Breznica poje na slovesnosti ob otvoritvi razstave Jaka Čopa »Kozolci na Slovenskem« v razstavnem salonu DOLIK na Jesenicah. V njem nastopajo: Franc Legat kot I. tenor, Niko Bernard in Janez Legat kot II. tenor, Marjan Jemec, Stane Lužnik in Janez Eržen bariton ter Jože Legat in Stane Dolžan II. bas. (tekst in foto: B. Blenkuš)

ZA ZAČETEK PRAZNOVANJA KRAJEVNEGA PRAZNIKA SREČANJE 80 IN VEČ LET STARIH KRAJANOV

Društvo upokoencev Javornik-Koroška Bela že več let organizira v počastitev krajevnega praznika KS Javornik-Koroška Bela — 4. septembra, srečanje članov društva in njihovih svojcev, starih osemdeset in več let.

Na letošnje srečanje smo v večletni tradiciji, čeprav niso članice društva. Glede na to, da društvo nima njihovih rojstnih podatkov, jih nismo mogli vabiti osebno, vendar smo jih vabili prek svojih članov. Dogovorili smo se tudi, da člani, ki ne morejo priti sami, lahko spremlja eden od svojcev, ne glede na starost.

V letošnjem letu imamo kar 86 članov, starih osemdeset in več let, od teh je 45 žensk ali 52,32 % in 41 moških, ali 47,68 %. Starejših od 85 let pa je 21 članov, od tega 17 žensk ali 80,95 % in štirje moški ali 19,05 %.

Najstarejša članica Marija Jurca je rojena 14. decembra 1890, najsta-

rejši član Franc Srebrnjak pa 31. oktobra 1895.

Podatki kažejo, da imajo ženske daljšo življenjsko dobo. Zanimiv je podatek, da je med tistimi, ki so stari več kot 85 let, kar 80,95 % žensk. Naša najstarejša članica je še kar pri moči in se bo prav gotovo srečanja udeležila.

Letošnje srečanje, ko društvo praznuje tridesetletnico organiziranja dela, bo verjetno še bolj prijetno. Računamo pa tudi na dobro udeležbo.

Stane Torkar

ZAGOTOVITEV PITNE VODE JE PREDNOSTNA NALOŽBA V RADOVLJIŠKI OBČINI

Oskrbo z vodo so si v radovljiški občini v komunalnem gospodarstvu zadali kot prednostno nalogo. Vendar problem ni tako enostaven, kot bi si mislili, posebno še, ker je potreba po vodi zaradi nepričakovano velike stanovanjske gradnje v drugi polovici poveljnih let in razvoja gospodarstva toliko večja.

Pri tem so se usteli skoraj po vsej Sloveniji in ne le na Bledu, kjer so po vojni enkrat že gradili nov vodovod. Bled z vso okolico je imel vsa zadnja leta težave z vodo, prav tako Lesce, pa tudi Kropa s Podnartom, Dobrava, Kamna gorica. Zahtev je bilo vedno več, svoje pa je zahteval tudi razvoj turizma, ki zlasti na Bledu zahteva velike količine vode.

Predlogov za rešitev oskrbe z vodo je bilo več, vendar je na koncu zmagala le najbolj prečiščena rešitev — zagotoviti vodo iz Radovne.

Prve raziskave so pokazale, da je vode dovolj in da je tudi kvalitetna. To so ugotovili že takrat, ko so preiskovali vodo za potrebe izgradnje triglavskih žičnic. V Krmi so bile narejene tri vrtnice in desetletna opazovanja so pokazala isto sliko kot v zadnjih letih pri Ovčjih jamah v Radovni. Vsa ta opazovanja, ki jih je beležil v najbolj sušnih in najbolj deževnih dneh Stanko Dežman iz Sp. Gorij, bi bilo dobro shraniti.

Potrebe, ki jih načrtujejo na blejskem, leškem in radovljiškem področju, kažejo, da bi do leta 2025 potrebovali okoli 400 litrov vode na sekundo. Zadnje preiskave, ko so vodo že »pripeljali« do krniškega mostu, pa kažejo, da je vode tudi do 550 litrov na sekundo. To pa bi zadostovalo za vse načrtovane potrebe.

Kako pa je z realizacijo tega, kar precej drznega programa? Radovljiški komunalci so prizadevni, vendar dela potekajo počasi in zaradi inflacijskih tokov se celotna naložba ne prestopa draži.

V letošnjem letu naj bi dokončali zajetje v Ovčjih jamah, cevovod pa potegnili do Krnice. Vse to pa naj bi stalo skupaj s projekti in vsemi ostalimi stroški okoli 64 milijonov dinarjev. Že prihodnje leto pa naj bi vključili Bled v to novo vodovodno omrežje, za to pa bo potrebno odšteti še 135 milijonov dinarjev. S tem bi bil rešen Bled z vso okolico, seveda pa tudi Gorje z vsemi okoliškimi vasi do leta 2025.

Ker je vode dovolj, naj bi jo speljali še dlje, tja prek Dob-Lesc v Hraše in pozneje (v kolikor bi bila potreba) še dlje proti Kropi, Podnartu, Dobravi. Seveda je to daljna bodočnost. Vendar je v programu, da do Lesc priteče voda iz Radovne v letih 1985—86. To naj bi bilo za nadomestilo za napeljavo vodovoda iz Završnice — verjetno pa je to mnogo bolj primerna in tudi utemeljena rešitev.

Za vsa ta dela pa je potrebno zbrati kar 320 milijonov dinarjev. Za letošnjo etapo je denar zagotovljen, za

naslednje pa še ne. To so res ogromna sredstva in zato se bodo o tem čim prej morali opredeliti delavci v združenem delu pa tudi v občinski skupščini. Šele potem bodo odločali, ali bodo z gradnjo vodovoda nadaljevali ali bo treba še malo počakati.

Pri tem ne smemo pozabiti, da bo Blejce prizadejala še druga obveznost — kanalizacija, ki bo zahtevala izredna sredstva, če bomo le skušali povezati vsa blejska naselja s primarnim kanalizacijskim omrežjem, na koncu pa postaviti še čistilno napravo! To pa zahteva sanacija jezera!

Tako so v radovljiški občini res pred težkimi problemi, ki so jih v zadnjih letih zaradi prepočasnega reševanja preveč zanemarili!

Božo Benedik

Kadar te mečejo v gobce morskim psom, nisi več prepričan, da je življenje močnejše od smrti.

O vsem mi lahko pripovedujete »pravljice«, le o otrocih nikar, ker bom streljal...

V opičjem zooškem vrtu si boste lahko ogledali poslednji primerek: homo sapiensa.

Benjamin GRACER

»KJER JE VOLJA, TAM JE POT«

Stari nomadi in vikingi, morjeplovci, za njimi pa tudi naši pastirji, lovci in iskanci rudnih bogastev in zdravilnih zelišč so znali izredno ceniti lepoto in bogastva narave. Narava jih je hranila in bogatila z duhovnimi in fizičnimi vrednotami.

Po neke so prebivalci vseh celin vedno bolj postajali sužnji civilizacije, tehnike in industrije. Prepozno so se zavedali, da jih je nova oblika kulture in življenja oropala mnogo tistega, kar jim je v prvobitni podobi in naravnem izobilju darovala narava.

Ljudje vseh narodov so s civilizacijo obubožali in postali sužnji vsakdanjega življenja, kljub temu, da so jih številni modrci nenehno opozarjali, naj se čim prej vrnejo k naravi. Veliki, svetovno znani prirodoslovci, pesniki, pisatelji in raziskovalci Dante Alighieri, Francesco Petrarca in za njima

številni drugi so iz leta v leto in stoletja v stoletje nenehno usmerjali kompas življenja na svetu v lepoto in bogastvo naravnih lepot travnikov in gozdov ter veličino gora, ki so kipele v nebo in vabile, ker so dajale neizmerno veliko zraka in sonca. Zelja po nečem novem, nedoživljenem in nepoznanem je bila nenehno prisotna pri vseh najzgodnejših ambasadorskih svobode.

Jean Jacques Rousseau (1712-1778), veliki francoski prepoveditelj, je bil med prvimi, ki je vsemu propadajočemu svetu neustrašeno zaklical: »Nazaj k prirodi!« Tedaj so se vzdramili tudi drugi, ki so želeli človeštvo nujno potrebnega prepoveda in vzpona iz nenehnega zaslužnjevanja.

Val francoske revolucije (1789) je pljusnil prek vse Evrope in je še prav posebej odjeknil v alpskih deželah. Sij alpskega planinskega sveta z neizmernim bogastvom alpskega planinskega cvetja, s svežim zrakom gozdov in lepoto ter veličino v nebo segajočih skalnih vršacev je postal srčna vaba mnogih, vsega lepega in mogočnega oropanih ljudi.

Angleži so se tedaj počutili najbolj ogrožene, zato so njihovi prosvetlenci leta 1857 prvi ustanovili planinsko organizacijo Alpine Club Anglije. Angleži, izraziti ljubitelji in častilci naravnih vrednot so pred 126 leti dali začetni znak za nujen prepoved človeštva. Alpine Club Anglije je močno odmeval po Evropi. Njihovo življenjsko geslo je bilo: »Kjer je volja, tam je pot!« Z vsem svojim ogroženim bistvom so se zanašali na voljo, ki jim je bila gonilna sila prepoveda. Tedaj so verovali, da so našli najpomembnejšo telesnovzgojino in športno zvrst, ki je edino jamstvo za lepše in boljše življenje človeštva. To so hoteli razširiti med vse ljudi, ki so se čutili ogrožene zaradi tedanjega življenja. Za Alpine klubom so se naglo rojevale tudi številne druge planinskoalpinistične organizacije pri vseh narodih Evrope, kjer se je v izobilju ponujala lepota gorskega sveta. Naglo se je rojevala ljubezen do aktivnega množičnega planinstva, vrhunškega plezalnega športa in ekstremnega alpinizma. Po vzoru ljubiteljev in obiskovalcev gora na Otoku so bile ustanovljene mnoge nacionalne planinskoalpinistične organizacije v Italiji, Švici, Franciji, Avstriji, Nemčiji in drugod. Pred 117 leti (leta 1866) je bil France Kadilnik pri nas prvi znanilec planinstva, ki je dobilo svojo organizacijo šele 27 let pozneje. Doktor Henrik Tuma je šele mnogo pozneje (leta 1905) v Sarajevu ustanovil prvo internacionalno turistično in planinsko organizacijo pri nas, aktivno pa so začela delovati številna društva prijateljev narave.

Ljubitelji in obiskovalci gora so tako dobili največjo telovadnico in stadion, katera sta bila tudi najcenejša. Množični sprehodi po travnikih in skozi zelene gozdove ter hoja v gore so danes še bolj potrebni delovnemu človeku, da si nabere nove psihične in fizične moči za potrebe jutrišnjega dne. Planinci nimajo omejenega časa in prostora. Svoje množične aktivnosti lahko gojijo neomejeno vse leto. Planine poživljajo voljo do življenja, so neizmerno pestro in bogato vežbališče. V lepoti in bogastvu narave se nenehno krepijo, lepota travnikov, polj in gozdov pa nam privablja radost in sto drugih užтков. Mik hoje nas vabi v vse predele planinskega sveta, mimo potokov in rek k slapovom in jezerom, kjer najdemo toliko nepozabnih in doživljajev spominov, ki nam delajo življenje lepo in prijetno. V planinskem svetu je skritega še toliko neizkoriščenega bogastva za ljudi iz mest in industrijskih središč, sredi asfalta in betona, hrupa in prahu.

Izletniki, turisti in planinci so v zadnjem času postali bogati lastniki tega neizkoriščenega bogastva in lepote planinskega sveta. Stopite tudi vi, stari in mladi, možje in žene, pogumno na planinsko pot prek travnikov in skozi gozdove vedno višje in višje. Ustavite se na udobnih razglednih počivališčih, povzpnite se na vrhove, odkoder je pogled na našo domovino tako mogočen in nepozabno lep. S seboj povabite tudi prijatelje, katere nameravate navdušiti za vse lepo in enkratno. Čim več nas bo, tem bolj praznično bomo počastili visok delovni in življenjski jubilej našega množičnega planinstva na Stolu, Golici ali Triglavu. Vsem natežaj odprimo vrata in jim pokažimo pot v čudovito bogat svet naših gora, kjer je toliko lepote, zdravja in mira.

Zurco

STANE KOBLJAR

Najlepše besede ne morejo opisati tistega, kar občutiš ob nenadni trpki izgubi tovariša iz planinske naveze, tovariša iz vsakodnevne snavljanja načrtov za nadaljnje delo v planinstvu in reševalni službi.

Bil je eden redkih zagriženih, tih planinskih, reševalnih in športnih garažev, ki si je napisal v knjigo življenja ugled samo in predvsem s svojim delom, brez besedovanja. Morda bi bilo stotine in stotine strani premalo, če bi hoteli opisati vse njegovo delo na brezštevilnih sestankih, na delovnih in reševalnih akcijah, pri šolanju reševalcev in vodnikov plazovnih psov in pri organizaciji tečajev.

Izučil se je mizarske obrti in še kot vajenec je že sodeloval v alpinističnem in smučarskem odseku jeseniške »SKALE«. Hitro je napredoval kot plezalec in kot smučar. Startal je na nešteti klubskih, medklubskih in tudi državnih prvenstvih in bil vedno med najboljšimi, tako ga je pot pripeljala tudi v državno reprezentanco. Zastopal je državne barve že pred vojno, po vojni pa je startal v reprezentanci leta 1946 v Romuniji in v Avstriji in leta 1947 v Švici. Pred vojno je startal v Italiji na Kaninu in v Sestrierih.

Po vojni je deloval tudi kot trener jeseniške mladine in kot trener ženske državne reprezentance. Vodil je nešteto tečajev za izpopolnjevanje smučarskega znanja gorskih reševalcev v vožnji z akcia čolnom.

Njegovo delo pri GRS je bilo pomembno predvsem pri vzgoji in neprestanem ponavljanem šolanju reševalcev.

ki morajo biti vedno in neprestano v najboljši formi in Stane je znal poskrbeti za to. S kritično besedo je vedno nad vse objektivno ocenil vsako vajo in vsako reševalno akcijo in njegova zasluga je, da jeseniški reševalci niso odpovedali niti v najtežjih preizkušnjah. Kot instruktor je sodeloval v vseh predelih Jugoslavije.

Od 30. marca do 8. aprila 1957 je sodeloval v tekmovalni ekipi GRS v Zakopanah na Poljskem, od 8. do 12. aprila 1960 je sodeloval v ekipi jugoslovanskih reševalcev na mednarodni GRS tekmi v Garmisch-Partenkirchenu v Nemčiji in tudi na mednarodni GRS tekmi v Davosu v Švici. Povsod je bil član ekip, ki so bile pohvaljene.

Njegova neutrudljivost pri delu za planinstvo, smučarstvo in reševanje v gorah je lahko poplačano samo z ugotovitvijo, da nam bo manjkalo, da se tolikšna prizadevnost ne da nadomestiti.

Za svoje človekoljubno delo je prejel mnoga visoka odlikovanja predsedstva republike in športnih organizacij.

Med vojno ni stal ob strani. Bil je kurir NOB v jeseniški okolici. Nevarna pota, kurirske steze, globoki sneg in ledena savska voda bi lahko marsikaj povedali o partizanu v akciji.

Mladi reševalci bodo ohranili njegov lik in trajnem spominu: njegovo mirno preudarno besedo, kritično-objektivno analizo dogajanj in človeški odnos do ljudi in tovarišev v reševalni službi.

Stane, hvala ti za vse!

GRS JESENICE

PRVENSTVO ŽELEZARNE V PLAVANJU ZA LETO 1983

Komisija za športno rekreacijo pri sindikatu Železarne v izvedbi plavalnega kluba Jesenice organizira 31. avgusta ob 17.30 v kopališču v Ukovi prvenstvo Železarne v plavanju.

Tekmovanje bo v ženski in moški konkurenci. Tekmovalci bodo razdeljeni po starostnih skupinah, in sicer: ženske — do 35 let (pršno in prosto), nad 35 let (pršno in prosto); moški — do 25 let (pršno in prosto), od 25—35 let (pršno in prosto), od 35—45 let (pršno in prosto) nad 45 let (pršno in prosto).

Plava se 50 m pršno slog, 50 m prosto in štafeta 4 x 50 m prosto (samo moška konkurenca). Vsak plavalec lahko nastopi trikrat, in sicer: 50 m pršno, 50 m prosto in v štafeti 4 x 50 m prosto. Starejši tekmovalci lahko nastopi v mlajši skupini, mlajši pa v starejši ne more nastopati. Za ekipno uvrstitev se šteje seštevek časov treh plavalcev iz starostnih skupin do 25 let, od 25—35 let, boljši čas nad 35 let ter čas štafete.

Za štafeto plavajo iz vsake starostne skupine po en tekmovalce. Število prijav je neomejeno, enako velja tudi za štafete, vendar se šteje čas samo ene štafete, ostale plavajo izven konkurence.

Prijave sprejema vodja tekmovanja na dan tekmovanja od 16.30 do 17.30.

OBČINSKO PRVENSTVO V PLAVANJU

Na osnovi letnega programa športno rekreativnih tekmovanj komisija za množični šport in rekreacijo pri ZTKO Jesenice razpisuje občinsko prvenstvo v plavanju za leto 1983, in sicer v:

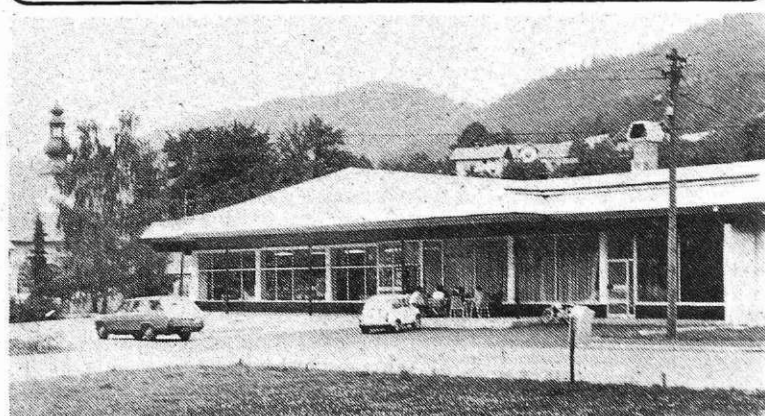
PETEK, 2. septembra, ob 16.30 na kopališču Ukova na Jesenice, v izvedbi plavalnega kluba Jesenice.

Pravico do nastopa imajo občani občine Jesenice, starejši od 15 let. Prvenstvo je za posameznike in posameznice (pravice do nastopa nimajo registrirani tekmovalci).

Prvenstvo bo potekalo v naslednjih disciplinah: 50 m prosto moški in ženske, 50 m pršno moški in ženske in štafeta 4 x 50 m prosto, ki pa je lahko mešana in iz poljubnih razredov. Štafete se prijavijo takoj po končanih posameznih disciplinah.

KATEGORIJE: A — do 25 let (letnik 1958 in mlajši), B — od 25 do 35 let (letnik 1948 do 1957), C — od 35 do 45 let (letnik 1938 do 1947) in D nad 45 let (letnik 1937 in starejši).

Pismene prijave z navedbo imena, priimka, letnico rojstva in ustreznega razreda sprejema ZTKO Jesenice, Ledarska 4, Jesenice do 2. septembra oziroma eno uro pred pričetkom tekmovanja.

Nova trgovina na Blejski Dobravi (foto I. Kučina)

Gradnja obvoznice na Jesenice (foto I. Kučina)

USPEŠNO DELOVANJE BORCEV NOV V KS STANETA BOKALA

Na redni seji članov odbora krajevne organizacije ZB NOV krajevne skupnosti Staneta Bokala so poročali o poteku prireditev v počastitev občinskega praznika, o srečanju borcev NOV te krajevne skupnosti in drugih zadevah. Pri tem so ugotovili, da so vse prireditve potekale v redu.

Poseben lep in prijeten je bil pohod mimo obeležij NOB. O manj uspelem kolesarskem krogu pa so menili, da bodo prihodnje leto morali več narediti glede obeščenja, oziroma boljše udeležbe.

Na seji so se dogovorili, da bo letošnje srečanje borcev NOV te krajevne skupnosti v soboto, 27. avgusta, ob 14. uri pri Gožu. Pripravili bodo vse potrebno, da bo srečanje prijetno. Prijave bodo zbrali od 23. do 24. avgusta.

Predsednik krajevnega odbora Gabrijel Divjak je poročal, da je v času od oblikovanja novih krajevnih skupnosti (to je v nekaj več kot pol leta) umrlo kar devet članov ZB NOV. Od vseh so se na grobu na

ustrezen način poslovili. Pri tem so ugotovili, da je na njihovem območju umrljivost borcev NOV zelo velika, tudi zato, ker se v tej krajevni skupnosti nahaja dom ostarelih, v katerega med drugimi prihajajo tudi ostareli borci NOV iz vse jeseniške občine.

Na seji so obravnavali nekaj primerov socialne ogroženosti članov, ki prejemajo stalno ali so prejeli enkratno pomoč.

Lep odnos ima odbor tudi do nepokretnih borcev, katere so za praznik borcev obiskali in jih obdarili. Navedli so nekaj aktivnosti, ki jih čakajo v prihodnje, kot je udeležba na srečanju na tromeji in na proslavi 40-letnice IX. korpusa, ki bo 11. septembra v Novi Gorici, priprava srečanja borcev NOV, ki so starejši od 80 let, in drugo.

B. B.

NA ZAČETKU GRADEC

Hokejska sezona se je v dvorani v Podmežakli že začela tudi uradno s predstavitveno tekmo med Jesenicami in Kranjsko goro, ki je bila v sredo. V soboto, 27. avgusta, ob 19.30 pa se ljubiteljem hokeja obeta prvi začetek sezone. V dvorani v Podmežakli bo namreč gostovalo znano avstrijsko moštvo ATSE iz Gradca, ki je bilo v zadnjih sezonah uspešnejše v dvo-
bojih z jeseniškimi hokejisti.

Ko smo že na začetku letošnje hokejske sezone, omenimo tudi oddajo »V ŽIVO« radia Triglav Jesenice, ki je bila prejšnji četrtek, v kateri so tisti, ki vodijo jeseniški hokej, skušali predstaviti trenutno stanje in razvojne cilje. Odgovarjali so tudi na številna vprašanja, ki so jih zastavljali poslušalci Udeleženci oddaje so bili: predsednik HK Jesenice Božo Bartelj, podpredsednik Marjan Jelovčan, predsednik tehnične komisije Roman Smolej, predsednik strokovne komisije Franc Smolej, predsednik kadrovske komisije Stefan Škerbič, predsednik propagandne komisije Franc Košir, trener prvega moštva Jesenic Boris Svetlin in igralec prvega moštva Zvonko Suvak.

Oddaja, ki je trajala slabi dve uri, je nakazala nekatere probleme, ki spremljajo to športno panogo na železarskih Jesenicah. Problemov je sicer veliko, vendar se jih da s smotrnejšim koriščenjem družbenih sredstev le prebroditi. Res je sicer, da je za letošnjo sezono precej manj sredstev, v primerjavi z lanskimi, vendar pa so v klubu začrtali smer, po kateri bo potrebno iti. Največji problem je seveda izredno draga oprema, brez ka-

tere ni dobre igre, razen tega pa slaba in izrabljena lahko povzročijo trajne poškodbe in celo invalidnost pri igralcu.

Seveda je bilo lepo slišati, da je v HK Jesenice zapihal svež veter, da je usmeritev takšna, da bi jeseniški hokej čimprej ujel stik z Evropo. To ne bo dosegljivo kar tako in bo potrebno veliko časa, delavnosti in strokovnosti, vendar so člani upravnega odbora, tako kot smo slišali, odločeni, da pri tem vztrajajo.

Seveda pa ne moremo tudi tokrat (v oddaji bi morda lahko o tem še obširneje spregovorili) mimo dejstva, da so se velike rezerve pri igralcih prvega moštva, ki so nas lanske leto razočarali. Z več disciplin in delavnosti bi se vsekakor naslov državnega prvaka lahko vrnil na Jesenice. O tem je med drugim govoril tudi Franc Smolej, ki je povedal, da je za prvo moštvo v letošnji sezoni osnovni cilj naslov prvaka, za Kranjsko goro pa dobra igra in »kaljenje« mladih.

Seveda pa v omenjeni oddaji ni manjkalo razprave o vzgoji mladih hokejistov, kjer smo v zadnjih letih storili vrsto nedopustnih napak, tako da so nas, denimo, v Ljubljani prehiteli za nekaj let, kar bo zelo težko dohiteti.

Skoraj štirideset vprašanj, ki je prispe-
lo pred in med oddajo (na vsa so odgovorili) pa zgovorno pričajo, da za hokej na Jesenicah in v okolici vlada veliko zanimanje.

D.

HOKEJ NA LEDU

V soboto, 27. avgusta bo prvo mednarodno prijateljsko srečanje, s pričetkom ob 19.30 med moštvoma

GSV GRADEC : HK JESENICE

Moštvo Gradca je član prve avstrijske hokejske lige in bo to za naše fante prva letošnje težja preizkušnja.

Vstopnina za odrasle 80,00 din, za dijake in otroke pa 40,00 din.

VEČ PODPORE IN POMOČI NAMIZNOTENIŠKIM IGRALCEM NA MUROVI

Namizni tenis je športna panoga, ki je na železarskih Jesenicah premočno vrednotena, čeprav nekaj entuziastov, tako tekmovalcev kot namiznoteniških delavcev vztraja pri razvoju in širjenju tega športa. Člani namiznoteniškega kluba, ki deluje na Jesenicah, dosegajo dosti dobrih rezultatov. V okviru tega kluba pa deluje tudi namiznoteniška sekcija Murova, o kateri vemo zelo malo oziroma nič, čeprav se na tem delu Jesenic srečujemo z dolgoletnimi privrženci tega športa.

Najprej so namizni tenisi igrali kar po dvoriščih in skednjih. Igra z žogico za zeleno mizo jih je tako navduševala, da so sklenili, da si uredijo svoj prostor. Niso ostali le pri besedah, z marljivostjo in prizadevanjem skorajda vseh prebivalcev Murove so si postavili prijeten prostor, ki so ga imenovali Mini hala Murova. Bil je to lep uspeh za vse, igralci so bili hvaležni vsem, ki so kakorkoli pomagali, tako z delom, prostovoljnimi prispevki ali materialom.

Že od vsega začetka je bil največji namiznoteniški navdušenelec na Muru Franci Ravnikar. Najprej je začel marljivo trenirati kot igralec, opravil pa je tudi trenerski tečaj. Igralci so se takrat vključili v namiznoteniški klub Jesenice in postali so sekcija za območje tega predela Jesenic. Takrat so bili znani igralci še: Peter Filipovič, Dušan Hafner, Franci Sranc, Vito Lavtizar, Ludvik Martincič, Stane Karjatelj in Marko Zore, bili pa so tudi starejši, kot Drago Ravnikar, Berti Sovinc, Tonček Majcen, Vanjo Pleš in Rado Veber.

Ta generacija igralcev je od ustanovitve sekcije dalje igrala v gorenski ligi z velikim uspehom. Udeleževali so se tudi raznih turnirjev in propagandnih nastopov. Med pomembnimi dosežki v tistih časih naj omenimo: leta 1975 naslov prvaka v gorenski ligi, prvo mesto na turnirju ob 1000-letnici Škofje Loke, leta 1973 so osvojili prvo mesto na turnirju ob občinskem prazniku Škofje Loke, v Podbrdu pa so bili leta 1979 in 1980 prvi na tamkajšnjem memorialnem turnirju.

Tako za gradnjo Mini hale kot za tekmovalne dosežke takratne uspešne generacije igralcev pa ima brez dvoma Franci Ravnikar, ki je navduševal z igro, ob sebi pa je zbiral vedno več navdušencev tega športa, največ zaslug. Manjše krize so znane v vsakem športu, tako niso prizanesle tudi igralcem namiznega tenisa na Muru. Takratni igralci iz različnih vzrokov niso imeli več časa za treniranje in igranje.

Namizni tenis pa na Muru kljub tem težavam ni zamrl, preveč težka in naporna je bila pot do uspehov in do uveljavitve, da bi enostavno lahko prenehali. Starejši so dali prostor mlajšim in prvi rezultati ponovnega vzpona namiznega tenisa na Muru so že vidni. Lani jeseni so izvolili nov odbor, ki se je takoj lotil dela. Za novega predsednika odbora sekcije so izvolili Jožeta Nemanica, za tajnika Bertija Sovinca, za blagajnika pa Marijo Martinciča. Za trenerja so izbrali dolgoletnega igralca Franca Sranca, za njegovega namestnika pa Francija Ravnikarja. V Mini hali je spet vse bolj živahno. Kupili so še eno mizo za igranje, ob tem pa vedno bolj in bolj ugotavljajo, da je hala postala pretesna. V hali so se predvsem na-

črtno lotili dela z mladimi, ki v vedno večjem številu prihajajo na treninge. V sezoni 1982-83 so z mlado ekipo že sodelovali v gorenski ligi. Seveda niso pričakovali takoj tako dobrih rezultatov kot pred leti, vendar so bili ob koncu zadovoljni, saj je resnično mlada ekipa med osmimi ekipami s petim mestom povsem

zadovoljila. Tekmovali so tudi na turnirjih, kjer so prav tako dosegli dobre rezultate. Pionir Jože Nemaček je na regijskem tekmovalju v Kranju zasedel prvo mesto, Mitja Ravnikar pa je bil sedmi. Na turnirju Sava '83 je v kategoriji starejših pionirjev Jože Nemanic zasedel 5.-8. mesto, mladinec Klemen Sovinc je bil 6. na mladinskem prvenstvu Gorenske. Tudi drugi igralci so vse boljši za zeleno mizo, vendar še nimajo dovolj treningov in izkušenj. Med njimi je velik up Elen Halilagić.

Letos so se igralci Murove vključili tudi v praznovanje praznika vseh treh krajevnih skupnosti na Plavžu. S finančno pomočjo krajevnih konferenc SZDL krajevnih skupnosti Staneta Bokala, Cirila Tavčarja in Mirka Roglja-Petka so izvedli tekmovalje v namiznem tenisu med igralci Murove in namiznoteniškega kluba Jesenice. Igralci Murove so osvojili prehodni pokal vseh treh krajevnih skupnosti, med posamezniki pa so bili najboljši: pri pionirjih je bil Jože Nemaček 2., pri mladincih Klemen Sovinc 1., Jože Nemaček pa 3., pri članih Klemen Sovinc 2., Dušan Hafner pa 3. Ob tem velja poudariti, da poleg tekmovalnega namiznega tenisa na Muru skrbijo tudi za rekreativno igranje. Z rekreacijo se ukvarja okrog 30 predvsem starejših članov. Za ta del aktivnosti imajo zelo malo sredstev. Uspehi so zbrati nekaj denarja, ki so ga uspeli Tehnični biro Jesenice, Slovenijašport, Slaščičarna Kekec, umetna obrt Višnar in drugi.

Namiznoteniškim navdušencem na Muru pomagajo tudi člani namiznoteniškega kluba Jesenice, in sicer z nasveti, strokovno literaturo, skupaj pa organizirajo tudi medsebojna športna srečanja.

Torej volje, dela in zagnanosti med namiznoteniškimi igralci na Muru ne manjka. V prihodnje želijo predvsem čimprej rešiti problem prostora, ki je premehen tako za treniranje kot za množično udeleževanje. Prostor, ki ga imajo sedaj v Mini hali, je mnogo prekratek in prenizek za moderno igranje namiznega tenisa. Če želijo mladi in obetavni tekmovalci napredovati, nujno potrebujejo vsaj dvakrat na teden za trening večji prostor z večjim številom miz.

Zaželimo jim lahko le, da se bodo njihovi načrti uresničili tudi s pomočjo širše jeseniške družbene skupnosti, predvsem vseh tistih, ki so zainteresirani za večji razmah tega športa na Jesenicah.

J. R.

STALNE HOKEJSKE VSTOPNICE ZA SEZONO 1983-84

HK Jesenice je za osnovne organizacije sidnikata pripravil stalne vstopnice (permanentne), za obisk vseh tekem v hokejski sezoni 1983/84. Cena vstopnice je 800 din. Vstopnice naj referenti nabavijo na sindikatu Železarnice. Komisijski za športno rekreacijo priporoča osnovnim organizacijam sindikata, da ljubiteljem hokeja prispevajo svoj delež s sofinanciranjem in s tem omogočijo še cenejši nakup.

Referenti dvignejo vstopnice na reverz in jih tedensko obračunavajo.

TENIS
POKAL BLEDA
STARMANU

Nekaj desetletij je minilo, odkar je Bled ponovno postal teniško zanimiv. Pred slabima dvema mesecema so v bližini regatnega centra izročili namenu štiri nova sodobna igrišča, na katerih so to soboto in nedeljo organizirali velik in zelo kvaliteten turnir. Prijavilo se je 62 igralcev, nastopilo pa jih je 53. Tako veliko udeležbo (nastopili so nekateri znani slovenski igralci) nihče ni pričakoval, udeleženci pa so bili z organizacijo in izvedbo turnirja zelo zadovoljni.

V finalnem obračunu je Kranjčan Starman z 2:0 (6:1, 6:1) premagal Jeseničana Gaserja, ki pa je v polfinalu premagal zelo znanega Vengusta iz Kamnika. Za tretje mesto je Vengust z 2:0 premagal Mariborčana Ravnika.

Zaradi uspešnega začetka pri organiziranju turnirjev so se pri HTP Bled, ki je financiralo gradnjo igrišč in zanje tudi skrbi, odločili, da organizirajo podoben turnir v septembru.

D.

NA JESENICAH KAMBIČ

V odsotnosti nekaterih najboljših tenisačev je potekal osmi turnir za pokal mesta Jesenic. V finalu sta se pomerila Kambič in Hladnik, zmagal pa je Kambič, ki se je tako uvrstil med šest najboljših in ima lepe možnosti, da zaigra tudi na enajstem, zaključnem turnirju, na katerem se bo šest najboljših pomerilo vsak z vsakim in odločilo, kdo bo dobil pokal Jesenic '83.

Pred tekmovalci sta torej še dva turnirja za točke in tretji zaključni. V vodstvu je še vedno Dragojevič s 102 točkama, drugi je Jakšič, ki je zbral 90 točk, tretji je Zupan z 80 točkami, sledijo: 4. Gaser 75, 5. Tišler 70, 6. Kambič 63, 7. Svetina 49, 8. Hladnik 46, 9. Valter 28, 10. B. Kejžar 25, 11. Klinar 21, 12. Strnad 20, 13. Mišo Mišič 18, 14. Korbar 15, 15. Hafner 13, 16.-17. Langus in Mirja Mišič po 10, 18.-20. Rizvanović, Simić in Prešeren po 8, 21.-22. Kavčič in Poljanšek po 6, 23. Mužič 4, 24.-29. F. Kejžar, Kamšek, Jemec, Jelen, Oblak in Černe po 2 ter Pleš 1 točka.

Deveti, predzadnji turnir, bo v nedeljo, 28. avgusta, ob 7. uri in 30 minut. Vabijo vse, ne glede, ali so v letošnji sezoni že nastopili ali ne, da se ga udeležijo.

D.

OPTIMIZEM
PRED NOVO SEZONO
JESENIŠKIH
NOGOMETAŠEV

Športniki v jeseniški občini kljub dopustnim dnem ne poznajo počitka. To velja tudi za jeseniške nogometaše, ki se že dalj časa pripravljajo na novo sezono. Največja pozornost seveda velja članskemu moštvu nogometnega kluba Jesenice, ki že nekaj let nastopa v slovenski občinski ligi — zahod. V prejšnji sezoni niso dosegli pričakovanih rezultatov, ker so »pristali« v spodnjem delu prvenstvene lestvice.

Pri klubu, kot pri vsej jeseniški nogometni javnosti, pa so prisotne odkrite ambicije, da bi bil nogomet spet dobil večjo veljavo. Prva stopnica na tej poti je seveda uvrstitev v prvo slovensko ligo, kar je že nekajletni cilj. Od želja do realnosti je navadno precejšen razkorak, očitno tudi v jeseniškem nogometu. Ob ocenjevanju iger moštva v sedanjih ligah lahko zanesljivo trdimo, da so sposobni igrati tudi v kvalitetnejši ligi. Premajhna zavzetost in nedisciplinirana posameznikov, izredno slabo igranje v Podmežakli, to sta le dve izmed preprek do prve slovenske lige.

Povsem logično je, da bo ambicija za to ligo pri jeseniškem klubu prisotna tudi pred novo tekmovalno sezono, ki se začne za to nedeljo. Člansko moštvo se na začetek prvenstva v slovenski občinski ligi — zahod pripravevno pripravljalo. Le malo so imeli počitka, v poletnem času pa so odigrali tudi več prijateljskih tekem.

POPOLN USPEH LEŠKIH PADALCEV — MIRT DRŽAVNI PRVAK

Leški padalci so se vrnili z državnega prvenstva v Paracinu spet s številnimi odličji. Ekipno in posamično so zmagali v vseh disciplinah, pri tem pa dosegli tudi nekaj zelo dobrih rezultatov. Nastopilo je šest ekip s 47 posamezniki med člani in deset članic iz SR Slovenije, Hrvaške, Srbije, Makedonije, Črne gore in Vojvodine. Iz nerazumljivih vzrokov na prvenstvo niso pripotovali padalci SR BiH in AP Kosovo. Na prvenstvu je bilo polno zapletov, ki niso v čast Letalski zvezi Jugoslavije, se manj pa pomagajo k razvoju padalstva. Nasprotja med zastopniki zveze, vodji ekip, sodniki in organizatorji tekmovalja so povzročila predvsem slabo voljo med tekmovalci, ker so se »palice lomile« na njih. Bilo je več zavestnih kršenj tekmovalne pravilnika z namenom, da se slovenskim tekmovalcem onemogoči prevelik uspeh.

Namesto, da bi se med seboj pomerili najboljši jugoslovanski padalci, so dovolili (v nasprotju s pravilnikom), da so skakali tudi taki, ki še niso obvladali telesa v aerodinamičnem prostem padu in niso bili sposobni izpolniti predpisane tekmovalne naloge v figurativnih skokih, od cilja pa so doskakovali več kot pet metrov. Drugi slovenski ekipi pa niso dovolili tekmovalci v konkurenci, ker je bila druga najboljša med vsemi.

Zaostajanje kvalitetnega padalstva v drugih republikah je očitno in je posledica neenakostnega dela. Saj, na primer, ni razumljivo, da nekateri starejši tekmovalci, ki ne morejo več v korak z mlajšimi slovenskimi padalci, že kar na silo želijo uspehe, namesto da bi se posvetili vzgoji mlajših in iskali uspeh v svojem trenerskem delu. Za vzor bi si morali vzeti delo leških padalcev pod vodstvom Draga Buničiča, ne pa, da se jim celo posmehujejo med njihovimi pripravami na tekmovalje. Mnogim se je namreč zdelo smešno, da se Leščani pred začetkom skakanja zelo resno ogrevajo s tekami in gimnastičnimi razgibalnimi vajami, kar je normalno v vsakem športu.

Tekmovalje, ki so ga organizatorji prikrivali po svoje, ne pa v prid tekmovalcem, pa je pokazalo, da leški padalci nimajo pravega nasprotnika. Enakovreden jim je bil samo Uroš Šumar iz aerokluba Novi Sad. V figurativnih skokih so bili Leščani razred zase. V prvi osmerici se je vrstilo sedem Leščanov, med nje pa na peto mesto Šumar. Presenetil je veteran Branko Hrast z zmago v tej disciplini, čeprav vadi v zadnjih sezonah zelo malo. Za njim so se z majhnimi razlikami razvrstili Branko Mirt, Roman Božić in Bogdan Jug. Kar deset tekmovalcev pa niti približno ni obvladalo te discipline, nekateri so se celo izpostavljali nesreči.

V disciplini skokov na cilj z višine tisoč metrov je bila kvaliteta nekoliko bolj izenačena, razen spet zadnjih desetih, ki so doskakovali bistveno slabše (več kot pet metrov od cilja). Med prv desetetero je bilo spet sedem Leščanov, ki so osvojili tudi vse

tri medalje. Zmagal je mladi Bogdan Jug, letošnji republiški in mladinski državni prvak. Izmerili so mu komaj osem centimetrov v šestih skokih, samo za centimetrom pa je zaostal Branko Mirt, ki si je s tem zagotovil naslov absolutnega prvaka. Bronasto medaljo so prejeli trije za enak dosežek 12 centimetrov: Darko Svetina, Djordjevič iz Srbije in Zagrebčan Pirc.

Tretja disciplina, ki je štela samo za ekipno razvrstitev, so bili skupinski skoki na cilj s tisoč metrov. Leška ekipa je bila spet najuspešnejša. V treh serijah so se izkazali tudi s športnim vedenjem in niso dovolili, da bi jih spletke in posmehovanja spravili iz tira.

V septembru bo pri Opatici veliko mednarodno padalsko tekmovalje za Jadranski pokal. Jugoslovansko reprezentanco bodo sestavljali samo leški padalci Branko Mirt, Bogdan Jug, Roman Božić, Darko Svetina in Dušan Intihar. V isti sestavi so zastopali Jugoslavijo te dni na velikem mednarodnem tekmovalju v Gradcu, kjer bodo razen Bolgarov in Sovjetov nastopile vse svetovne padalske velesile z več kot 170 tekmovalci. To je za svetovnim prvenstvom najštevilnejše in najkvalitetnejše tekmovalje.

REZULTATI: Figurativni skoki z višine 2000 m (47): 1. Branko Hrast 25,03 sekunde, 2. Branko Mirt 25,64; 3. Roman Božić 25,98, 4. Bogdan Jug 26,65 (vsi ALC), 5. Uroš Šumar (N. Sad) 26,83, 6. Darko Svetina 28,60, 7. Roman Pogačar 29,79, 8. Dušan Intihar 30,02, 13. Dušan Frank 32,35, 14. Janez Šafarič (vsi ALC) 32,56. ... Skoki na cilj z višine 1000 m: 1. Bogdan Jug 8 cm, Mirt B. 9 cm, 3. Svetina D. (vsi ALC), Djordjevič M. (Srbija) in Pirc Z. 12 cm, 6. Frank D. 17, 7. Božić R. 21, 8. Šafarič J. in Pogačar R. 29, 12. Intihar D. 35, 16. Hrast B. 71. ... Skupinski skoki na cilj: 1. ALC Lesce 0,57 m, 2. Srbija 1,07, 3. AK Zagreb 4,45, 4. Vojvodina 10,09, 5. Č gora 24,46, 6. Makedonija 31,50.

Končna razvrstitev — posamezni člani: 1. Branko Mirt 8 točk, 2. Bogdan Jug 17, 3. Darko Svetina 45, 4. Roman Božić 50, 5. Zdravko Pirc (Zagreb) 90, 6. Roman Pogačar 113, 7. Dušan Frank 205, 8. Dušan Intihar 208, 9. Branko Hrast 257, 10. Janez Šafarič (vsi ALC). ... ČLANICE: 1. Svetlana Simić in Slavica Koprivica (Vojv.), 2. Dragica Žolnarić (Srbija) 18, 8. Fanika Vrečko (LS Maribor) 117. ...

EKIPNO: 1. ALC LESCE 3 točke, 2. IZ Srbija 17, 3. AK Zagreb 34, 4. Vojvodina 36, 5. IZ Črna gora 86, 6. IZ Makedonija 97.

Leon Masarič

BOGDAN JUG MLADINSKI DRŽAVNI PRVAK

Na letališču Letalskega centra Maribor je bilo pretekli teden zaključeno 15. mladinsko državno prvenstvo v padalskih skokih, ki se ga je udeležilo samo 22 posameznikov in štiri ekipe: AK Sarajevo, LC Maribor, AK Novi Sad in ekipa Alpskega letalskega centra Lesce. Nerazumljivo je, da iz republiških letalskih zvez Srbije, Hrvaške in Bosne in Hercegovine ni bilo na tekmovalje niti enega tekmovalca. Finančne težave verjetno ni-

so bile vzrok, ker so v Maribor pripotovali iz Srbije kar štirje funkcionarji in sodniki, čeprav za to ni bilo nobene potrebe. Mlade tekmovalce, ki so jih nekaj dni pred tem sili-
li s tekmovaljem na članskem državnem prvenstvu, pa so pustili doma. Enako so storili tudi Zagrebčani, kar vsekakor ni v skladu s prizadevanjem za razvoj padalstva med mladino, pa tudi stabilizacijsko ni.

Tekmovalje na mariborskem letališču je bilo organizirano izredno vzorno, na kar so lahko mariborski organizatorji ponosni. Žal pa so spet sodniki razvlačevali tekmovalje, predvsem v figurativnih skokih. Izgledalo je, kot da so na sodniškem seminarju, ne pa pri sojenju na državnem prvenstvu, ker jim je moral glavni sodnik Drago Bunič precej obširno razlagati osnovna načela in napake pri izvajanju figur. To niti ni bilo tako težko, ker so uporabljali leško video napravo in so sodniki morali videti tudi tisto, kar sicer sploh ne bi.

Tekmovalci so imeli dokaj težke pogoje za skoke na cilj, ker je zaradi vetra, ki je pihal prek roba gozda in hangarja, nastajalo močno vrtenje zraka. To je padalce nekaj metrov pred ciljem povsem zmedlo, ker komande padala niso ubogale tako, kot so želeli tekmovalci. Zato je bilo vmes pri nekaterih skokih tudi nekaj sreče ali smole, odvisno od moči vrtenec v bližini ciljnega kroga. V takih razmerah so se leščani kar dobro znašli in ponovno dosegli lep uspeh z osvojitvijo naslova državnega prvaka med posamezniki in ekipami. Spodletelo jim je samo v disciplini skupinskih skokov na cilj, ker je Matjaž Lazar doskočil več kot pet metrov od ciljne točke, spodrsil pa je imel tudi Roman Božić s skokom več kot dveh metrov od cilja. Zato pa sta ostala dva Leščana skakala v cilj s precej zbrano in povsem enakovredno. V osmih skokih je bil najboljši Bogdan Jug z dvaindesetimi in Dušan Frank s petinidesetimi centimetri. V tej disciplini so izven konkurence skakali tudi trije člani ALC: Mirt, Pogačar in Intihar. Mirt je dosegel izreden rezultat s komaj osmimi centimetri, saj je doskočil kar štirikrat v ničlo.

V skupinskih skokih na cilj, ki so šteli tudi za posamično razvrstitev, sta Božić in Lazar s slabima skokoma prek dveh in petih metrov zadržavali zmago leški ekipi. Zmagali so Novosadčani, vendar tudi z dokaj slabim rezultatom. Zato pa so spodrsilaj popravili z dobrimi dosežki v figurativnih skokih, kjer je v treh skokih dosegel Bogdan Jug 25,0 sekund. Tako je postal končni zmagovalac in mladinski državni prvak. Božić je bil v figurah drugi, kar pa mu ni zadostovalo za medaljo zaradi spodrsilaj v ciljnih skokih. Tretji čas v figurah je dosegel Dušan Frank, s tem pa si je zagotovil srebrno medaljo, bronasto pa je osvojil Novosadčan Željko Lolič, Božić je bil četrty.

REZULTATI: Skoki na cilj z višine 1000 metrov (22): 1. Bogdan Jug 0,32 m, 2. Dušan Frank (oba ALC) 0,35 m, 3. Saša Sašič 1,97, 4. Željko Lolič 2,38, Aleksander Zuban (vsi N. Sad) 3,56, 6. Roman Božić 3,91, 10. Matjaž Lazar (oba ALC) 6,60. ... Figurativni skoki z višine 2000 metrov: 1. Bogdan Jug 25,0 sekund, 2. Roman Božić 27,1, 3. Dušan Frank 33,5, 6. Matjaž Lazar 38,8. ... Skupinski skoki na cilj (3 serije): 1. AK Novi Sad 5,34 m, 2. ALC Lesce 9,09, 3. AK Sarajevo 35,28, 4. LC Maribor 54,69. ... Končna razvrstitev posamezniki: 1. Bogdan Jug 2 točki, 2. Dušan Frank 13, 3. Željko Lolič 32, 4. Roman Božić 40, 5. Matjaž Lazar 136. ... Ekipna razvrstitev: 1. ALC Lesce 6 točk, 2. AK Novi Sad 9, 3. AK Sarajevo 34, 4. LC Maribor 41.

Leo Masarič

J. R.